

Jonge kijk verrijkt het beleid

Interview met Ria Janvier: de
pensioenbom rolt op ons af

Twintig jaar Gemeentefonds:
wat zeggen de cijfers?

Eenzaamheid voorkomen
en verminderen

Kies de zorg die perfect past bij uw medewerkers.

Zelf een zorgpakket samenstellen **op maat** van uw medewerkers? Dat kan nu **flexibel** en **eenvoudig** met Ethias. U kiest simpelweg de meest geschikte waarborgen uit onze hospitalisatieverzekering, die gecombineerd kunnen worden met die van de verzekering ambulante medische zorgen. Zo beheert u uw zorgbudget optimaal. Bovendien verloopt alles bijzonder efficiënt met onze **digitale tools** voor u en uw personeel.

Hospiflex dekt onder meer de medische kosten die verband houden met een ziekenhuisopname (voor, tijdens en na), alsook de medische kosten gelinkt aan 39 ernstige ziektes en dit zonder tijdsbeperking en zonder dat een ziekenhuisopname vereist is. De medische kosten gelinkt aan alcoholisme, verslaving of overdreven gebruik van geneesmiddelen zijn onder andere niet gedekt.

Andere medische kosten waarvoor geen hospitalisatie nodig is (orthodontische behandelingen, bril...)? Dan is de verzekering Ambulante Medische Zorgen de **perfecte aanvulling** voor uw medewerkers. De medische kosten gelinkt aan sterilisatie en contraceptie zijn onder andere niet gedekt.

Ontdek hoe u zelf een zorgpakket samenstelt met Ethias Hospiflex en Ambulante Medische Zorgen op ethias.be/hospiflex-nl en ethias.be/ambulantezorg.

Om gratis een offerte voor een contract, de infofiche en onze algemene voorwaarden te ontvangen: stuur ons een mail via publiekesector@ethias.be of raadpleeg onze website ethias.be/hospiflex-nl en ethias.be/ambulantezorg. Voordat u de verzekeringen Hospiflex en Ambulante Medische Zorgen afsluit, lees aandachtig de infoches en de algemene voorwaarden. De verzekering Hospiflex is een Hospitalisatieverzekering onderworpen aan het Belgisch recht en de verzekering Ambulante Medische Zorgen is een ziekteverzekering onderworpen aan het Belgisch recht. Het betreft jaarcontracten die ieder jaar stilzwijgend worden verlengd, tenzij opzegging minstens 3 maanden vóór de vervaldatum van het contract. Bent u niet tevreden? U kunt een brief sturen naar Ethias, rue des Croisiers, 24 te 4000 Luik, of mailen naar klachtenbeheer@ethias.be. Bij betwisting kunt u een klachtenbrief sturen naar de Ombudsman van de Verzekeringen (www.ombudsman-insurance.be), de Meeûssquare 35 te 1000 Brussel.

Ethias nv, rue des Croisiers 24 te 4000 Luik, is een verzekeringsmaatschappij toegelaten in België onder het nr. 0196 en onderworpen aan het Belgisch Recht. www.ethias.be
info@ethias.be RPR Luik • BTW BE 0404.484.654 • IBAN: BE72 0910 0078 4416 • BIC: GKCCBEBB. Publicitair document. Vormt geen contractuele verbintenis. V.U.: Vincent Pecasse.

We zijn er voor je. **ethias**

STEFAN DEWICKERE

DANIEL GEERTS

BF

- 5 **Opinie**
- 6 **Kort**
- 12 **Estafette Thomas Vints**
- 14 **Interview met professor Ria Janvier: 'Deze bom ligt er al zestig jaar'**
De lokale overheid blijft voor veel mensen een aantrekkelijke werkgever, vindt Ria Janvier. 'Het civil-servant-idee spreekt veel mensen aan. Ook de verlofmogelijkheden maken een baan bij stad of gemeente aantrekkelijk.' Maar dat de lokale besturen de pensioenen van hun gewezen ambtenaren volledig zelf moeten financieren, blijft volgens haar alle verbeelding tarten.
- 18 **Gemeentefonds blaast twintig kaarsjes uit**
Bijna 3 miljard euro ging er in 2022 via het Gemeentefonds naar de Vlaamse gemeenten en OCMW's. Het was de twintigste keer dat de overdracht gebeurde met de huidige versie van het fonds. Is het Gemeentefonds aan herziening toe? Lokaal bekeek de belangrijkste cijfers en evoluties.
- 24 **Verbeter je buurt, speel het budgetspel**
- 26 **Vlaamse gemeenten: kleine broertjes in Europa?**
- 29 **Iedereen fit en present: Naar positief aanwezigheidsbeleid in de zorg**
- 32 **Deontologische code openbare woonzorg: Een kader waarbinnen personeel en bewoners zich veilig voelen**
- 34 **De toekomst: Inti De Ceukelaire, ethisch hacker**
- 38 **Nieuwe infrastructuur _ Huiselijk wonen in groep**
- 42 **Een armoedeplatform als motor voor verandering**
- 44 **Kinderen betrekken bij het beleid**
- 46 **Duurzame jobs in opvang en begeleiding van schoolgaande kinderen**
- 49 **Verbonden met (n)iemand**
Uit diverse onderzoeken blijkt dat bijna de helft van de mensen, jong en oud, zich tegenwoordig matig tot heel eenzaam voelt. De stad Brugge neemt samen met inwoners en partnerorganisaties al ruim vijf jaar initiatieven om eenzaamheid zoveel mogelijk te voorkomen en te verminderen. Met resultaat.
- 55 **Onderzoek naar digitaal statiegeld**
- 56 **Bedrijfsafval: een verantwoordelijkheid, ook voor gemeenten**
- 58 **In contact met Thomas Pluymers**
- 60 **Agenda**
- 61 **Op zoek naar nieuwe collega's?**
- 62 **Grenzeloos lokaal**
- 63 **Burgemeester Triljoen**

Op de cover. Fotograaf Bart Lasuy zocht een beeld dat de lijnen van jeugd- en jongerenbeleid, participatie, gaming en kindvriendelijkheid in dit nummer met elkaar verbindt. Hij vond het in een groepje enthousiaste Chirojongeren nabij Kortrijk Weide.

COLOFON

KERNREDACTIE Marlies van Bouwel, Bart Van Moerkerke, Marleen Capelle HOOFDREDACTEUR Pieter Plas VORM Ties Bekaert DRUK Graphius VERANTWOORDELIJK UITGEVER Kris Snijkers, directeur Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw, Bischoffsheimlaan 1-8, 1000 Brussel

ADVERTENTIES Peter De Vester, peter@moizo.be, T 03-326 18 92

VACATURES Monika Van den Brande, vacatures@vvsg.be, T 02-211 55 43

ABONNEMENT 2023 voor alle informatie over de verschillende abonnementenformules www.vvsg.be/lokaal-abonnement

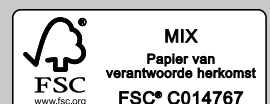
Praat mee over Lokaal met #VVSGlokaal

Deel al waarop u fier bent op #lokaalDNA

Volg ons op

vvsg

Ondertekende artikels verbinden alleen de auteurs. Reacties zijn welkom. De redactie zal deze naar eigen inzicht al dan niet opnemen, inkorten of er melding van maken. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

MATEXI20 23AWARD

Trots op een groen of
verbindend buurtinitiatief
van je stad of gemeente?

Schrijf je in voor
de 8e editie van
de Matexi Award!

matexi-award.be

Buurtontwikkelaar Matexi organiseert de 8e editie van de Matexi Award. **Daarmee bekroont het de vele Belgen die zich met hart en ziel inzetten voor hun buurt.**

Matexi roept lokale overheden én particulieren op om een **project** in te dienen **dat de verbondenheid tussen bureu versterkt** en de **leefbaarheid van buurten vergroot**.

Inschrijven mogelijk van
1 juni t.e.m. 8 oktober 2023.
Doe mee via www.matexi-award.be

MATEXI

Welkom
in de
buurt.

KRIS SNIJKERS
Algemeen directeur
van de VVSG

De pensioenbom is gebarsten

‘Dat de lokale besturen de pensioenen van hun gewezen ambtenaren volledig zelf moeten financieren, blijft alle verbeelding tarten. Dat is ongezien in de sociale zekerheid.’ Neen, dit is geen quote van onze VVSG-woordvoester. Aan het woord is professor Ria Janvier (Universiteit Antwerpen), die in deze editie naar aanleiding van haar emeritaat dieper ingaat op de pensioenen van de lokale besturen.

De financiering van de pensioenen voor gewezen statutairen wordt de komende jaren voor de lokale besturen echt onhoudbaar. In 2012 betaalde het Gesolidariseerd Pensioenfonds 901,5 miljoen euro aan pensioenen uit aan ex-statutairen van Vlaamse lokale besturen. In 2021 ging het al om 1474,6 miljoen euro. Ramingen voor 2027 gaan uit van 2321,5 miljoen euro. Geld dat volledig door de besturen zelf wordt opgehoest. Naast een basisbijdrage op de statutaire loonmassa die vanaf 2024 oploopt tot 45%, betalen steeds meer lokale besturen een responsabiliseringsbijdrage. Dat is een extra factuur voor het lokale bestuur waarvan de basispensioenbijdrage niet volstaat om de pensioenlasten van dat bestuur te dragen. Tegen 2027 zal de responsabiliseringscoëfficiënt, die de mate van responsabilisering uitdrukt en tot vorig jaar nog op 50% lag, wellicht oplopen tot ruim 84%. Er zijn in dit land geen andere werkgevers die zelf zoveel bijdragen aan de financiering van de pensioenen van hun medewerkers.

De afgelopen jaren werden er enkele initiatieven genomen om de financiële last voor de lokale besturen te verminderen. Zo betaalt de Vlaamse overheid sinds enkele jaren – in de vorm van een subsidie – de helft van de responsabiliseringsbijdrage aan de lokale besturen terug. Eerder introduceerde op federaal niveau de “wet Bacquelaine” een ietwat eigenaardige mechaniek. Lokale besturen die in een voldoende hoge tweede pensioenpijler voor hun contractuele medewerkers voorzien, kunnen 50% van de kosten van dat aanvullende pensioen aftrekken van de responsabiliseringsbijdrage voor hun statutairen. Markant detail: deze korting wordt niet betaald door de federale overheid, maar door een penalitatie van die lokale besturen die een responsabiliseringsbijdrage voor hun statutairen betalen, maar zelf in een onvoldoende hoge tweede pensioenpijler voor hun contractuele medewerkers voorzien. Tegelijk werd voor deze besturen een veiligheid ingebouwd zodanig dat ze nooit een res-

ponsabiliseringscoëfficiënt moeten betalen van meer dan 100%. Wie al deze elementen bij elkaar legt, ziet al snel een probleem aan de horizon opdoemen. Wie zal immers de korting betalen wanneer alle – of de meeste – lokale besturen een voldoende hoge tweede pensioenpijler voor hun contractuele medewerkers opzetten? Welnu, we zijn in 2023 – voor sommigen misschien sneller dan gedacht, gehoopt of gevreesd – bij dat moment aanbeland. Het Gesolidariseerd Pensioenfonds is niet meer in staat om alle kortingen toe te kennen waarop besturen op grond van de “Wet Bacquelaine” recht hebben. Ramingen leren ons dat

Er zijn in dit land geen andere werkgevers die zelf zoveel bijdragen aan de financiering van de pensioenen van hun medewerkers.

er van de responsabiliseringsbijdragen voor het jaar 2022 – te betalen in 2023 – geen korting van 50%, maar slechts van 18% van de kosten van de aanvullende pensioenen zal kunnen worden afgetrokken. De komende jaren wordt dat nog minder. Vanuit het beheer van het Gesolidariseerd Pensioenfonds is de problematiek in de afgelopen maanden herhaaldelijk en duidelijk bij de federale regering ter kennis gebracht. In afwachting van een oplossing worden we nu met een instelling geconfronteerd die niet aan haar wettelijke verplichtingen kan voldoen. Voor de VVSG is het alvast duidelijk dat een federale dotatie om de korting op de responsabiliseringsbijdrage veilig te stellen, noodzakelijk is.

Professor Janvier geeft aan dat het beheren van pensioenen een visie op lange termijn vergt en ingrepen die we vandaag doen, pas over twintig tot veertig jaar effect hebben. Het debacle met de “Wet Bacquelaine” maakt dit pijnlijk duidelijk. –

kort

Brugge zet gaming in voor jongerenparticipatie

Hoe kunnen kinderen en jongeren inspraak krijgen in lokale beleidskeuzes? Het is een uitdaging waarover veel beleidsmakers zich het hoofd breken. Met Bruggebaas vond het stadsbestuur van Brugge een oplossing om de inspraak op een vernieuwende manier te organiseren. Bruggebaas is een enquête opgebouwd als een game over hoe Brugse kinderen en jongeren hun stad ervaren. 'Door games op een educatieve manier in te zetten kunnen we de stem van jongeren tot in het stadhuis laten klinken,' aldus Joeri Gevaert van de stedelijke jeugddienst. 'Met dit project kunnen kinderen en jongeren op een aantrekkelijke en speelse manier laten weten waar ze wakker van liggen en wat ze zouden veranderen als zij zelf de baas zouden zijn.'

Voor het concept, de strategie en de visuele vertaling werkte de stad samen met digital agency Bits of Love en het expertisecentrum Sociale Innovatie van Hogeschool VIVES. In het voortraject werden jongeren als co-onderzoekers opgenomen.

De beschikbaarheid van laptops in de meeste scholen maakt het mogelijk het spel klassikaal te spelen. Op die manier hebben de leerkrachten de mogelijkheid om extra duiding te geven, wat voor jongeren met diverse achtergrond erg waardevol is. Het initiatief oogst in elk geval succes: al meer dan 80% van de twaalfjarigen in Brugse scholen heeft het spel gespeeld, en ook bij de achttienjarigen ligt de respons hoog met ruim 750 unieke deelnames. De stad gaat nu samen met de onderzoekers de data interpreteren om het beleid nog meer op de verwachtingen van jongeren af te stemmen. In juni ontvangen de scholen nog een onderzoeksrapport met relevante resultaten van hun leerlingen, en in het najaar komen alle resultaten in een gedetailleerd onderzoeksrapport met beleidsaanbevelingen. _

Pieter Plas

www.bruggebaas.be, joeri.gevaert@brugge.be.

VVSG helpt bij uw belastingaangifte

De belastingaangifte van een lokale mandataris is vaak net iets gecompliceerder dan die van een gewone werknemer. Er zijn presentiegelden, partijafdrachten, speciale kostenforfaits voor burgemeesters en schepenen enzovoort.

Naar jaarlijkse gewoonte ondersteunt de VVSG dit proces maximaal. Op vvsg.be/fiscaal-statuut vinden lokale mandatarissen de geactualiseerde fiscale informatie voor aanslagjaar 2023 (inkomsten 2022), met uitleg bij de verschillende ty-

pes inkomsten, de mogelijke kostenaf-trekken en de wijze waarop de aangifte moet worden ingevuld. Die moet dit jaar trouwens ten laatste op 30 juni (op papier) of 15 juli (Tax-on-web) binnen zijn. _

Jan Leroy

oproepen

Tot 16 juni _ Subsidie voor zomerscholen aanvragen

In een zomerschool krijgen kleuters en leerplichtige kinderen en jongeren tijdens de zomervakantie gedurende tien volle of twintig halve dagen een leertraject op maat, gekoppeld aan een vrijetijdsaanbod. Ook kleuters, leerplichtige kinderen en jongeren die in het kader van de Oekraïne-crisis tijdelijk in België verblijven, kunnen eraan deelnemen.

Lokale besturen kunnen zelf zomerscholen organiseren en daarvoor als ze dat wensen onderling samenwerken of samenwerken met scholen. Ze kunnen ook de regie voeren.

onderwijs.vlaanderen.be/nl/zomerscholen/oproep-organisatie-zomerscholen-2023

Tot 30 juni _ Vijfde oproep European City Facility

70 lokale overheden kunnen tot 60.000 euro subsidie ontvangen om ideeën te ontwikkelen die bijdragen aan lokale klimaatplannen. Met dit geld kunnen onder andere (technische) haalbaarheidsstudies, marktanalyses, stakeholderanalyses, juridische en financiële analyses, en risicoanalyses worden uitgevoerd. Dit kan gebeuren met eigen personeel of door externe deskundigen in te huren.

[EUCF - Home \(eucityfacility.eu\)](http://EUCF-Home(eucityfacility.eu))

Tot 8 september _ Thematische oproep stadsvernieuwing 2023

Tegen 2050 wil Europa het eerste klimaatneutrale continent zijn. Om daaraan bij te dragen staat de oproep dit jaar in het teken van klimaatrobuuste wijkrichting ter versterking van de levenskwaliteit.

De Vlaamse overheid trekt hiervoor 1,2 miljoen euro uit, met een maximum van 500.000 euro per project. Voor de realisatie is er maximaal vijf jaar tijd beschikbaar (nieuw vanaf dit jaar).

[Thematische oproep stadsvernieuwing 2023 | Vlaanderen.be](http://Thematischeoproepstadsvernieuwing2023|Vlaanderen.be)

Cybersafe leert jongeren veilig internetten

Renée Klokkenmaecker, elf jaar, is verdwenen. Door raadsels op te lossen, codes te kraken en kluisen te openen kunnen kinderen haar terugvinden. Via videoboodschappen krijgen ze daarbij hulp van commissaris Jean D'Armerie. Snel zijn is de boodschap, want de klok tikt! Dat is het verhaal van de Cybersafe, een mobiele escapebox waarmee leerlingen van het zesde leerjaar spelenderwijs ondervinden hoe ze veilig kunnen surfen, en zo weerbaar worden tegen internetcriminaliteit.

De Cybersafe is een initiatief van de preventiediensten van de lokale besturen van Kortrijk, Blankenberge, Brugge, Ieper en Politiezone Arro Ieper. De opleiding ontwerp- en productietechnologie van Hogeschool VIVES, gevestigd in het Maaklab in Kortrijk, slaagde erin om het concept tastbaar te maken. VIVES-studenten werkten ook mee aan de inhoudelijke vormgeving van het project. Met hun verhaallijn en eerste versies van de opdrachten gingen de verschillende preventiediensten aan de slag. Het resultaat is een uitdagend spel dat sensibiliseert voor de verschillende vormen van cybercriminaliteit waar-

mee iedereen vaak wordt geconfronteerd. In de loop van het spel komen thema's als veilige wachtwoorden, games, sociale media, cyberpesten, online aanbiedingen en fake news aan bod. De initiatiefnemers ontwikkelden de begeleidende website www.decybersafe.be en video's waarin de kinderen bijgestaan worden door commissaris Jean D'Armerie. Het spel met de Cybersafe neemt twee uren in beslag. De betrokken besturen stellen de escapebox gratis ter beschikking van de scholen op hun grondgebied. – Nele Vallaeys

www.decybersafe.be, info@decybersafe.be

Koppel 10-daagse Geestelijke Gezondheid aan Open Geestdagen

Op zaterdag 7 en zondag 8 oktober organiseert Te Gek!? de eerste Open Geestdagen. Voor het eerst zal de geestelijke gezondheidszorg in Vlaanderen de deuren openzetten voor het publiek. Deze Open Geestdagen zijn de jaarcampagne van Te Gek!? voor 2023 en vallen binnen de 10-daagse van de Geestelijke Gezondheid.

Tijdens de 10-daagse nemen heel wat lokale besturen initiatieven op het gebied van geestelijke gezondheid. Door

de Open Geestdagen te koppelen aan deze initiatieven kunnen de campagnes elkaar versterken. Wil je als lokaal bestuur weten welke zorgorganisaties op 7 en 8 oktober de deuren open zetten? De lijst van deelnemers is beschikbaar op www.opengeestdagen.be. – Veerle Cortebeek

Meer informatie over de 10-daagse van de geestelijke gezondheid staat op www.samenveerkrachtig.be.

Op de eerste lijn het overzicht bewaren

De 'eerste lijn', de hulp- en dienstverlening waar de burger zelf en zonder verwijzing terecht kan, is volop in beweging. De voorbije jaren vertaalde de Vlaamse overheid de visie van vermaatschappelijking van de zorg in tal van geïntegreerde concepten, in die mate dat professionals vaak het bos niet meer door de bomen zien: 1Gezin 1Plan, Geïntegreerd Breed Onthaal, Sociaal Huis, Huis van het Kind, Netwerken Geestelijke Gezondheidszorg, Vroeg en Nabij... Wat is de doelstelling van elk concept? Welke partners werken mee? Wat is het werkingsgebied? En wat zijn de gevolgen van de ontwikkelingen en fusies in de Vlaamse beleidsdomeinen? SAM, steunpunt Mens en Samenleving maakte een overzicht van alle ontwikkelingen in de verschillende beleidsdomeinen, in de vorm van zowel een visueel overzicht als een uitgebreide tekst.

Het overzicht is te downloaden via www.samvzw.be/nieuws/druk-op-de-eerste-lijn

Witboek: naar beter crisisbeheer

Een multidisciplinaire commissie van deskundigen onderzocht op vraag van de minister van Binnenlandse Zaken het crisisbeheer in België, en bracht onlangs haar aanbevelingen ter verbetering van het crisisbeheer uit in een witboek. Om op meer regelmatige basis het hoofd te kunnen bieden aan noodsituaties moet volgens de commissie de paraatheid worden versterkt, waarbij civiele veiligheid een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle sectoren in de samenleving. De commissie wijst onder meer op het belang van het erkennen van de meerwaarde van de burger in alle stappen van de risicocyclus, en van het ontwikkelen van een nationale strategie ter bevordering van een duurzame risicocultuur. Het witboek doet daartoe meerdere concrete voorstellen, die inzetten op de versteviging van bestaande structuren, gerichte risicocommunicatie, herstel en evaluatie. De oprichting van onafhankelijke nationale referentie- en adviesorganen moet het crisisbeheer robuuster en professioneler maken.

ibz.be/nl

De collega's trappen de 1000

Een ploeg van zestien VVSG-medewerkers smeerde voor het lange Hemelvaartweekend de benen in en voegde zich bij de vele geëngageerde fietsers die op vier dagen tijd 1000 kilometer reden voor Kom op tegen Kanker. Vertrek en aankomst gebeurden in Mechelen, 's middags hielden de pelotons achtereenvolgens halt in Heusden-Zolder, Stabroek, Waregem en De Pinte. De ontvangst was telkens warm, de organisatie een succes en met deze twaalfde editie van het evenement kreeg het kankeronderzoek weer een mooie duw in de rug. Voor de VVSG-collega's blijft het hier niet bij, zij kijken al uit naar hun volgende deelname.

Kom op
tegen Kanker

VVSG-scriptieprijs: Lokale besturen en maatschappelijke dienstverlening

De VVSG belooft elk academiejaar twee studenten of groepen van studenten (in het geval van een gezamenlijk afstudeerproject) die hun bachelorproef of masterthesis over maatschappelijke dienstverlening bij lokale besturen geschreven hebben.

Lokale besturen staan voor grote uitdagingen. Opeenvolgende crisissen maken armoede en ongelijkheid groter, en doen nieuwe groepen met nieuwe problemen aankloppen bij OCMW's, steden en gemeenten. Die vinden bovendien steeds moeilijker sociaal werkers. De VVSG-scriptieprijs maakt daarom deel uit van een campagne om het belang van sterk sociaal werk in en bij lokale besturen te promoten. Deelnemers maken kans op een geldprijs van 500 euro. De Koning Boude-wijnstichting ondersteunt de laureaten bij de valorisering en implementatie van de kennis en inzichten uit hun eindwerk of afstudeerproject.

Iedere afgestudeerde Sociaal Werk aan een Vlaamse hogeschool of universiteit in het academiejaar 2022-2023 kan deelnemen. De bachelorproef, masterthesis of het afstudeerproject in kwestie moet onder andere een maatschappelijke, wetenschappelijke en/of methodische bijdrage leveren aan de realisatie van het recht op maatschappelijke dienstverlening, aandacht besteden aan het perspectief van burgers, en bijdragen aan de verbetering van de toegang tot de sociale grondrechten. Het eindwerk moet minstens onderscheiding hebben opgeleverd. Een vakjury beoordeelt de ingezonden proeven en projecten. Indienen kan tot en met 8 oktober, de publieke prijsuitreiking vindt plaats op 7 december. _ Werner De Wael

vvsg.be/scriptieprijs

Protocol zij-instroom in de zorg goedgekeurd

Op 10 mei werd binnen Comité C1 een protocolakkoord afgesloten over de zij-instroom van medewerkers in de zorg. Via dit nieuwe structurele instroomkanaal krijgen de publieke en private zorg- en welzijnsvoorzieningen de mogelijkheid om voor de functie van verzorgende/zorgkundige, logistiek assistent/logistiek medewerker in de zorg, kinderbegeleiders en opvoeder/begeleider/persoonsbegeleider medewerkers in dienst te nemen die (nog) niet gekwalificeerd zijn om deze functie uit te oefenen. Deze medewerkers moeten dan wel een kwalificerend opleidingstraject volgen. Na afloop van het opleidingstraject blijven ze in dienst. Tijdens de opleiding krijgen ze een IFIC-salarisschaal die één categorie lager ligt dan de functie waarover het gaat. Dat geldt niet voor kinderbegeleiders in de kinderopvang; die krijgen tijdens de opleiding al dezelfde IFIC-salarisschaal.

De medewerkers tellen tijdens de periode van het opleidingstraject al mee

voor de normering en voor de reguliere financiering, alsof ze al gekwalificeerd zouden zijn. Werkgevers krijgen een eenmalig budget van 6300 euro per medewerker in opleiding, voor interne of externe coaching. Dit budget kan besteed worden in de periode 2023-2024. Het opleidingstraject verloopt onder andere via de CVO's en de opleidingscentra van de diensten voor gezinszorg. Het is de bedoeling om dit project te bestendigen, maar dat zal afhangen van het succes ervan.

Lokale besturen die gebruik willen maken van het structurele instroomkanaal en de ermee samenhangende subsidiëring, moeten dit protocolakkoord uitvoeren, door lokaal een besluit te treffen waarin ze stipuleren dat het protocolakkoord en het kaderakkoord integraal deel uitmaken van de lokale rechtspositieregeling van hun personeel. Vervolgens kunnen ze de sollicitatieprocedure opstarten. _ Abderrazak El-Omari

De meeste starters en singles kunnen zich geen woning in Hasselt veroorloven. De markt concentreert zich voornamelijk op babyboomers met geld. Dat zorgt ervoor dat Hasselt een van de snelst vergrijzende centrumsteden van Vlaanderen is. Jonge starters en singles proberen hun droom elders te realiseren, ver buiten de stad. Dat is, om veel redenen, niet gezond.

Marc Schepers, schepen voor stadsontwikkeling en woonbeleid Hasselt, Knack 3/5

Gemeenten en buurten met hogere inkomens hebben gemiddeld meer kinderopvang. En die ongelijkheid neemt de laatste jaren alleen maar toe, doordat de nieuwe plaatsen meer gecreëerd worden door uitbreiding van bestaande kinderdagverblijven dan door nieuwe op te richten. Wat we nodig hebben, is een globaal plan van hoe we gedurende één of twee legislaturen die zeven à achtduizend plaatsen tekort zullen verzekeren.

Michel Vandenbroeck, hoofd docent gezinspedagogiek UGent in De Morgen 5/5

Ik weet ook wel dat andere gemeenten van bovenuit hun fusie aankondigen. Maar dit is toch een heel belangrijke materie, niet? Dat kun je niet zomaar boven de hoofden van de mensen beslissen. Wij willen weten wat onze inwoners daarover denken, en we zullen straks hun beslissing ook respecteren.

Els Robeyns, burgemeester Wellen over het referendum over een eventuele fusie met een van de buurgemeenten. Het Belang van Limburg 9/5

Fietsstraten zijn geen oplossing voor alle problemen. (...) We bevelen altijd aan om te kijken hoe intens het verkeer is en langs het hele traject goed duidelijk te maken dat het een fietsstraat is.

Wout Baert, Fietsberaad Vlaanderen in De Standaard 5/5

Dé grote uitdaging voor zowel lokale besturen als voor de burgers is: hoe financier je die hele transitie? Ook in Genk is er een plan om onze gebouwen duurzamer te maken. We willen onze CO₂-uitstoot tegen 2030 met 40 procent verminderen en de nieuwe richtlijn vanuit Europa is dat we klimaatneutraal moeten zijn tegen 2050. Een relatief grote stad als Genk doet op zes jaar tijd een totale investering in al haar projecten van zo'n 130 miljoen euro. Als ik dat bedrag afzet tegen de middelen die we nodig hebben om ons vastgoed klimaatneutraal te maken, dan komen we er niet. Want we moeten uiteraard ook blijven investeren in wegen of groen. Dat betekent dat we keuzes zullen moeten maken in wat we wel en niet doen en zullen moeten kijken om bepaald vastgoed af te stoten. Het is voor lokale besturen ook zaak om te kijken over welke financieringstechnieken ze kunnen beschikken en om in overleg te gaan met de hogere overheden om te zien hoe we een en ander kunnen aanpakken.

Wim Dries, burgemeester van Genk in De Zondag 7/5

Brandweer krijgt 1320 oproepen per dag in 2022

De brandweerdiensten in Vlaanderen ontvingen vorig jaar 470.050 oproepen voor noodsituaties, 37% meer dan in 2021 (341.444). Dat zijn er gemiddeld 1320 per dag. Het ging vooral om oproepen voor ziekenwagens en voor de bestrijding van wespen. In minder dan één op de twintig gevallen ging het om een oproep voor brand.

Als de brandweer ergens verschijnt, is hun dienstverlening van levensbelang. De brandweerzones ontvingen vooral oproepen voor hun ziekenwagens, dat waren er in totaal 248.474 in Vlaanderen, gemiddeld 680 per dag. In 2021 waren dat er 215.185. Opvallend is dat maar 5% van de oproepen of 25.439 brandgerelateerd is. Dat zijn er wel 17,8% meer dan in 2021 (21.584).

BRANDWEER ANTWERPEN

In 2022 handelde de brandweer 47.219 oproepen af naar aanleiding van storm of wateroverlast, en dit vooral in piekperiodes. Storm Eunice veroorzaakte grote overlast. In 2021 waren er 'maar' 24.318 zulke oproepen. Voor wespenverdelgingen werden de hulpverleningszones 89.884 maal gecontacteerd in 2022, vooral in de zomer en het najaar. 'Dat werken bij een hulpverleningszone zeer gevarieerd is, blijkt uit het grote aantal oproepen voor "andere" noodgevallen. Zo zijn er 59.034 oproepen naar aanleiding van een auto-ongeval, voor het vrijmaken van de weg en voor het

redden van personen en dieren die zich in een gevaarlijke situatie bevinden,' vertelt Vera Celis, voorzitter van het Netwerk Brandweer.

50/50-financiering

Om al deze interventies te kunnen afhandelen zijn er in Vlaanderen 12.462 personeelsleden actief bij de brandweer, ongeveer hetzelfde aantal als in 2021. Voor 3092 onder hen is dit hun hoofdberoep, 8705 vrijwilligers staan hen bij. Er zijn ook 665 administratieve personeelsleden. 'Hoewel er meer oproepen waren en de druk verhoogt, stijgt het totale per-

soneelsbestand niet of nauwelijks. Daarom dringen de VVSG en het Netwerk Brandweer aan op ondersteuning vanwege de centrale overheden,' stelt Wim Dries. Hierbij denken we in eerste instantie aan een 50/50-verdeling in de financiering tussen de lokale overheden en de federale overheid. Daarnaast is een structurele kostenindexatie aangewezen, zo kan ook de inflatie getemperd worden. 'Deze maatregelen zijn noodzakelijk, als we de correcte en snelle uitvoering van de brandweertaken willen blijven garanderen,' klinkt het. _ Nathalie Debast

Trees Please: vergroen je gemeente met mobiel bos

Vanaf mei kunnen lokale besturen hun gemeente vergroenen met het mobiele pop-up bos 'Trees Please' van BOS+. De natuurorganisatie lanceert deze campagne om gemeenten en inwoners te tonen hoe hun buurt eruit kan zien wanneer er meer ruimte gemaakt wordt voor groen.

In Wilrijk deden ze het al: met een pop-upbos uittesten hoe een plein eruit zou zien met meer groen.

Het concept is simpel: een lokaal bestuur leent gedurende twintig dagen twintig bomen bij BOS+ en tovert een parkeerterrein of grijze uithoek van de gemeente om tot een gezellige groene oase. Buurtbewoners kunnen van een nieuwe en duurzame invulling van de publieke ruimte proeven, en ook de gezondheidsvoordelen van meer bomen in de stad worden belicht.

Volgens BOS+ kadert de campagne binnen de bredere context van duurzame mobiliteit. 'Terwijl de drang naar stads-groen vandaag groter is dan ooit, blijven onze straten nog te veel ingericht voor koning auto. Zo verliezen we duizenden hectares aan parkeerruimte en infrastructuur, die we anders zouden kunnen inzetten voor broodnodig groen,' legt Eva Forceville van BOS+ uit. 'Gelukkig

zien we ook steeds meer gemeenten de overstap maken naar meer deelmobiliteit, openbaar vervoer of zachte mobiliteit. Trees Please wil hen daarin ondersteunen en stimuleren. Zo creëren we letterlijk ruimte voor een groenere toekomst.' _ Steven Verbanck

Trees Please - BOS+ (bosplus.be)
Interesse? Contacteer eva.forceville@bosplus.be

Een partner dichtbij

die je ver brengt

Eén aanspreekpunt: jouw Relationship Manager

Onze missie? Je dagelijks begeleiden bij de realisatie van je projecten. Dankzij je vertrouwde contactpersoon met kennis van je specifieke situatie, geniet je bij ING van een dienstverlening op maat. En dit ondersteund door het advies van een team van experts.

Neem contact op met je RSM op ing.be/publicsector

do your thing

Thomas Vints

Burgemeester Beringen

Thomas Vints, burgemeester van Beringen, kreeg het estafettestokje van burgemeester Dis Van Berckelaer uit Borsbeek, om een vragenlijstje à la Proust te beantwoorden. Aan het eind geeft hij het door aan een andere lokale politica/politicus, van een andere partij en ver van Beringen.

Wat betekent je politieke functie voor jou?

Het is een ongelooflijk grote eer dit mandaat te mogen uitoefenen. Om mee te kunnen bouwen aan deze mooie stad en me in te zetten voor onze inwoners. Om het vertrouwen dat ik kreeg niet te beschamen.

Wat was je eerste politieke daad (in de ruimste betekenis)?

Het eerste wat in me opkomt, is mijn taak als groepsleider bij de scouts. Daardoor kwam ik voor het eerst met politiek in aanraking bij de opmaak van het toenmalige beleidsplan jeugd. Dat mijn zin om mee de hand aan de ploeg te slaan in plaats van aan de zijlijn te staan, daar gevoed werd, staat buiten kijf.

Kom je uit een politiek nest?

Politiek stroomt bij wijze van spreken door mijn aders en dat heb ik vooral te danken aan mijn grootvader, Marcel Vints. Hij was vele jaren actief binnen de CVP. Eerst als burgemeester van Koersel, daarna als Limburgse gedeputeerde van Welzijn.

Wat zie je als je grootste prestatie?

Dit geldt vast voor meer collega's: vol goesting en energie aan een mandaat beginnen, maar geconfronteerd worden met een pandemie die alles stillegt. En dan toch een stad samen proberen te houden, aan de vooropgestelde doelen vasthouden en ook nog eens een volledige administratie naar het nieuwe stadhuis verhuizen.

Neem je dit ambt mee naar huis?

Ik probeer het niet te doen, maar door de sociale media en het nieuws dat continu binnenkomt, gebeurt het soms toch. Maar dat trek ik ook aan door altijd aanspreekbaar te willen zijn.

Heb je vrienden in de politiek?

Gelukkig wel, een aantal. Bij hen kan ik terecht voor feedback. Want het is bij momenten een eenzame en harde job.

Met wie overleg je het eerst als je een belangrijke politieke beslissing moet nemen?

Ik heb een sterk team. Dat zal ik bij twijfel altijd consulteren. Ik probeer ook de brug te slaan tussen mijn diensten en het bestuur. Goede samenwerking tussen alle betrokken partijen, diensten, collega-schepenen is essentieel.

Wat vind je zelf je meest uitgesproken positieve eigenschap?

Het geheel blijven zien en verbanden proberen te leggen zonder me in details te verliezen.

Welke eigenschap bij jezelf betreurt je het meest?

Mijn ongeduld. Door wat te vertragen geraak je soms verder.

Welke eigenschap waardeer je het meest bij een oppositiedid?

Dat ze gedreven voor hun overtuiging gaan en die beargumenteren. We beseffen het soms niet genoeg, maar we hebben allemaal één doel: een betere stad maken. Als we dat blijven respecteren, is goede samenwerking tussen de verschillende partijen volgens mij evident.

Met welke historische figuur identificeer je je het meest?

Niet meteen met iemand in het bijzonder, maar ik kijk met veel bewondering naar sportfiguren. Zij trokken dagelijks spurtjes, kwamen hordes tegen, maar streefden vooral naar een gezonde geest in een gezond lichaam. Dat tracht ik ook te doen.

Wie zijn je huidige helden?

De vele vrijwilligers die zich onbaatzuchtig inzetten. Het hele sociale weefsel vandaag is gebouwd op hun sterke schouders.

Waar zou je nu het liefste zijn?

Hier waar ik graag ben, in Beringen.

Welk woord of welke zin gebruik je te vaak?

Beringen is in volle groei en verandering. Dit veroorzaakt hinder. Ik zeg dus wel vaker: Je kunt geen omelet maken zonder eieren te breken. Maar het geduld van onze bewoners zal lonen...

Wat koester je het meest?

De kansen die ik heb gekregen, zowel privé als op het werk. Die twee zijn nauw met elkaar verbonden en soms lijdt het ene wel eens onder de belangen van het andere. Ik ben dus vooral dankbaar om het netwerk waarop ik kan bouwen.

Wat is volgens jou de diepste ellende?

Het verlies van een dierbare.

Wat is je favoriete bezigheid?

Naast burgemeester zijn haal ik veel energie uit fietsen. Het helpt ook om mijn gedachten op nul te zetten.

Ga je nog af en toe op café in de gemeente?

Lekker ongedwongen, met vrienden of familie en hier en daar een praatje slaan met de inwoners of ondernemers. Al hoeft ik niet op café gaan om te weten wat er in mijn stad leeft.

Wat is je motto?

Het glas is altijd halfvol.

Aan wie geef je de estafettestok door?

Daarvoor gaan we naar de andere kant van het land, naar collega Björn Prasse in Blankenberge. —

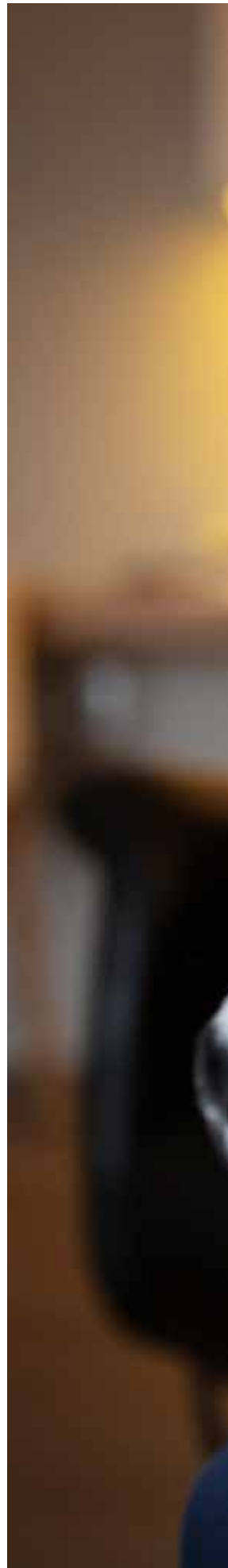
Ook al blijft de lokale overheid een aantrekkelijke werkgever, toch rolt er een bom richting lokale besturen, nu de babyboomers massaal op pensioen gaan. 'De overheid weet dat al jaren, maar nooit is er wat aan gedaan. Integendeel. Bovendien hebben de maatregelen die je vandaag treft, dikwijls pas over twintig tot veertig jaar effect,' zegt **Ria Janvier** die vanaf dit najaar zelf ook van haar pensioen kan genieten.

Deze bom ligt er al zestig jaar

MARLIES VAN BOUWEL
redacteur Lokaal

'De toegang tot de openbare dienst mag streng zijn, maar hij mag ook gelijk zijn, net zoals de arbeidsvoorwaarden. Het is ook goed dat er een versoepeling is op het vlak van anciënniteit voor zij-instromers.'

STEFAN DE WICHERE

‘Een lokaal bestuur dat de kaart voor meer contractanten trekt, zal om concurrentieel te blijven fatsoenlijke voordelen moeten bieden zoals een aanvullend pensioen.’

Volgens Ria Janvier blijft de lokale overheid voor veel mensen een aantrekkelijke werkgever. ‘Het civil-servant-idee spreekt veel mensen aan. Mensen willen in de publieke sector werken omdat ze nuttig kunnen zijn, iets kunnen betekenen voor de samenleving. Dat is een toegevoegde waarde. Ook de verlofmogelijkheden maken een baan bij stad of gemeente aantrekkelijk. Tot voor kort was de nabijheid van het lokale bestuur een belangrijke troef, maar dat speelt nu in tijden van meer telewerken minder een rol. Veel taken kun je thuis doen. Om in verbinding met je team te blijven, kom je dan een of twee keer per week naar het werk. Voor de gebruikers-inwoners is dat soms minder goed, thuiswerk is minder klantvriendelijk. Lokale besturen moeten nog een evenwicht vinden tussen de dienstverlening en het thuiswerken, want de digitale kloof bestaat echt.’

En het loon?

‘Dat moet gewoon goed zijn. Je moet het gevoel hebben dat je eerlijk betaald wordt voor wat je doet. Voor een profvoetballer zal een goal meer of minder of een verschil van 10.000 euro minder uitmaken, er is een moment dat geld niet meer motiveert. Je loon moet wel voldoende zijn zodat je het gevoel krijgt dat je beloond wordt naar werken. Zal honderd euro per maand meer verdienen in de toekomst een drijfveer worden om naar een buurgemeente te vertrekken? Dat valt af te wachten.’

Moeten lokale besturen zelf kunnen kiezen hoeveel ze hun medewerkers betalen?

‘Ik weet niet of het een goede of slechte zaak is om aan de lokale besturen meer speelruimte te geven qua verloningsbeleid. Soms kan een overheid met de geldende barema’s de goede mensen niet vinden. Maar er zijn misschien ook mensen die bewust kiezen voor een klein bestuur. Ik ben op zich niet tegen deze vrijheid. Als bestuur moet je zelf accenten kunnen leggen, kiezen voor wat je belangrijk vindt en nadenken en discussiëren over het beleid.’

‘Variabel belonen werkt niet in de publieke sector, het leidt tot meer ontevredenheid. Dat zie je al bij bevorderingen, wie het niet haalt, is gefrustreerd. Als werkgever heb je dan soms jaren nodig om dat weer recht te trekken.’

Werving en selectie worden soepeler. Is dat goed?

‘Zeker, die regels waren te rigide. Voor een goede selectie hoeven kandidaten de grondwet niet perse van buiten te kennen, de meeste dingen leer je wanneer je aan het werken bent. Als bestuur wil je de beste kandidaat. Als je die contractueel aanstelt, kun je die ook niet gemakkelijk ontslaan.

De toegang tot de openbare dienst mag streng zijn, maar hij mag ook gelijkzamen zijn, net zoals de arbeidsvoorwaarden. Het is ook goed dat er een versoepeling is op het vlak van anciënniteit voor zij-instromers.’

‘Een statutair werknemer van een gemeente is evenmin verzekerd van werk tot het pensioen. Vastheid van tewerkstelling is niet onbegrensd, als de keuken wordt afgeschaft, moet de kok vertrekken. Schoonmaak of keuken outsourcen is geen vorm van politieke willekeur, het lijkt me eerder logisch. IT zou ik zelf liever in house houden.’

‘Het aanwerven met een arbeidsovereenkomst is een algemene trend. De Vlaamse overheid zal binnenkort niemand meer vast benoemen, behalve in gezagsfuncties. Ook de loodsen ontsnappen aan deze nieuwe beleidslijn, én het onderwijs.’

Hoezo?

‘Als het onderwijspersoneel contractueel zou worden aangesteld, kost dat de Vlaamse overheid een fortuin: statutairen bij de Vlaamse overheid zijn nu eenmaal goedkoper dan contractanten. De Vlaamse overheid is immers geen werkgeversbijdrage verschuldigd ter financiering van de ambtenarenpensioenen voor die groep, omdat die pensioenen rechtstreeks voor rekening van de federale staatskas komen. De loodsen vormen een economisch machtige groep, omdat ze de havens lam kunnen leggen. Waarom het loodswezen niet privatiseren? En de uitzondering voor gezagsfuncties gaat terug op een artikel uit de grondwet dat is overgenomen in de bijzondere wet op de hervorming van de instellingen: in de kerndepartementen moeten mensen met een gezagsfunctie statutair worden aangesteld.’

Wat zijn dan gezagsfuncties?

‘Tja, daar bestaat geen definitie van. We hebben op basis van onderzoek voorgesteld dat gezagsfuncties bij de ministeriële diensten die functies zijn waarbij de eenzijdig bindende beslissingsbevoegdheid tegenover derden rechtstreeks voortvloeit uit die functie en daarmee raakt aan de grondrechten van die derden. Dat is een hele mond vol, dat besef ik, maar we zijn echt niet over een nacht ijs gegaan.’

Dit wordt niet verplicht voor de lokale besturen, maar zij willen toch ook liever contractanten aantrekken?

‘De Vlaamse lokale besturen hebben al veel langer eenvoudigweg de keuze tussen statutair of contractueel aanwerven. Een bestuur dat de kaart voor meer contractanten trekt, zal om concurrentieel te blijven fatsoenlijke voordelen moeten bieden zoals een aanvullend pensioen.’

Het probleem is dat de lokale besturen zich momenteel blauw betalen aan de pensioenen van de gepensioneerdde ambtenaren en tegelijk nieuwe personeelsleden kunnen aantrekken door het aanbieden van een tweede pensioenpijler, die om een hogere bijdrage-inleg vraagt dan een schamelijke één procent tot drie procent. Opdat het werknemerspensioen van een overheidscontractant samen met het aanvullend pensioen het niveau van het ambtenarenpensioen zou benaderen, is al snel een bijdrage nodig van om en bij de acht procent. Voor wie meer verdient dan de loongrens waarop het werknemerspensioen wordt berekend, gaat het om een nog hoger percentage.'

'Dat de lokale besturen de pensioenen van hun gewezen ambtenaren volledig zelf moeten financieren, blijft alle verbeelding tarten. Dat is ongezien in de sociale zekerheid. De andere wettelijke pensioenen worden ook gefinancierd door sociale bijdragen, maar niet alleen daardoor. Als je bij wijze van voorbeeld een flesje spuitwater koopt, betaal je daar btw op. Een flink stuk daarvan gaat naar de financiering van de werknemers- en de zelfstandigenpensioenen. Waarom dan ook niet naar alternatieve financiering zoeken zodat de ambtenarenpensioenen op het lokale bestuursniveau betaalbaar worden?'

Staat de betaalbaarheid van de ambtenarenpensioenen dan echt zo onder druk?

'Ja, toch wel. Uiteraard zullen de wettelijke pensioenen betaald worden, nu en in de toekomst, maar die uitgaven nemen een flinke hap uit ons bruto binnenlands product. En de extra instroom van de babyboomers in de pensioensystemen verhoogt die druk.'

'Als oefening is het interessant om de theoretische bijdragevoet te berekenen die je zou moeten heffen op de weddemassa van de actieve statutaire personeelsleden om de pensioenen van de gewezen ambtenaren te financieren. Op het lokale bestuursniveau ligt die fictieve bijdragevoet volgens de cijfers van 2021 op meer dan 64 procent. Alle pensioenen samen gaat het om 75 procent.'

'Je wilt niet weten hoe het zit met de pensioenen van de gewezen ambtenaren van de NMBS. Daar is die fictieve bijdragevoet bijna gelijk aan 124 procent. In theorie wil dit zeggen dat op de weddemassa van de actieve ambtenaren van het spoor 124 procent bijdragen zouden moeten worden geheven om de lopende pensioenen van de voormalige NMBS-ambtenaren te betalen. En wat betalen de Belgische Spoorwegen als werkgever? Een bijdrage van 8,86 procent. Die theoretische bijdragevoet ligt vooral zo hoog omdat de ambtenarenpensioenen bij het spoor gunstig zijn. Niemand weet of wil weten dat het pensioen van het administratief personeel van de NMBS op tantië-

me 55 wordt berekend. En over Bpost gaan we het, in deze woelige tijden, dan maar niet hebben.'

Zijn de maatregelen van de voorbije jaren om de pensioenfactuur van de lokale besturen te verlichten, dan pleisters op een houten been?

'Ja en nee. Dat de huidige Vlaamse regering de Vlaamse lokale besturen te hulp is geschoten door de helft van de responsabiliseringsbijdrage voor haar rekening te nemen, is een mooie geste, maar geen structurele oplossing. Hoe een volgende Vlaamse regering hiermee omgaat, is nog maar de vraag.'

'En dan is er ook nog – ik noem het – de truc van Bacquelaine, naar de pensioenminister in de regering-Michel. Kort door de bocht komt die maatregel erop neer dat de lokale besturen die een aanvullend pensioen opbouwen voor hun contractanten, onder bepaalde voorwaarden de helft van die bijdragen in mindering mogen brengen van de responsabiliseringsfactuur. Het is een beetje raar dat er een link wordt gelegd tussen de ambtenarenpensioenfinanciering en de aanvullende pensioenregeling voor de overheidscontractanten, maar tot daaraan toe. Het probleem is dat het systeem-Bacquelaine een gesloten envelop is. Het uitgangspunt is dat de geresponsabiliseerde besturen die geen aanvullend pensioen opbouwen voor hun contractanten, de rekening gepresenteerd krijgen van de korting die de andere besturen krijgen. Maar wat als alle besturen aan de voorwaarden voldoen? Dan ontploft de bom. Dan is er geen korting meer. Doel bereikt wat betreft de aanvullende pensioenregeling voor de overheidscontractanten, maar terug naar af want de ambtenarenpensioenfactuur voor de lokale besturen wordt nog altijd hoger.'

Zelf gaat u ook op pensioen. Hoe kijkt u terug op uw loopbaan?

'Bij het begin van mijn rechtenstudies leefde ik nog in de waan dat recht en rechtvaardigheid zo goed als synoniemen waren. Niet dus. Dat werd mij al snel duidelijk. Op de een of andere manier is dat idee toch blijven hangen, wat ook in lijn is met mijn betrokken opvoeding. Ik wilde niet voor een broodheer of als advocaat werken, maar wel ongebonden mijn licht op een aantal juridische kwesties laten schijnen en dat met een maatschappelijke impact. Op dat punt is het werken als academica het summum. Ik heb alle kansen gekregen en benut. Ik geef toe dat wetenschap niet volkomen waardevrij is, maar bij mij speelt dan weer het idee van rechtvaardigheid. Zo is de cirkel gesloten. Als ik een steentje in de bedding heb verlegd, voel ik mij geslaagd. Aan anderen, zowel voor- als tegenstanders, om te oordelen of dat effectief het geval is.' –

'Dat de lokale besturen de pensioenen van hun gewezen ambtenaren volledig zelf moeten financieren, blijft alle verbeelding tarten. Dat is ongezien in de sociale zekerheid.'

Gemeentefonds blaast twintig kaarsjes uit

Bijna 3 miljard euro ging er in 2022 via het Gemeentefonds naar de Vlaamse gemeenten en OCMW's. Het was de twintigste keer dat de overdracht gebeurde met de huidige versie van het fonds. Lokaal bekeek de belangrijkste cijfers en evoluties.

Het Gemeentefonds zoals we dat vandaag kennen, zag het levenslicht met een decreet van 2002; het werd in 2003 voor het eerst toegepast. Het betekende toen een belangrijke administratieve vereenvoudiging, want het bundelde de middelen van het toenmalige Gemeentefonds, het Investeringsfonds en het Sociaal Impulsfonds. Die laatste twee bevatten zogenaamde geormerkte middelen: lokale besturen moesten ze aanvragen en het gebruik ervan achteraf ook verantwoorden. Het nieuwe Gemeentefonds bracht ook een aangepaste verdelingswijze mee, gekoppeld aan een garantieregeling. Daardoor zou geen enkele gemeente door de toepassing van de nieuwe criteria in 2003 en later minder krijgen dan de som van de oude fondsen in 2002.

Voor een goed begrip van de analyse geven we nog twee aandachtspunten mee. Ten eerste bekijken we altijd wat een gemeente en OCMW samen ontvangen. De verdelingsregels gelden immers voor de gemeente, maar beide besturen kunnen onderling uitmaken wie wat krijgt. In de meerderheid van de gevallen vloeit 8% van het Gemeentefondsdeel naar het OCMW. Ten tweede maken we abstractie van enkele andere financiële stromen die om technische redenen in de loop van de voorbije twee decennia aan het Gemeentefonds zijn toegevoegd, maar die een totaal andere verdelingsregeling volgen. Die stromen vervangen vroegere aparte subsidielijnen. Het gaat bijvoorbeeld om de zogenaamde Eliacompensatie (83 miljoen euro), de aanvullende dotatie van 131 miljoen euro ter vervan-

ging van de vroegere aparte sectorale subsidies, de middelen van het oude Stedenfonds en het geld voor besturen die provinciale instellingen hebben overgenomen. Daar gaan we in een apart kaderstukje dieper op in.

Voorafname

De Vlaamse decreetgever heeft bepaald dat het Gemeentefonds elk jaar met 3,5% groeit. Daarnaast legt het decreet ook vast hoe het geld onder de Vlaamse gemeenten wordt

Gemeentefonds aan herziening toe?

Het huidige politieke debat over het Gemeentefonds gaat vooral over de voor sommigen te grote scheeftrekkingen in de bedragen die de Vlaamse gemeenten per inwoner krijgen. Niemand betwist dat er tussen de 300 Vlaamse gemeenten nogal wat verschillen bestaan op het vlak van maatschappelijke uitdagingen, bevolkingssamenstelling, fiscale mogelijkheden enzovoort. Ook over het feit dat het Gemeentefonds een instrument is om die verschillen een stuk te compenseren, bestaat er consensus. Die is er minder over de vraag of het huidige systeem dat (nog) op de juiste manier doet, of de verdeelcriteria uit het decreet van 2002 voldoende de huidige lokale realiteit weerspiegelen. Het is dan ook niet meer dan logisch dat Vlaams minister van Binnenlands Bestuur Bart Somers een studie heeft besteld die tegen de komende Vlaamse regerings-

vorming (na de verkiezingen van voorjaar 2024) op de belangrijkste vragen een antwoord moet bieden. Uiteindelijk zal alleen een politieke beslissing de knoop kunnen doorhakken, want het gaat hier niet om exacte wetenschap.

Intussen werd een eerste deel van de studie opgeleverd. Ze verscheen eind 2022 onder de titel 'Het Gemeentefonds: Een analyse van de beleidsprincipes' en beschrijft de huidige inkomstenmix van de Vlaamse lokale besturen en de geschiedenis van het Belgische en Vlaamse Gemeentefonds. Verder bevat ze een beeld van gelijkaardige instrumenten in enkele van onze buurlanden. Het meer beleidsmatige deel gaat dieper in op het doel van het Gemeentefonds (basisfinanciering, (her)verdeling en vrije besteding of sturing), de plek van het fonds binnen de interbestuurlijke verhoudingen, de mogelijke

verdeelcriteria en hun respectieve gewicht, de keuze tussen complexiteit en eenvoud en die tussen stabiliteit en flexibiliteit.

De onderzoekers geven aan dat een fonds dat helemaal volgens voor alle besturen geldende criteria wordt verdeeld, wellicht als eerlijker wordt aangevoeld maar mogelijk niet verzoenbaar is met de zeer grote verschillen tussen de Vlaamse gemeenten. Dat kan opgelost worden door opnieuw met een segmentering te werken (cf. de voorafnames vandaag), maar dan wel een die geregeld geëvalueerd en bijgestuurd wordt. Verder wijzen ze op de voordelen van de vaste groeivoet, maar ook op het feit dat die een nadeel wordt als de inflatie hoge toppen scheert. Het rapport vraagt dat het toekomstige Gemeentefonds enerzijds een belangrijke basisfinanciering blijft inhouden voor alle gemeenten, maar tegelijk ook

DANIEL GEEGHEERTS

Turnhout is een van de sterkste groeiers in termen van middelen uit het Gemeentefonds. Dat heeft grotendeels te maken met het feit dat het nu wel tot de centrumsteden behoort, terwijl dat onder het oude Gemeentefonds niet het geval was.

2020 nog even een beroep op doen. Een specifieke garantieregeling is er ook voor de gemeenten die op 1 januari 2019 fuseerden. Ze kregen de zekerheid dat ze na de fusie niet minder zouden krijgen dan de aparte gemeenten voordien, verhoogd met de gemiddelde groeivoet van hun respectieve aandelen in het laatste jaar vóór de fusie. Concreet leidde dit in 2022 tot een bijpassing van ongeveer 720.000 euro voor Kruisem, Lievegem en Puurs-Sint-Amands. Dat geld werd afgehouden van het aandeel van alle andere gemeenten.

Daarnaast bevat het Gemeentefonds ook een bestraffing voor gemeenten die volgens de Vlaamse overheid te lage aanvullende belastingen heffen. De grens ligt op 5% aanvullende personenbelasting (APB) en 441 opcentiemen onroerende voorheffing. In 2022 waren zes gemeenten in dat geval, allemaal met 'te lage' APB-tarieven (Aartselaar, Beveren, De Panne, Knokke-Heist, Koksijde en Zwijndrecht), die samen 6,3 miljoen euro moesten afgeven. Dat geld werd dan weer verdeeld onder alle andere gemeenten.

In tabel 1 hebben we de Vlaamse gemeenten opgenomen die in 2022 het meest en het minst kregen uit het Gemeentefonds. Het verbaast niet dat het om de grootste, respectievelijk kleinste Vlaamse gemeenten gaat. Opmerkelijk is wel het grote verschil tussen de gemiddelde waarde en de mediaan. De eerste wordt verder opgetrokken door het herverdelende effect van het Gemeentefonds ten voordele van de gemeenten die een voorafname genieten, met Antwerpen en Gent als belangrijkste begunstigden.

Die speling van de verdeelcriteria zie je nog beter in tabel 2, die de hoogste en laagste bedragen per inwoner bevat. De toepassing van de verdeelcriteria van het huidige Gemeentefonds leidt ertoe dat er

verdeeld. Van het totale beschikbare bedrag gaat 40,96% (in 2022 was dat 1214,5 miljoen euro) naar zogenaamde voorafnames die alleen voor specifieke gemeenten bestemd zijn: 29,92% is voor Antwerpen en Gent, 1,60% voor Brugge, 1,12% voor Leuven, 5,34% voor de overige negen centrumsteden, 1,99% voor 21 zogenaamde regionale steden en 1% voor de tien kustgemeenten. Binnen elk van die groepen wordt het geld verdeeld op basis van het bevolkingsaantal.

De overige 59,04% van het Gemeente-

fonds (1750,3 miljoen euro in 2022) is bestemd voor alle 300 Vlaamse gemeenten, dus ook de begunstigden van de voorafnames. 7,98% (236,5 miljoen) gaat naar de besturen op basis van hun centrumfunctie. Die wordt beoordeeld op basis van het aantal leerlingen in het middelbaar, hoger en volwassenenonderwijs en het aantal arbeidsplaatsen op het grondgebied. Naar het criterium 'fiscale draagkracht' gaat 30,12% (892,9 miljoen) van het Gemeentefonds. Gemeenten met veel fiscale mogelijkheden via de aanvullende personenbelasting of de opcentiemen onroerende voorheffing krijgen minder, fiscaal armere gemeenten meer. Opgelet, niet het belastingtarief dat de gemeenten toepassen speelt hier, maar wel de fiscale basis waarop het wordt berekend. Ook de oppervlakte aan open ruimte heeft invloed op wat een gemeente krijgt, want 5,98% (177,4 miljoen) van het Gemeentefonds wordt op basis daarvan verdeeld. Dat het huidige Gemeentefonds deels schatplichtig is aan het vroegere Sociaal Impulsfonds is te zien aan het gewicht van 14,96% (443,5 miljoen) van de sociale criteria. Concreet gaat het om mensen in het Omniostatuuat, geboorten in kansarme gezinnen, mensen met een leefloon, laaggeschoolde werklozen en socialehuurappartementen.

De toepassing van al die criteria mag er zoals gezegd niet toe leiden dat een bestuur minder krijgt dan in 2002. Door de jarenlange groei van het Gemeentefonds wordt die garantieregeling al enkele jaren nog amper geactiveerd. Alleen Sint-Genesius-Rode moest er in 2018 en

hverdelend werkt omdat de verschillen tussen de gemeenten groot zijn. In geen geval mag het Gemeentefonds een instrument van de Vlaamse overheid worden dat gemeenten in een gewenste richting stuurt. Dat is immers onverzoenbaar met het doel van de algemene financiering en het subsidiariteitsbeginsel, zo zeggen de onderzoekers nog.

In het kader van dezelfde opdracht gebeurde er ook al een zogenaamde nulmeting van het huidige Gemeentefonds (in de strikte betekenis van het woord, maar ook met de later toegevoegde stromen en zelfs met een aantal andere algemene Vlaamse subsidies). Tot slot schetst een andere publicatie een beeld van het Gemeentefonds in Denemarken, Frankrijk, Nederland en Wallonië.

Alle studies verschenen/verschijnen op www.steunpuntbestuurlijkevernieuwing.be.

Tabel 1: Gemeentefonds 2022: hoogste en laagste bedragen (euro)

Hoogste bedrag		Laagste bedrag	
Antwerpen	781.088.338	Herstappe	34.862
Gent	391.498.233	Mesen	477.393
Brugge	87.755.796	Horebeke	493.767
Leuven	67.622.747	Linkebeek	630.884
Mechelen	47.481.754	Spiere-Helkijn	713.367
Gemiddeld bedrag per gemeente: 9.882.713			
Mediaanbedrag per gemeente: 3.679.553			

Tabel 2: Gemeentefonds 2022: hoogste en laagste bedragen per inwoner (euro)

Hoogste bedrag		Laagste bedrag	
Gent	1477	Sint-Martens-Latem	117
Antwerpen	1472	Kraainem	134
Brugge	741	Sint-Genesius-Rode	134
Leuven	661	Schilde	139
Oostende	645	Keerbergen	142
Gemiddeld bedrag per gemeente per inwoner: 443			
Mediaan bedrag per gemeente per inwoner: 245			

Tabel 3: Gemeentefonds 2002-2022: hoogste en laagste groei (euro)

Hoogste groeicijfers		Laagste groeicijfers	
Antwerpen	440.970.281	Herstappe	22.687
Gent	192.013.025	Sint-Martens-Latem	153.893
Leuven	42.526.796	Linkebeek	188.822
Brugge	39.819.280	Horebeke	250.536
Mechelen	26.414.093	Sint-Genesius-Rode	310.707
Gemiddeld extra bedrag per gemeente: 5.030.850			
Mediaan extra bedrag per gemeente: 1.688.245			

Tabel 4: Gemeentefonds 2002-2022: hoogste en laagste nominale en reële groei (%)

Hoogste groeicijfers			Laagste groeicijfers		
	Nominaal	Reëel		Nominaal	Reëel
Turnhout	+225,5%	+101,2%	Sint-Genesius-Rode	+14,2%	-29,4%
Baarle-Hertog	+222,3%	+99,2%	Sint-Martens-Latem	+19,0%	-26,4%
Zuienkerke	+207,0%	+89,8%	Schilde	+24,6%	-23,0%
Lo-Reninge	+203,6%	+87,7%	Kraainem	+31,4%	-18,8%
Machelen	+200,7%	+85,8%	Brasschaat	+32,0%	-18,4%
Gemiddelde groei: 103,7% (nominaal) - 25,9% (reëel)					
Mediaan: 99,7% (nominaal) - 23,4% (reëel)					

Tabel 5: Gemeentefonds 2002-2022: nominale en reële groei per inwoner (%)

Hoogste groeicijfers			Laagste groeicijfers		
	Nominaal	Reëel		Nominaal	Reëel
Zuienkerke	+215,0%	+94,7%	Sint-Genesius-Rode	+9,3%	-32,4%
Lo-Reninge	+209,6%	+91,4%	Zaventem	+16,9%	-27,8%
Herstappe	+204,5%	+88,2%	Sint-Martens-Latem	+20,6%	-25,5%
Alveringem	+175,4%	+70,2%	Schilde	+21,9%	-24,7%
Turnhout	+173,9%	+69,3%	Kraainem	+22,5%	-24,3%
Gemiddelde groei: 81,6% (nominaal) - 12,3% (reëel)					
Mediaan: 80,1% (nominaal) - 11,3% (reëel)					

een spanning van bijna 1 tot 13 bestaat tussen het bedrag dat Gent krijgt en wat buurgemeente Sint-Martens-Latem ontvangt. Ook de andere gemeenten met zeer lage bedragen per inwoner hebben trouwens een uitgesproken residentieel karakter.

De kaart van Vlaanderen bevestigt deze vaststellingen, met naast hoge waarden voor de grote steden en centrumsteden ook meer dan gemiddelde bedragen voor enkele meer landelijke gemeenten, vooral dan in de Westhoek. Niet minder dan 234 van de 300 Vlaamse gemeenten zitten aan een bedrag tussen 175 en 350 euro per inwoner.

Verdubbeling

In deze bijdrage willen we niet alleen kijken naar de verdeling van het Gemeentefonds vandaag, maar ook naar de evolutie sinds 2002. We doen dat zowel voor het fonds in zijn geheel, als voor de individuele gemeenten.

Het Gemeentefonds van 2022 is ruim 1,5 miljard euro groter dan de som van het Gemeentefonds, Investeringsfonds en Sociaal Impulsfonds van 2002, het laatste jaar van het oude systeem. Dat is een groei met 103,7%, of meer dan een verdubbeling. Met die extra middelen was het mogelijk om de nieuwe verdeelcriteria ook voluit te laten spelen zonder dat gemeenten er in euro's op achteruitgingen.

Deze heel sterke stijging van het Gemeentefonds betekende de voorbije twintig jaar uiteraard een belangrijke budgettaire inspanning van de Vlaamse overheid. We weten dat bij elke regeringsonderhandeling of begrotingsbespreking de '3,5%' opnieuw op tafel lag. Toch mogen we niet blind zijn voor twee andere belangrijke evoluties in dezelfde periode: de bevolkingstoename en de inflatie. Tussen 2002 en 2022 kreeg Vlaanderen er ongeveer 726.000 inwoners bij, een toename met ruim 12%, met sterke verschillen van gemeente tot gemeente. Uitgedrukt per inwoner evolueerde het Gemeentefonds van 243,7 euro in 2002 (voor de drie oude fondsen samen) naar 442,6 euro in 2022, een groei met net geen 200 euro per inwoner of 81,6%. Het gaat nog steeds om een forse stijging: de Vlaamse gemeenten kunnen als groep dus ook per inwoner een pak meer middelen uit het Gemeentefonds besteden dan twintig jaar geleden. De tweede factor die aan de nominale groei knaagde, was natuurlijk de inflatie. Een euro had in 2002 een pak meer koopkracht dan vandaag. Over de hele periode bedroeg

de inflatie 61,8%, met vooral in 2021 en 2022 een opstoot van prijsstijgingen. In reële termen bedroeg de groei van het Gemeentefonds tussen 2002 en 2022 dan ook 'maar' 25,9%. Kijken we naar de reële evolutie van het bedrag per inwoner, dan is er zelfs maar een toename met 12,3%.

We brachten de verschillende cumulatieve evoluties samen in grafiek 2.

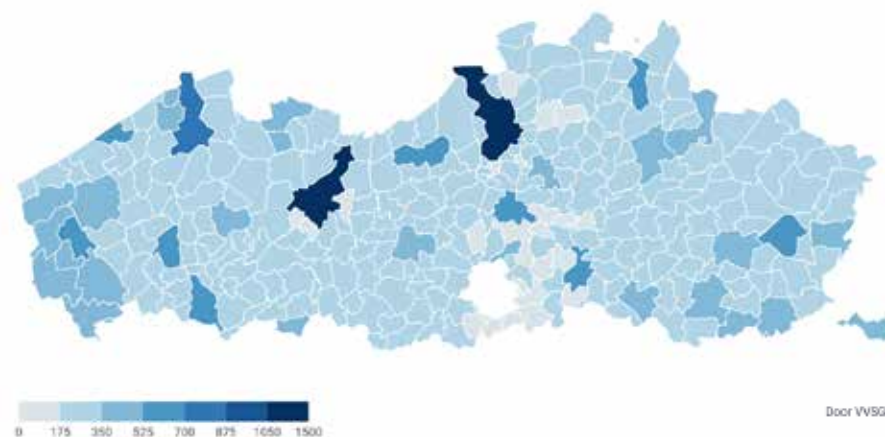
Groei per bestuur

We zeiden al dat het Gemeentefonds er in twintig jaar tijd ruim 100% of 1,5 miljard euro bij kreeg. Maar naar welke besturen gingen die extra middelen? Dat bekijken we hieronder.

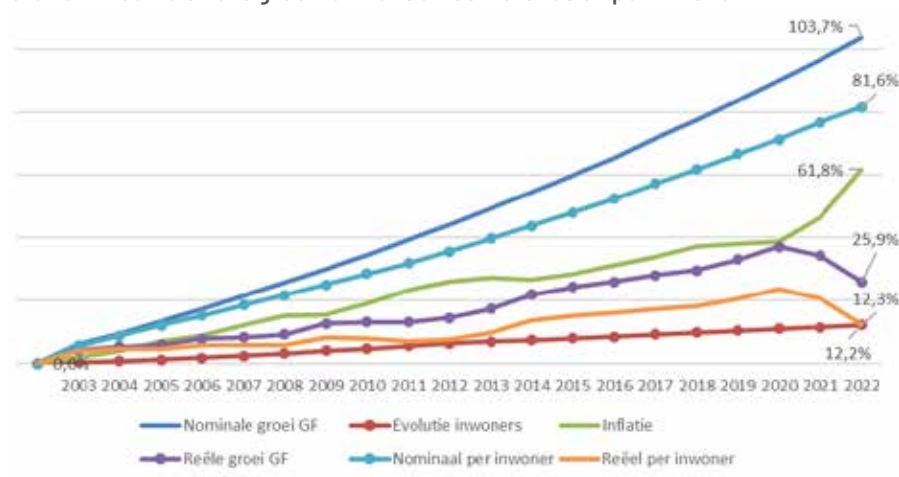
Uit tabel 3 blijkt dat de sterkste stijgers in absolute cijfers ook de gemeenten zijn die vandaag het meest uit het Gemeentefonds ontvangen (tabel 1). Dat is niet verwonderlijk. Opmerkelijk is wel dat het aandeel van Leuven meer groeide dan dat van Brugge. Dat heeft alles te maken met het feit dat Leuven enkele jaren geleden de kaap van de 100.000 inwoners overschreed. Op dat moment besliste de decreetgever om de stad onder te brengen in een aparte categorie van voorafnames, met ook extra middelen. Bij de lage groeiers in bedragen hoort vanzelfsprekend de kleinste Vlaamse gemeente, Herstappe. Daarnaast gaat het, op Horebeke na, om residentiële gemeenten die ook al opduiken in de lijst met de gemeenten met de laagste bedragen per inwoner. Het zijn ook die gemeenten die er procentueel tussen 2002 en 2022 het minst op vooruitgegaan zijn (tabel 4), een duidelijk gevolg van de keuze om fiscale draagkracht bij de verdeling zwaarder te laten doorwegen. Dat blijkt ook in het lijstje van de sterkste procentuele stijgers, al staat Turnhout hier wel op de eerste plaats. Dat heeft dan weer alles te maken met het feit dat de stad nu wel bij de centrumsteden behoort, terwijl dat onder het oude Gemeentefonds niet het geval was. Het gevolg is een ruime verdrievoudiging van de middelen uit het Gemeentefonds voor de stad.

In tabel 4 hebben we niet alleen de nominale groei opgenomen, maar ook de reële, dus na aftrek van de inflatie. We zagen al dat die de Gemeentefondskoopkracht sterk kan aantasten. Zo blijft van de nominale verdrievoudiging in Turnhout nog een verdubbeling over. Het is trouwens de enige gemeente met een reële groei van meer dan 100%. Aan het andere uiteinde zien we dat de traagste nominale groeiers vandaag in reële termen een stuk minder krijgen uit het Gemeentefonds dan twintig jaar geleden. In 2022

Grafiek 1: Gemeentefonds 2022: bedrag per inwoner

Grafiek 2: cumulatieve groei van het Gemeentefonds en per inwoner

waren in totaal 35 Vlaamse gemeenten in dat geval. Dat aantal ligt duidelijk hoger dan in 2020 en 2021, toen respectievelijk 20 en 22 besturen geconfronteerd waren met een reële afname van het Gemeentefonds in vergelijking met 2002. De kaart in grafiek 3 geeft een beeld van de reële evolutie per Vlaamse gemeente, met in het rood de gemeenten die hun aandeel uitgedrukt in koopkracht van 2002 zagen dalen.

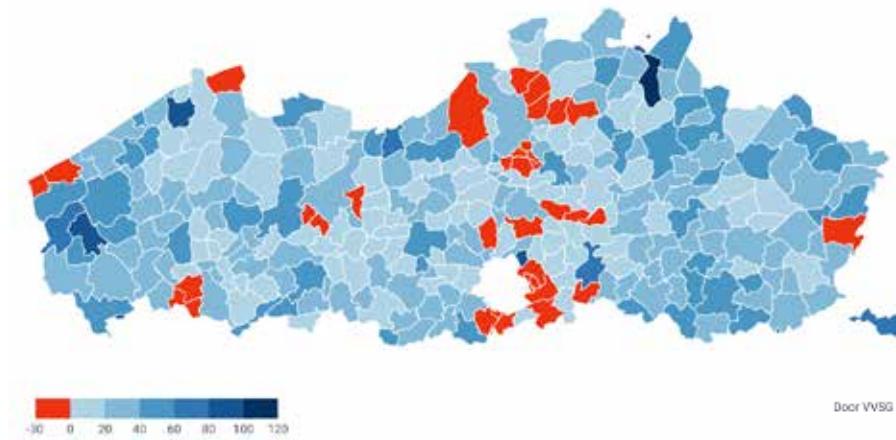
Evolutie per inwoner

Niet alleen de inflatie kan de stijging van het Gemeentefonds aantasten, ook de inwonerevolutie is een factor om mee in de gaten te houden. Zoals gezegd groeide de Vlaamse bevolking tussen 2002 en 2022 met 12,2%. Die algemene trend verbergt echter sterk uiteenlopende evoluties per gemeente. Zo zagen elf gemeenten hun aantal inwoners afnemen, met zelfs 6% in het kleine Herstappe. Ook grotere besturen zoals Knokke-Heist en Ieper kenden een bescheiden bevolkingsaf-

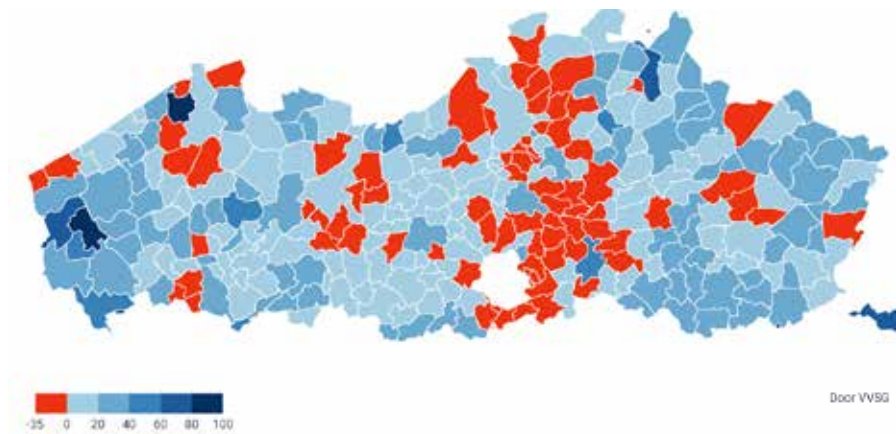
name. Aan het andere uiteinde zien we dan weer een aanwas met meer dan 30% in Vilvoorde, Zaventem, Machelen en Baarle-Hertog. Wat dat betekent voor de evolutie van het Gemeentefonds per inwoner, hebben we opgenomen in tabel 5, met ook hier weer zowel nominale als reële gegevens.

Bij de sterkste stijgers qua Gemeentefonds per inwoner staat Turnhout niet meer op de eerste (tabel 4) maar op de vijfde plaats. Ervoor staan nu vier zeer landelijke gemeenten, waarvan er drie zijn met een verdrievoudiging van hun Gemeentefonds-aandeel per inwoner tussen 2002 en 2022. De besturen met de laagste groeicijfers situeren zich in de rand rond Brussel, Gent en Antwerpen. Die laatste groep kende in reële termen, dus na aftrek van de inflatie, een sterk negatieve evolutie. In totaal waren in 2022 79 Vlaamse gemeenten in dat geval, tegenover 34 in 2020 en 43 in 2021. Anders uitgedrukt, in 2022 kregen 'maar' 221 van de 300 Vlaamse gemeenten

Grafiek 3: Gemeentefonds 2002-2022: reële groei per gemeente (in %)

Grafiek 4: Gemeentefonds 2002-2022: reële groei per inwoner (in %)

Er is meer dan het Gemeentefonds

Het Gemeentefonds zoals we het in deze bijdrage beschrijven is veruit de belangrijkste algemene (lees: vrij besteedbare) financieringsstroom van de Vlaamse overheid naar de lokale besturen, maar zeker niet de enige. Daarnaast bestaan er nog een hele reeks andere kanalen, elk met een eigen bedoeling, verdeelsysteem, groeimechanisme enzovoort. Het lijkt vanuit bestuurlijk oogpunt absoluut wenselijk dat ook die subsidies worden bekeken, wanneer het Gemeentefonds aan een hervorming toe is. Onderstaande lijst bevat de bedragen (miljoen) voor 2022.

- Regularisatie vroegere gescosubsidies - niet-geïndexeerd - 332,6 mln. euro
- Dotatie pensioenen - 50% van door besturen betaalde responsabiliseringsbijdrage - 181,8 mln. euro
- Aanvullende dotatie centrumsteden - jaarlijkse groei met 3,5% - 173,9 mln. euro
- Compensatie weggevalen sectorale subsidies - niet-geïndexeerd - 131 mln. euro
- Dotatie open ruimte - stijgend aandeel (60% in 2022) van deel open ruimte Gemeentefonds - 89,3 mln. euro
- Eliacompensatie - niet-geïndexeerd - 83 mln. euro
- Compensatie minderontvangsten dividenden - forfait per jaar - 37,4 mln. euro
- Compensatie niet-VIA personeel - evolutie gezondheidsindex - 30,6 mln. euro
- Compensatie overdracht provinciale instellingen - niet-geïndexeerd - 24,2 mln. euro
- Subsidie grootstedelijke problematiek Dilbeek, Halle, Ninove, Vilvoorde - niet-geïndexeerd - 4,5 mln. euro
- Subsidie mobiliteitsknooppunten Denderleeuw, Geraardsbergen, Zottegem - niet-geïndexeerd - 2,4 mln. euro
- Bovenstaande stromen waren in 2022 goed voor samen ongeveer 1090 mln. euro.

(73,7%) per inwoner en in reële termen meer uit het Gemeentefonds dan in 2002 uit de oude fondsen.

In grafiek 4 hebben we de gemeentelijke gegevens op kaart weergegeven, met in het rood opnieuw die besturen met een afname van het reële bedrag per inwoner. Het gaat vooral om gemeenten in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant, al zien we er ook een aantal rond Gent, aan de kust en elders in Vlaanderen.

De Vlaamse regering was zich bewust van de zware impact van de inflatie, en besliste vorig jaar om de gemeenten in 2023, 2024 en 2025 extra middelen toe te kennen: respectievelijk 93,5, 123,4 en 148,3 miljoen euro. Daarna valt die financiële stroom weer weg. Het geld wordt voor 96% verdeeld op basis van de Gemeentefondscriteria en voor 4% op basis van het Openruimtefonds (zie kaderstukje).

Samengevat

Vlaanderen is erin geslaagd via het Gemeentefonds een stabiele algemene financieringsvorm voor de lokale besturen te organiseren. De voorspelbaarheid van de jaarlijkse algemene groei, de relatief eenvoudige verdelingswijze en de stipte uitbetaling zijn ongetwijfeld enkele van de sterke kanten. Wie meer in detail naar de gegevens kijkt, ziet ook zaken die vragen oproepen. Dat geldt vooral voor de grote verschillen tussen de bedragen per inwoner, een gevolg van de keuze om een reeks besturen een voorafname te laten genieten. Ook de evolutie sinds 2002 is een onderzoek waard, met de vraag of het Gemeentefonds na twintig jaar de doelstellingen die de decreetgever in 2002 formuleerde, ook heeft gerealiseerd. De hoge inflatie van de laatste twee jaar heeft de oefening voor een eventuele bijsturing nog groter gemaakt, nu blijkt dat zelfs met een aangehouden jaarlijkse stijging met 3,5% een reële groei (per inwoner) niet altijd gegarandeerd is.

JAN LEROY

senior expert data en analyse

Over de verdeling van het Gemeentefonds in 2022 en de evolutie 2002-2022:

www.vvsg.be/bestuur/financien/gemeentefonds

Over de verschillende Vlaamse algemene subsidiestromen richting lokale besturen:
lokaalbestuur.vlaanderen.be/financiering/
algemene-werkingsubsidiesfondsen

50 jaar lokale dienstencentra, een warme thuis voor iedereen

Nieuwe mensen leren kennen? Fit & gezond blijven?
Mee zijn met je tijd? Op zoek naar een luisterend oor?
In het lokaal dienstencentrum vind je een warme thuis.
Al 50 jaar vormen de lokale dienstencentra een onmisbare
aanvulling op het klassieke zorgaanbod.

Vlaanderen
is zorg

www.warmethuis.be

[#mijnwarmethuis](https://www.instagram.com/mijnwarmethuis)

Verbeter je buurt, speel het budgetspel

Naast burgerbegrotingen komen burgerbudgetten meer en meer in trek als innovatieve methode van participatie bij lokale besturen. Met een burgerbudget wil een lokaal bestuur in de eerste plaats de sociale cohesie en leefbaarheid in de wijk versterken. Inwoners denken projecten uit en voeren ze samen uit, ondersteund met een wijkbudget. Zo ook Kortrijk, dat aan het procedé nog het originele element van 'budgetgames' toevoegde.

Meerdere Vlaamse steden en gemeenten ontwikkelden al burgerbudgetprogramma's in wisselende maten en met eigen accenten. In Oostende en Dendermonde bijvoorbeeld kunnen inwoners hun ideeën voor buurtinitiatieven en -projecten indienen en ervoor stemmen via een digitaal inspraakplatform. Beringen ging tijdens de covidperiode van start met een 'coronabuurtbudget' om met kleine projecten de effecten van de pandemie te temperen door buurten aangenamer te maken en eenzaamheid tegen te gaan. Gent maakt in de huidige bestuursperiode ruim 6 miljoen euro Wijkbudget vrij, terwijl Genk met het eigen Burgerbudget voor in totaal 3 miljoen euro wil inspelen op drie vooraf bepaalde thema's, namelijk talentontwikkeling, klimaat en duurzaamheid, en armoede en sociale ongelijkheid. Wat leert de ervaring in Kortrijk?

Kortrijk Spreekt

Het bestuur van Kortrijk lanceerde in september 2021 een eerste open oproep voor het 'burgerbudget' en maakte daarbij 100.000 euro vrij om creatieve, vernieuwende acties in de stad uit te voeren. Elke Kortrijkzaan of Kortrijkse vereniging die zelf de handen uit de mouwen wil steken om de stad leefbaarder of aantrekkelijker te maken, kon gedurende vijf maanden een idee indienen. 'De stad ondersteunde in het verleden al burgerinitiatieven,' duidt burgemeester Ruth Vandenberghe, die ook bevoegd is voor burgerparticipatie en gebiedswerking. 'Het burgerbud-

get bouwt voort op eerdere initiatieven als *Kortrijk doet mee en Wijk aan zet*. Verschillende diensten van de stad zijn actief betrokken bij de ontwikkeling ervan: zowel de ruimtelijke diensten die een hand moeten hebben in de uitvoering van de projecten, als diensten die doelgroepgericht werken, zoals Team Jeugd, het buurtwerk en de lokale dienstencentra. Met het burgerbudget willen we vooral eigenaarschap bij inwoners stimuleren.' Het burgerbudget is onderdeel van het Kortrijkse participatieprogramma Kortrijk Spreekt, tegelijk ook de naam van het digitale participatieplatform waarlangs burgers en burgergroepen hun voorstellen kunnen overmaken.

Budgetgame en burgerjury

Uit alle hoeken van Kortrijk werden in deze eerste cyclus ruim veertig ontvankelijke projectvoorstellen ingediend, goed voor een totaal aangevraagd budget van meer dan een miljoen euro. Die projectvoorstellen werden meegenomen naar de tweede fase in de procedure: de online budgetgame. Dat is een stemproces waarbij gedurende een maand elke geregistreerde bezoeker die voldoet aan de voorwaarden – gedomicileerd zijn in Kortrijk en minstens zestien jaar oud zijn –, op het participatieplatform van de stad het virtuele totaalbudget van 100.000 euro mag verdelen over de geselecteerde voorstellen. Bezoekers kiezen voor projectvoorstellen, inclusief die van henzelf, door ze in een virtueel winkelmandje te plaatsen tot het totaalbudget opgebruikt is. Om door

te gaan naar de volgende fase, moet een projectvoorstel in minstens vijftig verschillende winkelmandjes belanden. Dat was nu voor 38 projecten het geval.

Een gelote burgerjury van acht leden beoordeelde de overgebleven projecten vervolgens in drie rondes. De jury zelf is representatief samengesteld uit een groep van 47 kandidaten, onderverdeeld per leeftijdscategorie (vanaf zestien jaar) en per Kortrijkse deelgemeente. Na een eerste schifting konden de aanvragers van veertien overgebleven projecten hun voorstel mondeling toelichten. Uiteindelijk werden acht winnende projecten geselecteerd voor ondersteuning, met bedragen variërend van 2100 euro tot 28.750 euro. Het college van burgemeester en schepenen bekrachtigde de definitieve toekenning van het Burgerbudget.

Oogsten en vooruitblikken

De gekozen projecten raken aan een divers gamma aspecten van de buurt, de openbare ruimte en de lokale samenleving. Ontmoeting, beleving en sociale dienstverlening zijn terugkerende motieven. Artistieke muurschilderingen of verftekingen fleuren in één wijk oude schoolgebouwen op, in een andere schoolomgeving vestigen ze mee de aandacht op verkeersveiligheid. Een grote fotobanner aan het oude molengebouw in Heule-Watermolen doet de geschiedenis van de plek opleven. Nog in Heule wordt de gloriëtte in het park ingericht als ontmoetingsplek waar passanten, verenigingen, gezinnen of vriendengroepen spellen kunnen

BAS BOGAERTS

BAS BOGAERTS

BAS BOGAERTS

De rollende keuken van Musette Bicyclette, de gloriëtte van De Parkiet in Heule en de banner van Heule-Watermolen versterken sociale cohesie.

uitlenen. In de omgeving van fietsverbinding Bruyningpad wordt met 'Gravelkids' een fietsdeelsysteem opgericht om kinderen te laten 'crossen door de bossen'. Andere fietsprojecten focussen op voedsel- en spullenhulp. Zo ondersteunt 'Swop & go' kwetsbare mensen door met een bakfiets kleding, speelboxen en materiaal aan huis te leveren. Bij 'Musette Bicyclette' wordt de bakfiets een rollende keuken waarmee de initiatiefnemers naar straten en pleinen trekken om er samen met kwetsbare mensen te koken. En in het Bosselke, een verborgen stukje bos achter het Buurthuis van Rollegem, bouwen de projectindieners een houten constructie die kan worden gebruikt als rustplaats, ontmoetingsplaats, podium, speelzone of buitenklas.

Wat brengt de toekomst? 'De dynamiek en creativiteit die het Burgerbudget in de verschillende wijken in gang heeft gezet, is hartverwarmend,' zegt burgemeester Ruth Vandenbergh. 'De burgerbudget-

ten zijn een ideaal instrument om ideeën van inwoners uit te werken en op die manier bij te dragen aan de leefbaarheid en beleving van een centrumstad.' Nu kijkt ze vol verwachting uit naar de tweede editie. 'In mei lanceren we een nieuwe oproep waarbij de stad opnieuw 100.000 euro ter beschikking stelt. Ik hoop dat de Kortrijkzanen opnieuw enthousiast zijn om creatieve suggesties in te dienen. We leerden uit de organisatie van de eerste editie, daarom herbekeken we de procedure om projecten in te dienen. We verdubbelen het aantal juryleden naar zestien om een nog grotere diversiteit te creëren. We deden ook aanpassingen aan de online budgetgame. We maakten het voor de deelnemers nog laagdrempeliger en de budgetgame weegt nog meer door in de toekenning van het burgerbudget.'

Het burgerbudget is overigens niet de enige participatiemethodiek die Kortrijk hanteert. Zo organiseert de stad jaarlijks een Digitaal Referendum, gaat ze

rechtstreeks in dialoog met de inwoners tijdens Kortrijk Op Toer, organiseert ze *Zilveren Kortrijk Spreekt* voor de Kortrijkse senioren, *Jong Kortrijk Spreekt* voor de kinderen en *Iedereen Spreekt* voor kansengroepen; de meer dan 300 buurtcomités in de stad worden jaarlijks samengebracht in een Wijkparlement, het bestuur zorgt voor inspraak en communicatie over ruimtelijke projecten enzovoort. 'Dagelijks zijn er vijf gebiedswerkers actief om ons participatiebeleid bij te sturen en op maat van alle inwoners uit te werken,' aldus nog de burgemeester. 'Participatie is altijd experimenteren en inspelen op nieuwe dynamieken in onze samenleving.' —

PIETER PLAS

hoofdredacteur Lokaal

www.kortrijk.be/burgerbudget

www.vvsg.be/praktijken-burgerparticipatie

VVSG-website

deel je ervaring en help onze website verbeteren

SCAN

Vlaamse gemeenten: kleine broertjes in Europa?

Over welgeteld een jaar trekken we naar de stembus voor de verkiezing van een nieuw Europees parlement. Omdat die stembuslag in ons land samenvalt met de regionale (en wellicht ook federale) verkiezingen, blijft de aandacht voor het belang van de Europese Unie bij ons vaak wat onderbelicht. Vanuit lokaal oogpunt is dat enerzijds onlogisch en anderzijds toch ook weer niet. Veel van wat gemeenten vandaag doen (overheidsopdrachten, milieubeleid, klokkenluidersregeling, bescherming van de privacy...) is gebaseerd op of mede bepaald door Europese regelgeving. Anderzijds is die Europese Unie niet bevoegd om de gemeentelijke werking zelf te regelen, waardoor de verschillen binnen de Unie zeer groot zijn. Lokaal ging op zoek naar de meest opmerkelijke cijfers.

Grafiek 1: gemiddeld aantal inwoners per gemeente in de Europese Unie

Eerst even dit. Elk land heeft zijn eigen institutionele structuur, met naast de centrale overheid eventueel deelgebieden, daaronder vaak kleinere entiteiten en tot slot ook gemeenten. Landen als Duitsland, België of Spanje hebben een federale structuur met belangrijke bevoegdheden bij die deelgebieden (de 'Länder' in Duitsland, de gewesten en gemeenschappen bij ons), terwijl dat in Nederland helemaal niet het geval is. Daar kennen ze dan weer de waterschappen, met belangrijke verantwoordelijkheden op het vlak van de waterhuishouding.

De Europese variëteit maakt het niet vanzelfsprekend om zaken te vergelijken. In wat volgt doen we dat toch, maar met de waarschuwing om voorzichtig te zijn met te verregaande conclusies, precies omdat de lokale realiteiten in Europa zo sterk van elkaar verschillen. We maken daarbij maximaal gebruik van de data van Eurostat, het Europese Statistiekbureau, dat binnen die grote diversiteit waakt over maximaal gelijklopende definities.

Inwoners

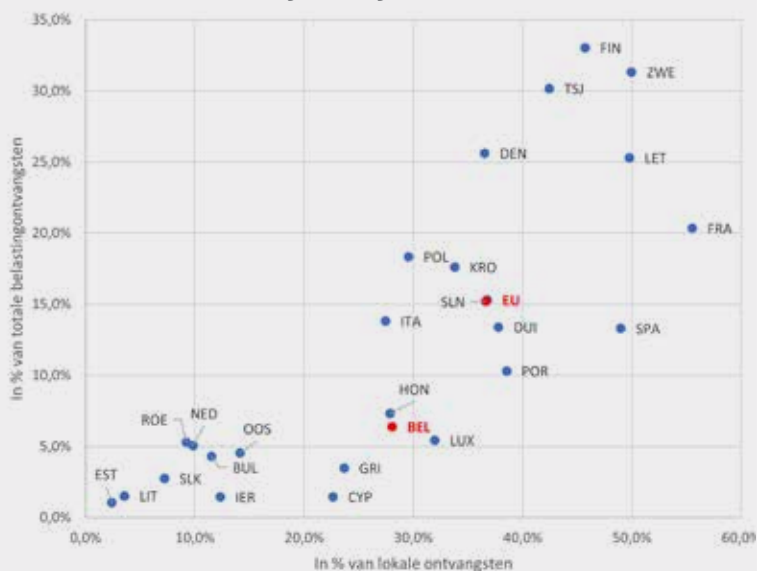
In het huidige fusiedebat in Vlaanderen wordt vaak geschermd met het (te) lage aantal inwoners van veel Vlaamse gemeenten. Bekijken we het in de Europese context, dan klopt het inderdaad dat gemeenten in onder andere Denemarken, Nederland, Litouwen, Zweden, Ierland, Letland en Bulgarije gemiddeld (een stuk) groter zijn dan de Vlaamse of Belgische. Uit grafiek 1 blijkt echter ook dat de andere landen van de Europese Unie doorsnee kleinere gemeenten tellen, met bijvoorbeeld een goede 7500 inwoners in Duitsland en minder dan 2000 in Frankrijk. De hele Europese Unie telt volgens Eurostat 95.101 gemeenten of gelijkaardige structuren, wat bij een bevolking van ruim 450 miljoen een gemiddelde grootte van 4735 inwoners oplevert.

In alle landen ligt het gemiddelde een stuk hoger dan de mediaan, de middelste waarde als je alle gemeenten van groot naar klein rangschikt. Dat komt omdat het gemiddelde sterk wordt opgetrokken door de hoge waarde van één (vaak de hoofdstad) of enkele grotere steden. Toch staat ook op basis van de mediaan het Brusselse Gewest met 48.837 inwoners helemaal bovenaan de Europese ranglijst, gevolgd door Denemarken (43.089), Nederland (31.822), Ierland (28.993), Letland (28.196) en Litouwen (25.874). Het Belgische cijfer bedraagt 12.593, het Vlaamse 15.269 en het Waalse 8643. Zeer lage mediaanwaarden zien we in Griekenland (336), Tsjechië (442) en Frankrijk (457).

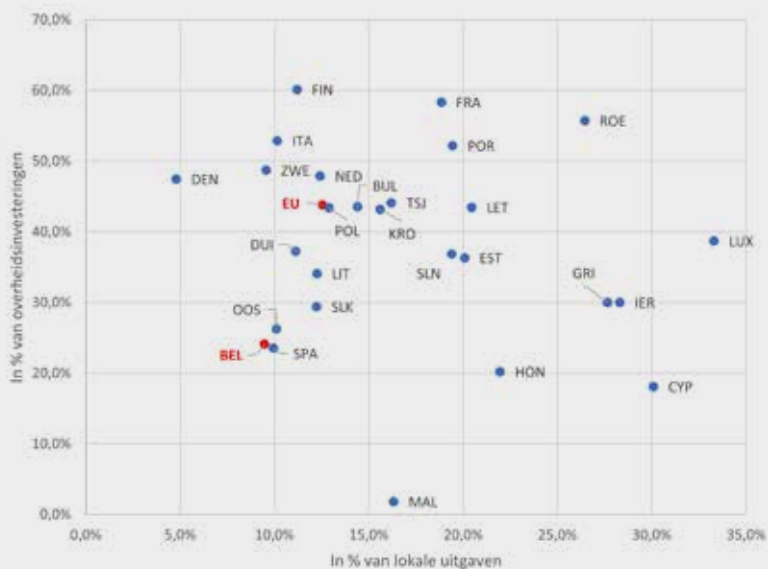
Grafiek 2: Lokale overheidsuitgaven in de EU-landen

Grafiek 3: Lokale belastingontvangsten in de EU-landen

Grafiek 4: Lokale investeringsuitgaven in de EU-landen

Een groot aandeel van subsidies van centrale overheden plaatst gemeenten in een veel afhankelijker situatie.

Gewicht

De omvang van gemeenten is één ding, ten minste even belangrijk is hun economische gewicht. Dat hangt dan weer samen met de mate waarin lokale besturen binnen het nationale institutionele kader al dan niet over belangrijke bevoegdheden beschikken. Ook op dat vlak zijn de verschillen binnen de Europese Unie groot.

Een eerste manier om dit te beoordelen is het aandeel van de lokale uitgaven binnen de totale overheidsuitgaven van een land. In de Europese Unie gaat het volgens Eurostat om gemiddeld 22%, met uitschieters van 66,5% in Denemarken, 49,5% in Zweden en 41% in Finland. Voor alle duidelijkheid: de cijfers hebben betrekking op meer dan alleen de eigenlijke gemeenten, ze bevatten ook inter- en parageementelijke structuren met een overwegende overheidstaak (bv. een aantal intercommunales), en andere overheden die niet regionaal, federaal of nationaal zijn (bv. de Belgische politie- en hulpverleningszones en provincies, de Nederlandse provincies en waterschappen, de Duitse Kreise).

België zit zwaar onder het EU-gemiddelde, want de lokale besturen halen hier maar een aandeel van 12,5% in de totale overheidsuitgaven. Zelfs Frankrijk en Duitsland, met gemiddeld een stuk kleinere gemeenten, hebben met respectievelijk 19,0 en 16,9% een lokale sector met een groter belang binnen de totale overheid. In Nederland gaat het om 29%. Vergelijken met de ons omringende landen worden bij ons dus minder overheidstaken en -bevoegdheden lokaal uitgeoefend.

Een gelijkaardig beeld zien we wanneer we de lokale overheidsuitgaven relativeren aan het BBP, het totaal van alle goederen en diensten die in een land in één jaar worden geproduceerd. Bij een EU-gemiddelde van 11,3% zit België maar aan 6,9%, wat ons achter in het Europese peloton brengt. Ook hier scoren de Scandinavische landen zeer hoog.

Belastingen

Lokale besturen beschikken over verschillende financieringsbronnen. Daarvan zijn subsidies van de centrale over-

heid en belastingen in alle mogelijke vormen doorgaans de belangrijkste. Een voldoende hoog niveau van door het bestuur zelf te bepalen inkomsten uit de fiscaliteit is belangrijk vanuit het oogpunt van de lokale autonomie. Belastingontvangsten bieden een lokaal bestuur immers de mogelijkheid om het inkomstenniveau af te stemmen op het volume van de uitgaven. Een groot aandeel van subsidies van centrale overheden plaatst gemeenten in een veel afhankelijker situatie. Ook op dat vlak zijn de verschillen tussen de 27 EU-landen zeer groot. Het gemiddelde aandeel van belastinginkomsten in de totale ontvangsten van lokale besturen bedraagt 36,8%. Ons land zit daar met 28,1% licht onder. Hoge cijfers zijn er in Frankrijk (55,5%), Zweden (50,0%), Letland (49,8%) en Spanje (49,0%). Aan het andere uiteinde zien we gemeenten met vrijwel geen fiscale autonomie in Estland (2,4%), Litouwen (3,6%), Slovaakse (7,2%), Roemenië (9,2%) en Nederland (9,8%). Onze noorderburen hebben dus economisch belangrijke lokale besturen, maar het is wel in grote mate de Rijksoverheid die bepaalt over hoeveel middelen ze beschikken. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) strijdt al lang voor een ruimer lokaal belastinggebied, maar tot nu toe zonder veel resultaat.

Binnen de Europese Unie wordt 15,3% van alle belastingontvangsten geïnd door de lokale besturen. België zit daar met 6,4% een stuk onder, terwijl Finland, Tsjechië en Zweden boven de 30% halen. Nederland scoort hier een aandeel van 5,1%. We hebben de gegevens samengebracht in grafiek 3.

Investerings en schulden

We bekeken ook de investeringen en schulden van de lokale besturen. In de EU bestaat 6,3% van alle overheidsuitgaven uit investeringen, maar bij de lokale besturen is dat aandeel met 12,5% dubbel zo hoog. Een gelijkaardige verhouding zien we met respectievelijk 4,9% en 9,5% in België en in zowat alle andere EU-landen. Een opvallende uitzondering hierop is Denemarken met 6,7 en 4,8%. Met andere woorden: Deense gemeenten zijn dan wel goed voor ruim 65% van de

totale overheidsuitgaven, de investeringen gebeuren proportioneel meer bij de andere overheidsniveaus. Toch blijven de Deense lokale besturen goed voor 47,5% van de totale overheidsinvesteringen. In de EU is dat gemiddeld 43,8% en in België slechts 24,1%. In lokale verkiezingsjaren ligt dat aandeel doorgaans wel wat hoger. De hoogste scores zien we hier in Finland, Frankrijk, Roemenië, Italië en Portugal, allemaal landen waar de lokale sector goed is voor meer dan de helft van de overheidsinvesteringen.

Uit grafiek 4 blijkt geen tot slechts een zeer beperkt verband tussen het belang van de lokale investeringen in de lokale uitgaven en het aandeel van de lokale investeringen in de totale overheidsinvesteringen van een land.

Investerings worden vaak gefinancierd met schulden, en dus bekijken we tot slot ook welke plek de lokale besturen hier opnemen. In de EU als geheel is de lokale overheid goed voor 6,5% van de totale overheidsschuld. België zit daar met 4,2% een stuk onder. De hoogste waarden zien we in Zweden (33,9%), Denemarken (18,3%), Finland (17,9%), Estland (16,4%) en Letland (15,3%). Opmerkelijk is dat in geen enkel land het aandeel van de schulden van de lokale besturen in de totale overheidsschuld hoger is dan het aandeel van de lokale investeringen binnen de totale overheidsinvesteringen. Dat betekent dat lokale besturen hun investeringen deels financieren met recurrente ontvangsten, terwijl de andere (centrale) overheden een deel van hun lopende uitgaven dan weer met schulden financieren.

Tot slot

Deze beknopte Europese vergelijking leert dat de Belgische (Vlaamse) gemeenten groter zijn dan die in de meeste andere EU-landen, maar dat de lokale sector voor de meeste indicatoren die een aanwijzing geven voor zijn economische en maatschappelijke belang, laag tot zeer laag scoort. De publieke sector in ons land is zeker niet kleiner dan die in de rest van de EU, maar binnen de overheid komen de lokale besturen er qua belang maar bekaaid af. Meteen is duidelijk waarom de VVSG in haar komende memorandum de gemeenten meer leidend wil maken. Er is geen enkele reden waarom wat elders in Europa mogelijk is ook niet bij ons zou kunnen. —

JAN LEROY

senior expert data en analyse

Iedereen fit en present

Naar positief aanwezigheidsbeleid in de zorg

‘Mochten we niet zoveel afwezigheden wegens ziekte hebben, dan was ons personeelstekort lang niet zo groot!’ Deze uitspraak horen we geregeld binnen de zorgdiensten. Het feit dat er handen tekort zijn op de werkvloer, heeft dus niet alleen te maken met vacatures die niet ingevuld geraken. Ook de hoge verzuimcijfers spelen de diensten parten. Maar wat kun je dan als werkgever doen om afwezige medewerkers opnieuw te activeren? Of hoe zorg je ervoor dat iedereen elke dag trouw op post is? Wij gingen hierover in gesprek met de Welzijnskoepel West-Brabant en HOGEVIJF, departement ouderenbeleid in Hasselt.

WELZIJNSKOEPEL WEST-BRABANT

De Welzijnskoepel West-Brabant is actief in 26 gemeenten en biedt een divers pakket aan hulp- en dienstverlening aan.’ Tom Troch, coördinator dienst gezinszorg van de Welzijnskoepel West-Brabant, vertelt over de verschillende elementen in hun aanwezigheidsbeleid. Met dat aanwezigheidsbeleid wil de organisatie werknemers bevlogen en gezond aan het werk houden door snel in te grijpen bij gezondheidsklachten en afwezigheden goed op te volgen. Zij hanteren een totaalbenadering en verwachten participatie van iedereen.

‘De laatste jaren groeide niet alleen onze organisatie,’ zegt Tom Troch. ‘De cijfers bevestigen dat ook onze verzuimcijfers dat deden. Vooral de dienst voor gezinszorg had hoge afwezigheidscijfers. Dat was voor ons een reden om ons afwezigheidsbeleid om te vormen naar een positief aanwezigheidsbeleid. We moeten niet alleen kijken naar wie ziek is maar ook naar wie aan het werk blijft en eventueel taken van zieke collega’s overneemt.’

Preventie in alle facetten

‘Een van de belangrijkste pijlers binnen ons aanwezigheidsbeleid is preventie,’ verduidelijkt Tom Troch. ‘We ontwikkelden een uitgebreid vormingsplan om medewerkers blijvend bij te scholen. Ook wie al lang bij ons werkt, volgt jaarlijks verplicht een aantal vormingen, bijvoorbeeld hef- en tiltechnieken. Enkel door die herhaling blijven de principes echt hangen. Daarnaast zetten we sterk in op de werk-privébalans van medewerkers. We proberen zoveel mogelijk in te gaan op verlofvragen of vragen om andere uren te werken. Ook progressieve tewerkstelling kan bij ons. Dat vergt telkens veel inspanningen van de planners. Maar als dat het evenwicht tussen werken en privéleven bij de verzorgenden verbetert, dan hebben we het er graag voor over.’

‘Een ander belangrijk aspect binnen ons aanwezigheidsbeleid is de waardering door leidinggevenden,’ gaat Tom Troch voort. ‘Door complimenten te geven en uit te spreken wat er goed is, geef je medewerkers energie. Vroeger was er sporadisch eens een personeelsfeest, maar nu organi-

seren we systematisch teambuilding. Tegelijkertijd zijn we alerter voor conflicten. We bespreken die veel sneller in team of schakelen een externe partner in om groepsgesprekken te begeleiden. Zo escaleren die conflicten niet en vermijden we negatieve energie.’

‘Maar ook de fysieke gezondheid, in de brede zin van het woord, krijgt bij ons aandacht,’ vult Tom Troch aan. ‘Zo kunnen medewerkers heel gemakkelijk vaccins krijgen. En we stimuleren de collega’s om meer te bewegen door in te zetten op verplaatsingen met de fiets of sportdagen.’

Investeren op lange termijn

‘Natuurlijk kun je niet vermijden dat iemand toch eens uitvalt,’ gaat Tom Troch voort. ‘Dan letten we erop dat we contact blijven houden. Niet alleen als leidinggevende. Zo moedigen we ook de collega’s aan om eens een kaartje te sturen. Daardoor voelen de zieken dat we hen niet loslaten. Wie terugkomt na een korte afwezigheid uit ziekte, bellen we altijd op om opnieuw welkom te zeggen en kort bij te praten. Wie langer dan vier weken ziek is, krijgt een formeler werkherlevingsgesprek. Maar vooral medewerkers met een hoge bradfordscore (zie kader, red.) nodigen we uit voor een uitgebreid gesprek. Hier uiten we onze bezorgdheden en proberen we samen te kijken naar wat die medewerker nodig heeft om sterker aan het werk te kunnen.’

‘Uiteraard speelt de leidinggevende een grote rol tijdens deze gesprekken,’

DE GEEST PHOTOGRAPHY

Tom Troch:
‘Natuurlijk is zo’n aanwezigheidsbeleid nooit af en blijven we bijschaven. We experimenteren in diensten met andere procedures van ziektemelding of zetten in op taakverruiming bij verzorgenden.’

Wát voor factor? Enkele termen verduidelijkt

Bradfordfactor

Met dit cijfer breng je in kaart hoe zwaar de afwezigheid van een medewerker doorweegt. De afwezigheid van iemand die frequent kort afwezig is, heeft een grotere negatieve impact op de organisatie dan medewerkers die één keer langdurig afwezig zijn. Zo vergen korte, frequente afwezigheden van een verzorgende veel meer aanpassingen in het uurrooster dan iemand die langdurig afwezig is.

Soorten verzuim

Wit verzuim: Bij wit verzuim is de situatie heel duidelijk. De medewerker is echt ziek en kan niet werken.

Zwart verzuim: Ook hier is de situatie heel duidelijk. De medewerker meldt zich ziek maar is helemaal niet ziek en kan dus wel perfect functioneren.

Grijs verzuim: Anders dan bij wit verzuim is het bij grijs verzuim onduidelijk of de werknemer in staat is om te werken. Je medewerker is een beetje ziek maar meldt zich ziek terwijl hij of zij eigenlijk wel kan werken. Of iemand heeft een ziektebriefje en is ondertussen genezen maar beslist nog niet opnieuw aan de slag te gaan.

Roze verzuim: Je medewerker is ziek maar gaat toch door met werken. De medewerker is dus wel op het werk maar presteert niet zoals het hoort. Bovendien bestaat het risico dat er collega's besmet raken, wat leidt tot nog meer afwezigheden.

benadrukt Tom Troch. 'Dit aanwezigheidsbeleid vergt andere competenties van onze leidinggevenden. We proberen hen op verschillende manieren te ondersteunen en bieden hulpmiddelen aan om de verschillende gesprekken te voeren. Maar het nieuwe aanwezigheidsbeleid is niet enkel de opdracht van de leidinggevende of van de personeelsdienst. Alle medewerkers hebben de taak om voor elkaar te zorgen en collega's aan te spreken, als ze merken dat die met iets worstelen!'

'Natuurlijk is zo'n aanwezigheidsbeleid nooit af en blijven we bijschaven. We experimenteren in diensten met andere procedures van ziektemelding of zetten in op taakverruiming bij verzorgenden. Zo loopt er nu een experiment waarbij we verzorgenden meer betrekken bij de planning of bij administratieve zaken. Daardoor wisselen ze fysiek en emotioneel belastende taken even af met iets anders. Of we laten medewerkers vorming geven over hun eigen

talenten. Zo hebben we een verzorgende die vroeger kapper was, zij gaf onlangs een perfecte opleiding aan haar collega's. Zo voelen ze ook waardering van de collega's. En dat doet altijd goed!' besluit Tom Troch.

HOGEVIJF HASSELT

HOGEVIJF biedt seniorenvoorzieningen zoals woonzorgcentra, ondersteuning thuis en lokale dienstencentra aan in Hasselt. Veerle Vanlook, departementshoofd ouderenzorg vertelt hoe ze in hun organisatie de omslag maakten van absenteïsme met controlebeleid naar presenteïsme zonder controle. Hierbij gaven zij meer verantwoordelijkheid aan de medewerkers en kregen leidinggevenden en de HR-dienst een andere functie. Deze verandering had een impact op de afwezigheden, of beter gezegd de aanwezigheden.

'Uit onze analyse bleek al gauw dat het oude beleid zich vooral bezighield

met het zwarte verzuim, terwijl dit maar vijf procent was van ons totale verzuim,' vertelt Veerle Vanlook. 'Toch zetten we daar vroeger zwaar op in met dure controles die er eigenlijk bijna nooit toe leidden dat iemand sneller weer aan het werk ging. Bovendien schrikte dat beleid onze medewerkers vooral af. Daarom gooiden we het over een andere boeg en leggen we ons nu vooral toe op acties om het grijze verzuim (zie kader, red.) te bestrijden. Dat is namelijk 65% van ons totale verzuim en daar hebben we als organisatie wel vat op.'

'In dat nieuwe positieve aanwezigheidsbeleid spelen onze leidinggevenden een grote rol,' gaat Veerle Vanlook voort. 'Zij zijn er op moeilijke momenten voor hun medewerkers. Toch merkten we dat maar weinig leidinggevenden de signalen van een dreigende uitval bij medewerkers herkennen. En ze vonden het ook niet gemakkelijk om dan in een gesprek die signalen in woorden uit te drukken en hierover in overleg te gaan met de medewerker.'

Leidinggevenden als sleutelfiguur

'Daarom startten we met een testproject binnen twee grote departementen van Groep Hasselt, met name departement ouderenbeleid en departement vrije tijd,' vertelt Els Pierson, specialist welzijn van Groep Hasselt. Groep Hasselt is de interne naam voor alle medewerkers van de stad Hasselt, OCMW en HOGEVIJF. 'Dit vertrok vanuit het Departement HRM van Groep Hasselt met ondersteuning van een externe firma. In het hele project lag de klemtoon op de leidinggevenden. Want in dit nieuwe aanwezigheidsbeleid gaan we veel meer uit van gespreksvoering en de relatie met de medewerker. De leidinggevenden zijn sleutelfiguren, die zorgen dat er vertrouwen is of veiligheid om alarmsignalen te bespreken. Dit hoeft niet altijd in een officieel gesprek te zijn, het kan ook laagdrempelig vanuit een warme connectie met de medewerker. Dus voor onze leidinggevenden was dit evenzeer een groeiproces. Maar het is geen eenrichtingsverkeer. Het blijft een gedeelde verantwoordelijkheid van de leidinggevende en de medewerker om de zaken aan te pakken.'

'Veel meer dan vroeger zetten we in op wie wel aanwezig is en op de sig-

STAD HASSELT

Els Pierson:

'Onze leidinggevenden moeten oog hebben voor de medewerkers en hun situatie, maar tegelijkertijd zijn ze ook de werkgever die aandacht heeft voor het effect van hun afwezigheid op de werkvloer. Een warm zakelijke houding, noemen we dit.'

nalen die we krijgen vanop de werkvloer,' gaat Els Pierson verder. 'Feedback is hierbij onze hefboom. Medewerkers moeten blijven uitspreken wat er aan de hand is en we nodigen leidinggevenden uit om hiermee aan de slag te gaan. In de loop van het traject kregen onze leidinggevenden beter zicht op die dubbele pet die ze vaak ophebben. Ze moeten oog hebben voor de medewerkers en hun situatie, maar tegelijkertijd zijn ze ook de werkgever die aandacht heeft voor het effect van hun afwezigheid op de werkvloer. Een warm zakelijke houding noemen we dit. Dat benadrukt dat we ondanks onze warme betrokkenheid de aandacht voor het werk toch bewaren. Die dubbele rol is niet altijd evident, daarom kregen de leidinggevenden opleiding over de verschillende soorten gesprekken van een

ziektemeldingsgesprek tot een terugkeergesprek.'

Stap per stap

'Ons traject startte in juni 2022,' vult Veerle Vanlook aan. 'Het is dus nog te vroeg om verandering op te merken in onze cijfers. Maar we zien dat onze acties wel impact hebben en de medewerkers het afschaffen van het controlebeleid als zeer positief ervaren. Het vergt grote inspanningen vanuit de organisatie en de leidinggevenden. Maar we zijn overtuigd van de positieve invalshoek en willen niet terug naar het controlerende afwezigheidsbeleid. We plannen dit nieuwe beleid in de nabije toekomst in de hele organisatie uit te rollen. We geloven in het versterken van de leidinggevenden en willen hen nog veel meer op

de voorgrond zetten in het preventieve luik. Ook tijdens de afwezigheid van een medewerker moet dat contact overeind blijven. Het is een werk van lange adem, vaak pittig, maar we zijn overtuigd dat deze manier van werken loont. Het warm zakelijke contact tussen leidinggevende en medewerkers en meer open gesprekken tussendoor in plaats van enkel het jaarlijkse functioneringsgesprek, daarin zit volgens ons de succesfactor,' besluit Veerle Vanlook. —

JOKE VANDEWALLE

VVSG-stafmedewerker gezins- en thuiszorg

Kom naar onze Inspiratiedag Zorg op 3 oktober, meer over programma en inschrijving op opleidingen.vvsg.be/inspiratiedag-zorg

Verhoog uw aantrekkelijkheid als lokaal bestuur

Beloon uw werknemers met een fair loon dankzij een functieweging

Vandaag is rekrutering meer dan ooit een uitdaging. Ongetwijfeld wilt u de grootste talenten aantrekken én behouden. Het is belangrijk om uw werknemers op een gepaste manier te belonen. Uw personeel heeft recht op een fair loon. Maak daarom gebruik van een **functieweging**. Zo wordt u meteen **attractiever als werkgever**.

A&S Solutions ontwikkelde een juridisch onderbouwde methodiek voor **een objectief, transparant en competitief loonmodel op maat van uw organisatie**. Dit model beloont uw personeel op de juiste manier. Kunt u wel wat hulp gebruiken? Schakel A&S Solutions in. Samen wegen we alle functies binnen uw organisatie. Hierbij leggen we de fundamenten voor een **nieuw en modern loonbeleid** dat volledig afgestemd is op de **nieuwe rechtspositieregeling**. Zo bent u klaar voor de toekomst.

www.assolutions.be

Deontologische code openbare woonzorg Een kader waarbinnen personeel en bewoners zich veilig voelen

Integriteit is een vorm van organisatieontwikkeling. Een integere organisatie stimuleert het integer handelen van haar medewerkers, in plaats van 'fighting the bad guys', zoals dat in vaktermen heet. Een deontologische code helpt hierbij door een kader te bieden waarbinnen medewerkers werken en beslissingen nemen.

De VVSG heeft een stappenplan ontwikkeld voor de opmaak van een deontologische code in de ouderenzorg. Tine Lefevre en Goedele Declercq, teamverantwoordelijken van woonzorgcentrum Sint-Amand (OCMW Zwevegem), werkten hieraan mee. Tine Lefevre licht toe: 'We ervoeren in ons werk een aantal moeilijke situaties. Bij de zoektocht naar onze deontologische code merkten we dat wat we hadden, ontoereikend was. Vandaar onze zin om hier iets mee te doen.'

Elien Dejaegere, directeur van wzc Ter Beke (zorgbedrijf Wervik), voert de deontologische code binnenkort in. 'Wij zien hem als bescherming voor het personeel en de bewoners,' vertelt ze. 'Door een code weet het personeel wat kan en wat niet kan. Ik ben 25 jaar geleden gestart in het wzc, en merk dat de normen en grenzen in de loop der jaren sterk veranderd zijn. In mijn beginperiode stelden de zusters nog de regels en het team volgde deze zonder fout. 25 jaar later is de situatie helemaal anders. Vooral met de sociale media is het soms dansen op het slappe koord. Door uit te spreken hoe de cultuur hier is en wat je van medewerkers

verwacht, bied je hen een vorm van bescherming. Duidelijke grenzen in de code beschermen in die zin ook onze bewoners. Wie in onze voorziening komt wonen, kan ervan uitgaan dat het personeel goed weet wat kan en niet kan.'

Deontologische code lokaal bestuur

Veel lokale besturen actualiseerden hun deontologische code de laatste jaren. 'De code van ons bestuur dateerde van 2018, maar hij was ook bedoeld voor typische medewerkers van een lokaal bestuur: financiële dienst, burgerzaken enzovoort. Voor onze problemen uit de zorg vonden we er geen oplossingen, omdat onze context er anders uitziet: we werken met bewoners, hun familie. We werken in de woning van onze klanten, wat een andere houding vraagt,' vult Goedele Declercq aan.

Een deontologische code expliciteert de bovengrens 'Wat is een goede medewerker' en de ondergrens 'Welk gedrag verwacht de organisatie minimaal'.

De bovengrens: een concretisering van de missie en visie

Het beschrijven van de 'bovengrens'

kun je beschouwen als een explicitering van de missie/visie van de organisatie. Bedoeling is dat de woonzorgvoorziening haar speerpunten in de omgang met de bewoners expliciteert. Waar staan we voor en wat verwachten we daarbij van de medewerkers? Elien Dejaegere omschrijft het als volgt: 'Een missie is een slagzin, een alinea, niet iedereen kan er invulling aan geven. Ik denk dat alle wzc's wel respect in hun waarden hebben, maar niet iedereen kan dit invullen. Een code die beschrijft hoe we ons moeten gedragen is concreter.' De deontologische code beschrijft hoe medewerkers kunnen bijdragen aan het welzijn van bewoners, en wat er verwacht wordt van 'een goede medewerker' van de zorgvoorziening.

Een duidelijke ondergrens: de minimale verwachting

De zorgvoorziening moet maken dat medewerkers en bewoners zich veilig voelen. In de code bepaalt zij de ondergrens, de norm waaraan alle medewerkers zich moeten houden. Denk hierbij aan regels betreffende (micro)agressie, pesten of seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hiernaast geeft de deontologische code ook handelingskaders in verband met beroepsgeheim, discretie, omgang met materiaal, gsm en sociale media.

Vier stappen

De aangeboden deontologische code is een stappenplan met vier grote stappen.

Stap 1 - Inventariseer: Krijg zicht op bestaande regels en afspraken, en de problemen en onduidelijkheden die in de organisatie leven. Volstaan de regels voor de problemen die je ondervindt? Tine Lefevre: 'De bestaande regels zagen er bij ons mooi en goed vormgegeven uit. We hadden ook een

STUDIO CLAEHRHOUT

Elien Dejaegere:
'Door uit te spreken hoe de cultuur hier is en wat je van medewerkers verwacht, bied je hen een vorm van bescherming. Duidelijke grenzen in de code beschermen in die zin ook onze bewoners. Wie in onze voorziening komt wonen, kan ervan uitgaan dat het personeel goed weet wat kan en niet kan.'

uitgebreid arbeidsreglement. Toch merken we gaten in alle info die we hadden. Een aantal zaken bleven flou en onduidelijk.'

Stap 2 - Enthousiasmeer: Spreek geëngageerde medewerkers uit verschillende diensten aan. Denk aan logistiek medewerkers, verpleegkundigen, logo-ergo-kine, wonen en leven, verantwoordelijken, administratief medewerkers enzovoort. Natuurlijk wil je in je werkgroep ook medewerkers met de juiste competenties. 'Net die gedragenheid maakt dat we niet over een nacht ijs willen gaan. Na een bespreking met het directieteam gaan we dit voorjaar nog aan de slag met het stappenplan,' merkt Elien Dejaegere op.

Stap 3 - Definieer en noteer: Schrijf samen met de collega's de code uit: inleiding, basishouding en gedragsregels. Werk op maat van jouw zorgvoorziening. Goedele Declercq: 'Het is jammer het te moeten zeggen, maar wij zijn in deze fase blijven hangen. Door het personeelstekort in de zorg werd ons proces voor de

opmaak van een code stilgelegd, al hopen we de draad spoedig weer op te nemen.'

Stap 4 - Activeer: Denk na hoe je de code zult gebruiken. Hoe krijg je het voor elkaar dat de code 'leeft' in je organisatie? Stel je hem voor op het onthaalmoment van nieuwe medewerkers? Hoe verwerk je hem in werkafspraken, bij wat verkeerd of net goed loopt? Tine Lefevre: 'In de toekomst hopen we iedereen van de code te doordringen. We zouden hem ook graag gebruiken tijdens een functioneringsgesprek, om de verwachtingen helder te kunnen stellen.'

Niet het doel telt, maar de weg

Cultuur, waarden en normen, bestaande afspraken en regels of zelfs de grootte van de voorziening beïnvloeden de inhoud en acceptatie van een deontologische code. 'In ons wzc staan verschillende generaties en culturen samen op de werkvloer. We zien hier veel waarden en normen samen, dat kan wel eens botsen. Ik verwacht dat samen een deontologische code opstellen, die duidelijk beschrijft welk

gedrag wij van onszelf als professionele medewerkers verwachten, zal helpen om de discussies te vermijden en het samenwerken prettiger te maken,' geeft Elien Dejaegere mee.

Er zit ook 'bijvangst' bij het samen opmaken van een code. Een voorbeeld: Wie in het team mee heeft nagedacht over hoe je hulp vraagt als het je moeilijk valt om rustig te blijven bij moeilijk gedrag van een bewoner, gaat ook sneller hulp vragen. Dit verkleint dan weer de kans op een ongepaste reactie omdat men even 'de pedalen kwijt' is.

De deontologische code is een 'levend instrument' dat niet op alle situaties een kant-en-klaar antwoord wil en kan aanbieden. De omstandigheden wijzigen voortdurend door nieuwe ontwikkelingen, wetgeving, trends. Een deontologische code is daarom nooit af, het blijft werk in progress. —

MELANIE DEMAERSCHALK
VVSG-stafmedewerker integriteit
en kwaliteit ouderenzorg

"Wat verandert er als gevolg van de nieuwe minimale voorwaarden van de rechtspositieregeling van het personeel van lokale overheden?"

GSJ advocaten deelt haar kennis

Al bijna 40 jaar is GSJ de **juridische partner van steden en gemeenten** en is het kantoor bijzonder geplaatst om ook uw bestuur bij complexe aangelegenheden bij te staan.

Achter elk dossier dat GSJ behandelt, staat een team van **65 gespecialiseerde advocaten**.

Neem contact met ons op via **+32 (0)3 232 50 60** of info@gsj.be. Wij helpen u graag verder.

Borsbeeksebrug 36 bus 9, 2600 Antwerpen • T +32 (0)3 232 50 60 • info@gsj.be • www.GSJ.be

Voor **Inti De Ceukelaire** is ethisch hacken de manier om je lokaal bestuur beter te beveiligen. Ethische hackers vinden het best zoveel mogelijk lekken, zodat criminele hackers daarlangs niet meer kunnen binnensluipen.

‘Vroeger wilden hackers vooral iets platleggen. Nu versleutelen ze data en vragen ze geld. Ze richten zich ook almaar meer op het publieke domein. Zo spelen ze in op de publieke opinie. In sommige gevallen laten ze van zich horen met verhalen over data van burgers die gestolen zouden kunnen zijn. Nu, daar moeten we toch echt wel voor oppassen. Een van de volgende stappen zou kunnen zijn dat ze dan rechtstreeks naar die burgers gaan om geld op te halen. Daarom is het hoog tijd dat lokale besturen werk van cyberveiligheid maken. Dat kan bijvoorbeeld door ethische hackers in te zetten.’

‘Ethische hackers testen de veiligheidssystemen en netwerken van een bedrijf. We breken in op die systemen om fouten en lekken te ontdekken en op te lossen. Zo strijden we tegen cybercriminaliteit. We simuleren een echte hacking, maar zonder alle risico’s die daaraan verbonden zijn. We richten geen schade aan, maar noteren alles netjes in een rapport. Zo kunnen bedrijven en lokale besturen de gaten dichtmetselen, zodat er geen volgende hacker langs daar binnen geraakt.’

‘België is het eerste land met een veilige-haven-beleid. Mocht een bedrijf je aanklagen vanwege een ethische hacking zonder toestemming, dan kun je aantonen dat je de procedure gevolgd hebt en dat je dat met goede intenties deed. Op die manier kun je niet veroordeeld worden. Dat was vroeger niet het geval: er stond zelfs expliciet vermeld dat je intenties (goed of slecht) er niet toe deden. We zetten dus werkelijk een grote stap vooruit om meer ethische hackings mogelijk te maken en dat is goed nieuws voor de lokale besturen.’

‘Een paar jaar geleden heb ik op eigen initiatief de stad Aalst een paar keer getest. Ik ben zelf van Aalst, dus ze wisten ook wel dat ik een ethische hacker was. Ze hebben daar zeer goed op gereageerd. Ze beseften hoe belangrijk dit was en zijn meteen aan de slag gegaan met de veiligheidslekken die ik gevonden had.

Sindsdien hebben ze ook een ethischehackersbeleid. Wie een kwetsbare plek ontdekt, kan dat doorgeven, en dan verschijnt de melder in de ‘hall of fame’ op de website van Aalst. Intussen zijn er al tientallen ethische hackers, niet alleen van België, maar ook van Australië en de Verenigde Staten.’

‘Vroeger zou men gedacht hebben: Oei, er zijn al meerdere kwetsbaarheden gevonden. Is het dan niet slecht gesteld met de veiligheid van onze gegevens? Niets is minder waar: alle veiligheidslekken zijn gevonden en verholpen. Je zou dus eerder kunnen zeggen dat het bij hen veiliger is dan bij de rest.’

‘Stop even met lezen en denk eens na: je bent een ethische hacker en je bent op zoek naar een zwakke plek binnen je lokale bestuur. Dat kan binnen een softwareprogramma zijn of binnen een proces. Waar begin je te kijken? Ik stel deze vraag vaak aan technische, maar ook niet-technische medewerkers. Het eerste dat in hen opkomt, dat moet je eigenlijk al meteen oplossen. In feite weten mensen echt wel waar de lekken zich bevinden, maar ze komen nooit in een situatie waarin ze gedwongen worden om zichzelf die vraag te stellen.’

‘Een van de grootste risico’s die ik bij lokale besturen zie, is *shadow IT*. Iedereen heeft zijn eigen officieel systeem, maar toch zetten medewerkers vaak daarnaast hun eigen dingen op. Ze starten snel een Google Sheet op, terwijl het bestuur eigenlijk Sharepoint gebruikt. Ze gaan daar dan bepaalde gevoelige informatie in delen en zo is een veiligheidslek snel ontstaan. Ik denk dat dat de grootste uitdaging is voor steden en gemeenten. Je hebt wel tools en regelgeving die wordt opgelegd vanuit de overheid en het lokale bestuur, maar dat wil niet zeggen dat die allemaal gevolgd worden. Je moet testen, en daar kunnen ethische hackers bij helpen.’

‘De lokale besturen hebben het niet gemakkelijk, qua budget, qua capaciteit om aan hun cyberveiligheid te werken. Daarom is het zo belangrijk om in te gaan op gratis initiatieven, zoals ethisch hacken. De VVSG

‘Het is hoog tijd dat lokale besturen werk van cyberveiligheid maken, bijvoorbeeld door ethische hackers in te zetten.’

Krantenkoppen voorkomen, dat doe je met ethische hackers

STEFAN DE WICKERE

Inti De Ceukelaire

Als ethische hacker zoekt Inti De Ceukelaire met zijn platform Intigrity de gaten in digitale beveiligingssystemen om ze daarna te dichtten. De Aalstenaar won in 2018 'The Most Valuable Hacker'-award, uitgereikt door het Amerikaanse Ministerie van Defensie.

heeft in het kader van het project Cyberveilige gemeenten een toolkit uitgebracht. Daar staan veel interessante zaken in, maar ik wil graag de *Responsible Disclosure* in de schijnwerpers zetten. Zoals de stad Aalst gedaan heeft, kun je gemakkelijk een meldingsbeleid op je website plaatsen. Zo stimuleer je dat ook en je kunt heel creatief omgaan met beloningen. In Nederland krijg je bijvoorbeeld een T-shirt met de boodschap: *I hacked the Dutch government and all I got was this lousy T-shirt*. Dat is een soort trofee voor de ethische hackers en het kost weinig geld. Als hackers met slechte bedoelingen binnen zouden dringen, zou het je veel meer kosten, natuurlijk. Bedankt zeggen is dus eigenlijk het belangrijkste.'

'Ik heb de afgelopen tien jaar gelobbyd om ongeautoriseerde testen te mogen doen. Die wet is er

'Een van de grootste risico's die ik bij lokale besturen zie, is *shadow IT*. Iedereen heeft zijn eigen officieel systeem, maar toch zetten medewerkers vaak daarnaast hun eigen dingen op.'

nu gekomen, maar wat is het volgende punt op mijn agenda? Ik zou er graag voor zorgen dat de lokale besturen jaarlijks testen moeten doen, maar dat ze de resultaten ook moeten publiceren. Wat we nog kunnen leren van andere besturen, is transparantie. Nederland, Zweden en Denemarken staan daar al verder in dan wij. We moeten er allemaal achter staan dat hoe meer lekken er gevonden worden, hoe beter het is. Die lekken moeten dan uiteraard wel verholpen worden, na de ethische hacking.'

ELIENE RIJCKEN

VVSG-projectmedewerker communicatie en kennisdeling

VVSG-website

deel je ervaring en help onze website verbeteren

SCAN

Duurzame energietransitie dankzij Fluvius

Hoe introduceren we effectief andere energievormen op weg naar een klimaatneutrale samenleving? Hoe wenden we zonne- en windenergie optimaal aan? Hoe vangen we restwarmte van productie door bedrijven maximaal op? Zijn er burgers of ondernemers in jouw gemeente of stad die een project wensen op te starten rond duurzame energieproductie?

Fluvius helpt je graag op weg.

Ontdek
snel meer:

Huiselijk wonen in groep

Welzijnsvereniging Het Dak legt sterk de nadruk op persoonlijke woonbeleving. De 143 bewoners van woonzorgcentrum Polderparel in Westkapelle voelen zich er sinds begin dit jaar helemaal thuis. Het gloednieuwe woonzorgcentrum combineert een compact ontwerp met een huiselijke sfeer.

STEFAN DE WINDERE

Welzijnsvereniging Het Dak ontstond in 2002 door de fusie van twee woonzorgcentra. Na een renovatie van woonzorgcentrum De Noordhinder in Heist tussen 2009 en 2012 kwam in 2015 het toenmalige woonzorgcentrum Onze-Lieve-Vrouw van Troost in Westkapelle in het vizier. Veranderende regelgeving en een sterke behoefte aan modernisering stelden de welzijnsvereniging voor de uitdaging: het toenmalige woonzorgcentrum aanpassen of het vervangen door een nieuw gebouw. De eerdere ervaring met de renovatie van De Noordhinder leerde dat het niet evident is om bewoners tijdens een renovatie meermaals te verhuizen. Dus viel al snel de keuze op nieuwbouw.

Ook de keuze voor de nieuwe locatie in het centrum van Westkapelle, vlak naast het toenmalige woonzorgcentrum, lag voor de hand. Dankzij een ruilvereenkomst met het Autonoom Gemeentebedrijf voor Stadsontwikkeling van Knokke-Heist kon het nieuwe gebouw op de grond van het voormalige voetbalveld worden gerealiseerd.

In 2017 lag het eerste ontwerp klaar. Zodra de vergunning was goedgekeurd, kon in 2019 de bouw starten. De geplande oplevering van november 2022 liep door het coronavirus en werfperikelen een jaar vertraging op, maar in januari 2023 opende het nieuwe woonzorgcentrum Polderparel dan toch officieel zijn deuren.

VK Studio uit Roeselare, deel van SWECO, tekende een uitnodigend en duurzaam ontwerp met aandacht voor comfort en persoonlijke beleving binnen het groepswonen. Het nieuwe gebouw is compacter dan zijn voorganger, doordat de verschillende niveaus gestapeld zijn. Ondanks de compactheid wilde het ontwerpteam de huiselijke en kleinschalige uitstraling behouden. Aan de gevel vallen de speelse elementen en de rustgevende inhammen op.

Het grondplan is S-vormig met telkens een groen plein in de twee inhammen. Zo wilden de ontwerpers een massieve aanblik vermijden en rustpunten creëren. Om een veilig voorplein te bieden aan minder mobiele bewoners zijn de verkeersstromen duidelijk gescheiden.

Bezoekers komen via het groene voorplein binnen in een ruime hal met het centrale onthaal. Het is meteen een aangename ontmoetingsruimte voor bewoners. Een kapsalon, een ruime cafetaria en een polyvalente zaal creëren er extra sociale verbinding. Terrassen met een uitzicht aan beide zijden vergroten het ruimtegevoel. Ook de kine/ergoruimte geniet in alle rust van het groen op het voorplein.

De benedenverdieping herbergt ook nog de logistieke en administratieve functies, zoals kantoren en vergaderruimtes enerzijds, en personeelskantine, grootkeuken en bergingen anderzijds.

Ondanks de vrij grote leefgroepen ademt het interieur rust en gezelligheid.

Polderparel biedt plaats aan 143 bewoners. Daarnaast is er ook een mantelzorgkamer waar de mantelzorger van een bewoner in specifieke situaties tijdelijk kan verblijven, bijvoorbeeld bij het levenseinde van het familielid.

De woongelegenheden zijn verspreid over vier bouwlagen. De eerdere ervaring met de renovatie van woonzorgcentrum Noordhinder kwam de welzijnsvereniging goed van pas. De keuze voor twee leefruimtes per verdieping bleek daar niet zo praktisch voor een vlotte gang van zaken. Daarom koos het team hier voor een leefruimte van 37 bewoners per verdieping met veel aandacht voor een huiselijke omgeving. De bewoners ontmoeten elkaar in een centrale leefruimte met eet- en zithoek, gekoppeld aan de verpleegpost en afdelingskeuken voor therapeutische activiteiten. Grote raampartijen bieden volop daglicht, en garanderen een aangenaam binnenklimaat door de oost-west-oriëntering. Terrassen aan beide zijden vormen een verlengstuk van de leefruimte.

Het interieur legt de nadruk op de woonbeleving en brengt het zorgaspect niet nadrukkelijk in beeld. Warme tinten in het sanitaire gedeelte en de witte zorgdeuren in witte omlijstingen gaan op in de witte muren. Ondanks de vrij grote leefgroepen ademt het interieur rust en gezelligheid. De keuze voor parkettegels, het donkere hout van het vaste meubilair, de verschillende soorten wandbekleding en de inrichting van de televisiehoeken dragen hiertoe bij. Een zwarte deuroplijsting en design deurlamp benadrukken het thuisaspect.

De bewoners werden nauw betrokken bij de keuze van het meubilair. De ergotherapeut maakte voor de verhuizing een eerste selectie van ergonomisch meubilair. Gedurende twee maanden konden bewoners het uittesten en beoordelen. Dit werd mee opgenomen in het lastenboek voor de aankoop.

Tot slot was ook de naam Onze-Lieve-Vrouw van Troost aan vernieuwing toe. Uit een zestigtal voorstellen van bewoners, medewerkers, familieleden en vrijwilligers koos het projectteam zes favorieten. Een finale stemming leverde de nieuwe toepasselijke naam Polderparel op.

En wat met het oude gebouw? Dat maakt weldra plaats voor een nieuw betaalbaar woonproject dat mikt op jonge gezinnen uit Westkapelle.

KATRIEN GORDTS
redacteur Lokaal

TECHNISCHE FICHE

- **Project:**
woonzorgcentrum Polderparel
- **Locatie:**
Westkapelle (gemeente Knokke-Heist)
- **Opdrachtgever:**
Welzijnsvereniging Het Dak
- **Architect:**
VK Studio uit Roeselare
- **Aannemer:**
Stadsbader uit Harelbeke
- **Budget:**
24 miljoen euro btw inbegrepen
- **Contact:**
frank.libeer@knokke-heist.be
algemeen directeur Het Dak

STEFAN DEWICKERE

Een armoedeplatform als motor voor verandering

Het lokale bestuur van Houthalen-Helchteren haalde enkele keren de kranten met dalende cijfers voor kinderarmoede. De voorbije tien jaar werden de cijfers er zelfs gehalveerd. Welk armoedebeleid zit er achter die tendens? Op de dag dat Statbel de armoedecijfers van 2022 presenteert, delen coördinatoren Maartje Leurs en Erik Vangeneugden hun inzichten met Lokaal.

Erik Vangeneugden is al jaren actief in de gemeentelijke administratie. Hij startte in 1993 in het toenmalige lokale integratiecentrum voor migranten en was daarna twintig jaar coördinator van het Sociaal Huis. Sinds 1 januari dit jaar is hij beleidscoördinator Welzijn en in die hoedanigheid ook lid van het gemeentelijke managementteam. Maartje Leurs startte in 2014 bij de gemeente als netwerkcoördinator kinderarmoedebestrijding en is nu coördinator van het Huis van het Kind. Ondersteund door schepenen Mustafa Aytar en Göksal Kanli, ook voorzitter van het Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst, geven ze voor het lokale bestuur vorm aan het armoedebeleid. Dat doen ze samen met een heleboel partners, maar daarover verder meer.

Houthalen-Helchteren heeft een aantal karakteristieken die het gemeentelijk beleid sterk bepalen. Om te beginnen kent de voormalige mijngemeente een grote etnische diversiteit met meer dan honderd nationaliteiten en een erg laag gemiddeld inkomen. Het grondgebied is ook vrij uitgestrekt, met daarop de grote afvalstortplaats van Remo, maar ook een zeer drukke verkeers-

ader (de Noord-Zuidverbinding) en een groot Europees militair domein. In de voormalige legerkazerne naast dat militair domein vangt het Rode Kruis sinds 2015 ruim 650 asielzoekers op. 'Houthalen-Helchteren krijgt eigenlijk te maken met gelijkaardige problematieken als de grootsteden, zoals het samenleven in diversiteit, maar heeft nooit dezelfde hoeveelheid middelen gehad om hiermee om te gaan,' weet Erik Vangeneugden. 'Daarom zijn we altijd gedwongen geweest om heel creatief te zijn.' Die creativiteit zien we ook in de strijd tegen kinderarmoede. 'Al spreken we zelf liever over armoede tout court,' zegt Maartje Leurs, 'want het is nooit een zaak van kinderen alleen. We moeten ook inzetten op de ouders en de context van het gezin om iets aan de armoede te doen.'

Het belang van een vroege start

Essentieel om kinderen kansen te bieden is wel vroeg beginnen. Daarom zet Houthalen-Helchteren bijvoorbeeld sterk in op projecten als Kind en Taal, met de bedoeling onderwijskansen bij kinderen te verbeteren. Het aanbod spitst zich toe op ouder-kindinteractie, het bevorderen van de taal- en denkontwikkeling en opvoedingsondersteuning. Toegankelijke kinderopvang, bijvoorbeeld via een sociaal tarief in de buitenschoolse kinderopvang, is doorslaggevend voor kwetsbare gezinnen om te kunnen starten met werken, een opleiding te volgen of om gewoon hun netwerk te verruimen. Degelijke kinderopvang biedt kwetsbare gezinnen kansen om uit de armoede te ontsnappen. Maartje Leurs: 'Vanuit het Lokaal Loket Kinderopvang en

via samenwerking met het Sociaal Huis en Kind en Gezin proberen we kwetsbare gezinnen zo goed mogelijk voort te helpen en ze waar mogelijk ook door te verwijzen naar de kinderopvang, omdat we geloven dat dit kansen biedt. Momenteel botsen we wel op een enorm tekort aan opvangplaatsen voor baby's en peuters. Daardoor kan die doorverwijzing in realiteit niet altijd plaatsvinden. We hopen op bijkomende middelen van de Vlaamse overheid om het inkomensgerelateerde opvangaanbod in de gemeente nog uit te breiden.'

Platform voor partnerschappen

De spil van het armoedebeleid is zonder twijfel het gemeentelijk armoedeplatform. De brandstof is het enthousiasme, niet enkel van Maartje Leurs en Erik Vangeneugden, maar van alle partners die in dat platform worden verenigd. Als voorzitter van het armoedeplatform kiezen ze in Houthalen-Helchteren voor een 'neutrale' figuur. Dat is liefst iemand met een breed netwerk, die bewezen heeft oog te hebben voor de noden van de kwetsbare burgers en die naar verbinding streeft. De overige partners vormen een mix van professionelen, ervaringsdeskundigen en vrijwilligers, mensen uit het lokale bestuur en uit de armoede- en middenveldorganisaties op het grondgebied. Denk bijvoorbeeld aan de schepen bevoegd voor armoedebestrijding, de voorzitter van het Bijzonder Comité voor de Sociale Dienst, SAAMO (opbouwwerk), Warm Hart als vereniging waar armen het woord nemen, de lokale Sint-Vincentiusafdeling, een afvaardiging van Agentschap Opgroeien, de

---

Maartje Leurs:
'We hebben geen formele erkenning als adviesraad nodig, want we zijn een gevestigde waarde en hebben een formele beleidsadviserende rol.'

Vier tips voor een vruchtbare strijd tegen armoede

- 1)
Breng zoveel mogelijk partners op een enthousiaste manier samen.
- 2)
Installeer een korte lijn met het beleid.
- 3)
Ga voor snelle realisatie van zaken op het terrein. Geen praatbarak!
- 4)
Werk aan wederzijdse erkenning tussen beleid en doelgroepen, zo ontstaat constructieve dialoog.

Erik Vangeneugden: 'Cijfers zeggen niet alles, ze stoken in ieder geval niet met het gevoel van mensen die actief zijn op het terrein.'

deskundige van het lokaal (onderwijs-) overlegplatform, een afgevaardigde van de seniorenraad, wijkwerkers van de gemeente enzovoort.

Het platform komt om de zes weken samen en in de schoot ervan krijgen ook thematische werkgroepen vorm. Samenwerking, verbinding en 'doen' zijn kernwoorden die het platform omschrijven. Thema's komen op de radar doordat Maartje en Erik als een soort van brugfiguren een plaats hebben in allerlei gemeentelijke overlegorganen, zoals het lokaal overleg kinderopvang en het lokaal woonoverleg. Zo ontstaat een samenhangend beleid en komen structurele maatregelen op de agenda. Tegelijk biedt het platform veel kansen voor ad-hocmaatregelen. Doordat de partners elkaar al jaren kennen, zijn de lijnen erg kort en kunnen nieuwe initiatieven snel en efficiënt van start gaan. Dat stelden ze nog maar eens vast bij de hulpacties voor de aardbevingen in Turkije en Syrië.

Concreet resultaat

Deze manier van werken leidt dus ook tot concrete resultaten. Zo kwam er bijvoorbeeld een werkgroep voor huisvestings- en spreidingsbeleid in functie van sociale mix in wijken en scholen, brengt de Werelddag van Verzet tegen Armoede altijd veel volk op de been, en komt er een tweede post van het Huis van het Kind. Daar vinden we onder andere

een fietsbieb, een speeltheek, buitenschoolse kinderopvang en kinderopvang voor baby's en peuters terug, en ook een 'taalnest' (laagdrempelige activiteiten rond taal), jeugdwelzijnswerk, Keerpunt Freinetschool en ruimtes voor kinderateliers. Ten slotte worden er dialoogmomenten georganiseerd waarbij burgers in gesprek gaan met lokale én bovenlokale politici.

Het werk van het platform wordt door de gemeente zeker naar waarde geschat. 'We hebben geen formele erkenning als adviesraad nodig, want we zijn een gevestigde waarde en hebben een formele beleidsadviserende rol,' aldus Maartje Leurs. Zij en Erik Vangeneugden voelen zich voldoende geruggensteund en zien het als een voordeel dat het platform een onafhankelijke positie heeft. Er zijn dan ook voldoende links tussen het armoedeplatform en het bestuursapparaat, inclusief de burgemeester. Het belang van eenheid van visie mogen we daarbij niet vergeten. In Houthalen-Helchteren maakt het bestuur al vele jaren een toprioriteit armoedebestrijding, dat staat ook zo ingeschreven in het beleidsplan van de gemeente. Die aangehouden focus is een essentiële hefboom om verandering te creëren.

Uitdagingen blijven

Structurele armoedebestrijding is een bijzonder traag maar broodnodig proces. Het bovenlokale (Vlaamse en federale) beleid heeft daar ook een rol in te spelen. Automatische rechtentoekenning zou een grote stap vooruit zijn, en ook meer horizontale aandacht voor kwetsbaarheid: het beleid is vaak veel te versnipperd, maatregelen zijn te weinig op elkaar afgestemd. Een grote bedreiging voor het armoedebeleid, en ook voor het samen-leven in het geheel, is de opruk-

kende polarisering. Daarop wil het lokale armoedebeleid in Houthalen-Helchteren een antwoord bieden met positieve acties die mensen vooruithelpen. De etnische diversiteit uit de gemeente meer weerspiegeld zien in het armoedeplatform is een doelstelling op korte termijn.

Welke ambities koesteren de trekkers zelf nog voor het (kinder)armoedecijfer? 'Cijfers zeggen niet alles,' wil Erik Vangeneugden eerst nog nuanceren. 'Ze stoken in ieder geval niet met het gevoel van mensen die actief zijn op het terrein. Daarom probeerde ik ook al eens met Agentschap Opgroeien in gesprek te gaan over hun indicatoren en de meetwijze, om inzicht te krijgen in hoe zij hun cijfergegevens opmaken. Temeer omdat enkele belangrijke overheidsmaatregelen gebaseerd worden op deze cijfergegevens, zoals uitbreidingskansen van het lokale kinderopvangnetwerk. Bovendien vinden we de huidige veertien procent nog steeds te hoog. Er zitten te veel gezinnen achter dat cijfer.' Hij noemt zichzelf een realist, maar in zijn ideale scenario heeft ieder kind in Houthalen-Helchteren even veel kansen. 'Cijfers plak ik daar liever niet op. Wat niet wil zeggen dat we niet beseffen dat monitoring en evaluatie van het beleid erg belangrijk is, daar ligt zeker nog werk te wachten.' Maartje Leurs vult aan: 'Voor mij is het daarnaast belangrijk dat we nog meer inwoners bereiken met ons aanbod, zodat iedereen die dat nodig heeft, een beroep kan doen op de ondersteuning die aanwezig is. Maar nee, van cijfers zijn we geen fans.' (lacht) —

NELE SCHROYEN

VVSG-stafmedewerker armoede

SOFIE VERHAERT

VVSG-stafmedewerker kinderopvang

Kinderen betrekken bij het beleid

Met het programma Kortrijk Kinderrijk zet Kortrijk in op de betrokkenheid van kinderen en jongeren bij het stedelijk beleid. Voor de periode 2020-2026 zijn vijf speerpunten geselecteerd: burgerschap, publieke ruimte, mobiliteit, vrije tijd en welbevinden. Het programma is gelinkt aan het label Kindvriendelijke Stad dat Kortrijk al sinds 2016 draagt.

Kortrijk beschouwt kinderen en jongeren als een goede barometer om te weten hoe het gaat met de lokale samenleving en levert inspanningen om hen bij het beleid te betrekken. Tijdens de vorige bestuursperiode werd voor het eerst het programma Kortrijk Kinderrijk opgezet, het kreeg een vervolg in de lopende legislatuur. Hannes Vanmeenen, programmaregisseur Kortrijk Kinderrijk, legt uit op welke manier de speerpunten van het programma worden bepaald: 'De eerste insteek zijn gesprekken met en belevingsonderzoeken bij kinderen en jongeren. Wat leeft bij hen? De tweede is het lokale beleid. Waar kunnen wij impact op hebben? De derde is innovatie. Op welke vlakken zien wij kansen om te vernieuwen? Op die manier komen we tot vijf prioritaire thema's. Bur-

gerschap, publieke ruimte en mobiliteit zijn er al voor de tweede keer bij, vrije tijd en welbevinden zijn erbij gekomen in de huidige legislatuur. Aan elk van die speerpunten koppelen we acties en projecten.'

Burgerschap als rode draad

Burgerschap gaat over kinderen en jongeren een plaats geven in het beleid over thema's waar zij van wakker liggen. Hannes Vanmeenen: 'Het is veeleer een basishouding dan een speerpunt, het is de rode draad door alle andere thema's en zal altijd een prioriteit zijn. Zo hebben we een zeer toegankelijke webapplicatie waar kinderen en jongeren hun ideeën en voorstellen kwijt kunnen en waar ze kunnen reageren op voorstellen van anderen. Via

Jonge Wegweters in Kortrijk

Hoe spreek je met kinderen en jongeren over mobiliteit en het mobiliteitsbeleid? Het is een thema waar veel lokale besturen mee worstelen. Bataljong (de vroegere Vereniging Vlaamse Jeugddiensten) en Kind en Samenleving hebben een toolbox ontwikkeld om met jongeren en kinderen te werken. De voorbije jaren werden methodieken getest en stappenplannen ontwikkeld in trajecten in Limburg en de vervoerregio Mechelen. In het voorjaar liep er een project in Kortrijk.

'De eerste fase is altijd het verzamelen van zoveel mogelijk gegevens over de verplaatsingen van jongeren,' zegt Wim Soontjens van Bataljong. 'Voor Kortrijk brachten 16- en 17-jarigen data in over hun verplaatsingen naar school en in hun vrije tijd en koppelden er een beoordeling aan. Daarna gingen we met een focusgroep van een twintigtal jongeren op het terrein om die data uit te diepen.' De tweede stap was een gesprek van een groep jongeren met de stedelijke mobiliteitsexpert Marina de Vet. Zij vertrok van drie cases die de jongeren zelf hadden aangedragen. 'Het waren drie moeilijke punten

in de stad waarover wijzelf ook al vaak het hoofd hebben gebroken, waar de ruimte beperkt is of het verkeer zeer druk en een oplossing niet voor de hand ligt. Het was interessant om van de jongeren te horen hoe zij een kruispunt ervaren op de fiets of op de bus. Ik kon op kruispuntniveau aanreiken waarover de stad nadenkt. En we overlegden samen over mogelijke alternatieve fietsroutes om een gevaarlijke straat of kruising te vermijden.' Het viel Marina de Vet op dat de stad wel wat meer mag inzetten op educatie. De kennis van verkeersborden, verkeers- en voorrangregels kan beter. Ook opmerkelijk was het belang dat jongeren hechten aan (sociale) veiligheid en fietsen in het groen.

In de derde fase zette Bataljong verschillende methodieken in om de jongeren tot een reeks generieke en meer actiegerichte beleidsaanbevelingen voor de stad te laten komen, bijvoorbeeld:

- Maak kruispunten en oversteekplaatsen conflictvrij en duidelijk leesbaar voor ons als actieve weggebruikers.

- Betrek ons bij het Kortrijkse mobiliteitsbeleid. Wij geven graag advies via dit soort participatietrajecten.
- Zorg voor een goed en duidelijk bewegwijzerd fietsnetwerk dat in elk seizoen wordt onderhouden.
- Informeer en sensibiliseer alle weggebruikers over de verkeersregels. Werk met educatieve pakketten vanuit onze leefwereld.
- Neem ons mee in de kwestie van deelmobiliteit door ons de mogelijkheden te leren kennen en ervaren.

Die aanbevelingen waren de insteek voor een gesprek met de stedelijke beleidsverantwoordelijken. Zij engageerden zich om er rekening mee te houden in het stedelijke mobiliteitsbeleid.

Alle informatie over de toolbox Jonge Wegweters: www.jongewegweters.be. Een uitgebreider artikel over het project Jonge Wegweters in Kortrijk: www.fietsberaad.be

een digitaal platform informeren we hen over de lopende projecten in de stad, ook deze die niet expliciet voor hen bedoeld zijn. Daarnaast nemen we ook allerhande offline initiatieven, bijvoorbeeld via wijkteams en veldwerkers die voeling houden met wat bij kinderen en jongeren leeft. Onder het thema vrije tijd vallen initiatieven in de richting van een meer vraaggestuurd aanbod dat we samen met de kinderen en jongeren ontwikkelen. Andere acties spitsen zich toe op de cross-over met het onderwijs waarbij vrije tijd en scholen elkaar versterken in het ontwikkelen van de talenten van kinderen en jongeren, en het werken rond het thema 'Goed in je vel'. Welbevinden is er als derde thema bijgekomen, nog vóór corona, omdat we voelden en in de cijfers zagen dat veel kinderen en jongeren met mentale problemen kampen. Daaronder vallen acties voor mediawijsheid of het ontwikkelen van digitale en sociale skills, maar evengoed het inzetten op een positief schoolklimaat of het verbeteren van hun fysieke leefomgeving, omdat die een grote invloed hebben op het mentale welbevinden.'

Praten over mobiliteit met college

Op het thema publieke ruimte is tijdens de voorbije tien jaar veel vooruitgang geboekt, oordeelt Hannes Vanmeenen. 'Bij alle projecten op het publieke domein wordt de blik van kinderen en jongeren van bij het begin meegenomen door alle betrokken stadsdiensten. We zetten instrumenten zoals budgetgames en andere methodieken in om kinderen en jongeren mee te trekken in het verhaal. Op het vlak van mobiliteit staan we nog niet zo ver. In onze visie is de vrijheid om zich

Hannes Vanmeenen: 'Burgerschap is veeleer een basishouding dan een speerpunt, het is de rode draad door alle andere thema's en zal altijd een prioriteit zijn.'

zelfstandig te bewegen belangrijk voor de zelfredzaamheid en de fysieke, mentale en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren. Er is nu een nieuw mobiliteitsplan in opmaak, dat wellicht in de volgende bestuursperiode zal landen. We zullen kinderen en jongeren daar een stem in geven, onder meer via een bevraging in scholen. We willen hen onder meer meeneemen in concepten als de 15-minutenstad, trage wegen, deel-mobiliteit. Ook het programma Jonge Wegweters past in die visie. Jongeren volgden een begeleid traject waarvan het resultaat een actieprogramma was dat ze aan de lokale beleidsvoerders hebben voorgesteld. Het debat tussen jongeren en politici was zeer verrijkend voor beide groepen.' —

BART VAN MOERKERKE
redacteur Lokaal

www.kortrijk.be/kortrijk-kinderrijk

 airscan®
better air quality

 Belfius

Pure Cities

Een project voor het meten en verbeteren van de luchtkwaliteit in uw stad.

Volledig gratis!

Doe mee:

Of contacteer ons: purecities@airscan.org

Duurzame jobs in opvang en begeleiding van schoolgaande kinderen

Kinderopvang en de kleuterschool vallen onder verschillende beleidsdomeinen, met name welzijn en onderwijs. Daardoor verschillen ook de functie van kinderbegeleider in de buitenschoolse opvang en die van kinderverzorger in het kleuteronderwijs. Maar als we die twee functies nu eens samenvoegen in een nieuwe functie? Het DuJo-project onderzocht de mogelijkheden, knelpunten en aandachtspunten van zo'n combinatiefunctie.

Beide functies samenvoegen in de combinatiefunctie 'kinderbegeleider in kleuteronderwijs en opvang' is interessant voor kinderen, ouders én medewerkers. Het speelt ook in op het streven van lokale besturen naar sterkere samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs. Ook het nieuwe decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten zet lokale besturen aan om daar opnieuw over na te denken: hoe kunnen we door te gaan samenwerken de tijd voor jonge kinderen – en in het bijzonder kleuters – voor en na de schooltijd zo degelijk mogelijk organiseren?

Concreet werkt een kinderbegeleider in kleuteronderwijs en opvang zowel in de buitenschoolse (kleuter-) opvang als in de kleuterschool. In de klas werkt de kinderbegeleider op evenwaardige basis samen met de kleuterleerkracht. In beide omgevingen vervullen kinderbegeleiders in kleuteronderwijs en opvang een brede pedagogische functie. Zij dragen bij aan het welbevinden, de betrokkenheid, het speelplezier en de ontwikkeling van kleuters. De kinderbegeleiders verzorgen zachte overgangen tussen thuis, de opvang, de school en de buurt en werken nauw samen met collega's uit opvang en onderwijs.

Zowel de brede pedagogische taak van de kinderbegeleider als de evenwaardige samenwerking tussen kinderbegeleiders en leerkrachten zijn de rode draad in de educare-bena-

dering. Educare vertrekt vanuit een brede kijk op de ontwikkeling van jonge kinderen, waarbij zorgen (care) en leren (education) evenwaardig en niet van elkaar gescheiden zijn en kinderbegeleiders en leraren samen instaan voor zorgen, spelen en leren. Zorgen is dus geen exclusieve taak van de kinderbegeleider, net zomin als leren een exclusieve taak van de leerkracht is.

Proeftuinen in Gent, Evergem en Brugge

Drie proeftuinen experimenteerden met de functie kinderbegeleider in kleuteronderwijs en opvang. In Gent werken de stedelijke basisschool Klaverdries en STIBO Klaverdries al langere tijd samen. Ze delen ook één locatie. Kinderbegeleiders die in een Stedelijk Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (kortweg STIBO) werken, hebben een aansluitend uurrooster. De Klaverdries grijpt dit aan om tijdens het DuJo-project de samenwerking tussen kinderbegeleiders en kleuterleerkrachten tijdens schooltijd verder op te bouwen. In Evergem organiseert het lokale bestuur buitenschoolse opvang in de verschillende Evergemse basisscholen. Samen met basisschool De Kleine Prins experimenteerde de gemeente Evergem gedurende een schooljaar met de combinatiefunctie. Een kinderbegeleider van de buitenschoolse opvang in De Kleine Prins werkte meerdere dagen in de week enkele uren mee in de kleu-

terklas. Het gemeentebestuur sloot hiervoor een uitleenovereenkomst af met basisschool De Kleine Prins. Welzijnsvereniging De Blauwe Lelie ten slotte organiseert in Brugge buitenschoolse opvang. In het DuJo-project sloeg het de handen in elkaar met basisschool OLVA De Meersen. Twee kinderbegeleiders vulden hun contract als kinderbegeleider bij De Blauwe Lelie aan met een baan als kinderverzorger in OLVA De Meersen. De betrokken leidinggevenden overlegden regelmatig met elkaar om beide deeltijdse jobs zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen en een gezamenlijke visie te ontwikkelen op de invulling van de combinatiejob.

Voordelen en uitdagingen

'De extra uren waren heel welkom,' zo merkt een kinderbegeleider op. De combinatiefunctie kan inderdaad bijdragen aan meer werkbaar werk voor kinderbegeleiders in (kleuter-) opvang en kleuteronderwijs. Lokale besturen die zelf buitenschoolse opvang organiseren, worstelen vaak met het vinden en houden van geschikte begeleiders. De huidige krapte op de arbeidsmarkt maakt dit nog moeilijker. De 'gebroken' diensten en deeltijdse contracten spelen hierin een belangrijke rol. Een tewerkstellingsbreuk van 60% is voor de meeste werknemers vaak het minimum. Heel wat werknemers zoeken een voltijdse baan. Kinderverzorgers in het kleuteronderwijs hebben op hun beurt vaak een urenpakket dat ver-

snipperd is over meerdere scholen. Dat bemoeilijkt de ontwikkeling van een goede relatie met kinderen, ouders en collega's. De combinatiefunctie kan dus bijdragen aan een aantrekkelijker urenpakket op één locatie. Een aantrekkelijk urenpakket in elkaar puzzelen blijft wel een uitdaging.

'Ik kreeg de kans om me te ontplooiën, dat geeft een positief gevoel,' horen we een andere kinderbegeleider zeggen. De combinatiefunctie verrijkt het werk van de kinderbegeleider inhoudelijk. Een belangrijke voorwaarde is dat de kinderbegeleider de kans krijgt om een brede pedagogische functie te vervullen en daar ook goede ondersteuning bij krijgt. Kleuterleraren wijzen er van hun kant op dat een combinatiefunctie meer continuïteit voor kleuters en hun ouders creëert. Jonge kinderen van tweeënhalf jaar hebben die continuïteit en een speelbare omgeving met vertrouwde gezichten nodig om zich veilig te voelen. 'De kinderbegeleider zal vlugger zeggen dat een kindje wat moe is binnengekomen of het moeilijk heeft met afscheid nemen,' meldt een kleuterleraar. 'Je hebt direct meer informatie, het verbetert ook de communicatie met de ouders.' De betere samenwerking en informatie-uitwisseling helpt ook kleuterleraren en kinderbegeleiders in hun werk. 'Je kunt makkelijker afstemmen op elkaar, door meer met elkaar te werken en samen te staan,' merkt nog een kleuterleraar op.

Beleidsaanbevelingen

Afhankelijk van de lokale mogelijkheden en met een gezonde portie creativi-

teit en enthousiasme kun je vandaag al een combinatiefunctie organiseren. Maar de ideale formule om die in te richten bestaat helaas nog niet. Volgende vier beleidsacties zijn daarom nodig.

Ontwikkel één visie over het beroep van kinderbegeleider in kinderopvang en kleuteronderwijs; definieer onder meer de opdracht, competenties en opleidingsvereisten.

Creëer gelijkwaardige arbeidsvoorwaarden voor kinderbegeleiders in kinderopvang en onderwijs.

Formuleer oplossingen voor de knelpunten die verbonden zijn aan de verschillende contractmogelijkheden om een combinatiefunctie te realiseren. Zo biedt een uitleenovereenkomst tussen een buitenschools opvanginitiatief en een school een kinderbegeleider bijvoorbeeld de kans om onder één contract op beide plaatsen te werken, maar een school kan de uren kinderopvang niet omzetten in werkmiddelen om het opvanginitiatief als uitleener te vergoeden voor de inzet van een kinderbegeleider tijdens schooltijd.

Evolueer stap voor stap naar een gedeeld kader voor opvang en onderwijs voor jonge kinderen. Begin met een gezamenlijk standpunt vanuit welzijn en onderwijs over het belang en de voordelen van samenwerking.

Politieke besluitvormers, administraties en andere betrokkenen bij kinder-

Tips voor de praktijk

Wil je als buitenschoolse opvang en school samen de combinatiefunctie inrichten? Zo werkt het goed:

- Neem de tijd om te verkennen wie een geschikte samenwerkingspartner is om de combinatiefunctie vorm te geven.
- Wees nieuwsgierig naar elkaars visie en werking.
- Werk een gezamenlijke visie op de samenwerking en de combinatiefunctie uit.
- Maak heldere afspraken over hoe je de combinatiefunctie organiseert.
- Informeer alle betrokkenen over de samenwerking en de nieuwe functie. Denk aan bestuurders, teams (inclusief vrijwilligers en medewerkers die meehelpten tijdens speeltijden en middagmaal), ouders.
- Zet samen in op het selecteren van een kinderbegeleider voor de combinatiefunctie.
- Besteed zorg aan het onthalen en introduceren van de kinderbegeleider in beide teams.
- Begeleid en ondersteun de kinderbegeleiders en de kleuterleerkrachten in de nieuwe samenwerking.
- Grijp de kans om elkaar beter te leren kennen en van elkaar te leren.
- Evalueer de samenwerking regelmatig en stuur bij waar nodig.

opvang en onderwijs moeten de krachten bundelen om de combinatiefunctie in de toekomst mogelijk en makkelijker te maken. —

SANDRA VAN DER MESPEN

projectmedewerker VBJK

ANNEMIE NOUWYNCK

VVSG-stafmedewerker kinderopvang

Meer weten?

DuJo is een ESF-project van het Centrum voor Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen (VBJK) waar de VVSG en Arteveldehogeschool als partners mee hun schouders onder zetten.

Kijk op vbjk.be (zoek 'dujo'). Je vindt er een brochure voor de praktijk met informatie, aandachtspunten en bouwstenen voor het realiseren van de combinatiefunctie en een meer uitgebreide toelichting van de beleidsaanbevelingen. Je vindt er ook de Duo-Doebox met inspiratiemateriaal over samenwerken aan een zorgzame speel-leeromgeving voor kleuters in opvang en onderwijs.

7^e EDITIE

HET BEVOEGDE OCMW EN DE FINANCIERING

Door Pieter Geens en Lien Van den Brande

Het handboek 'Welk OCMW is bevoegd' werd **grondig herwerkt door twee nieuwe auteurs**. De inhoud gaat in hoofdzaak over 'de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de OCMW's', maar de titel werd aangepast naar het meer concrete 'Het bevoegde OCMW en de financiering'.

Deze publicatie is een **juridische en praktische handleiding** voor OCMW-medewerkers. Aan de hand van voorbeelden worden de (territoriale) **bevoegdheidsregels** van de wet van 2 april 1965 ontleed en toegepast. Ook de procedure **bevoegdheidsconflicten** (met modelbrieven) wordt uitgebreid besproken. In welke gevallen (en volgens welke procedure) een OCMW de verleende steun kan **terugvorderen** van een ander OCMW of van de federale overheid komt aan bod in een apart deel.

Hoewel de wet enkel moet worden toegepast tussen een burger en een OCMW komen ook de relaties van het OCMW met **andere hulporganisaties** (CAW, woonzorgcentra, ziekenhuizen ...) aan bod. Deze externe partners hebben er immers ook belang bij om te weten welk OCMW de cliënt zal opvolgen en hoe de kosten betaald zullen worden.

AUTEURS

Pieter Geens en Lien Van den Brande zijn jurist bij het lokaal bestuur van Heist-op-den-Berg. Ze onderzoeken samen met maatschappelijk werkers van het OCMW de bevoegdheid voor nieuwe steunvragen. Door kennis van het werkveld schetsen ze in dit boek de toepassing van de regels in de praktijk en geven ze veel tips.

HET BEVOEGDE OCMW EN DE FINANCIERING

Auteurs: Pieter Geens en Lien Van den Brande
ISBN (print): 9782509041647

Meer info & bestellen:
www.politeia.be

Verbonden met (n)ieemand

Eenzaamheid maakt deel uit van het leven. Meestal gaat het vanzelf over. Maar toch blijkt uit diverse onderzoeken dat bijna de helft van de mensen, jong en oud, zich tegenwoordig matig tot heel eenzaam voelt. Bijna altijd is daar een gevoel van schaamte aan verbonden en moet het taboe doorbroken worden. Daarom praat de stad Brugge al meer dan vijf jaar lang over eenzaamheid met haar inwoners en neemt ze samen met inwoners en partnerorganisaties initiatieven om eenzaamheid zoveel mogelijk te voorkomen en te verminderen.

In 2017 werden er in drie dagen tijd drie eenzame doden gevonden in Brugge: niemand had iets gemerkt, tot de stank in de buurt te erg werd. Het greep toenmalig burgemeester Renaat Landuyt en OCMW-voorzitter (huidig burgemeester) Dirk De fauw zo erg aan dat ze onmiddellijk het initiatief namen om samen met geëngageerde Bruggelingen en diverse partnerorganisaties – integraal en transversaal – een project ‘Vierkant tegen Eenzaamheid’ op te zetten.

Vertrekken vanuit de verhalen van mensen

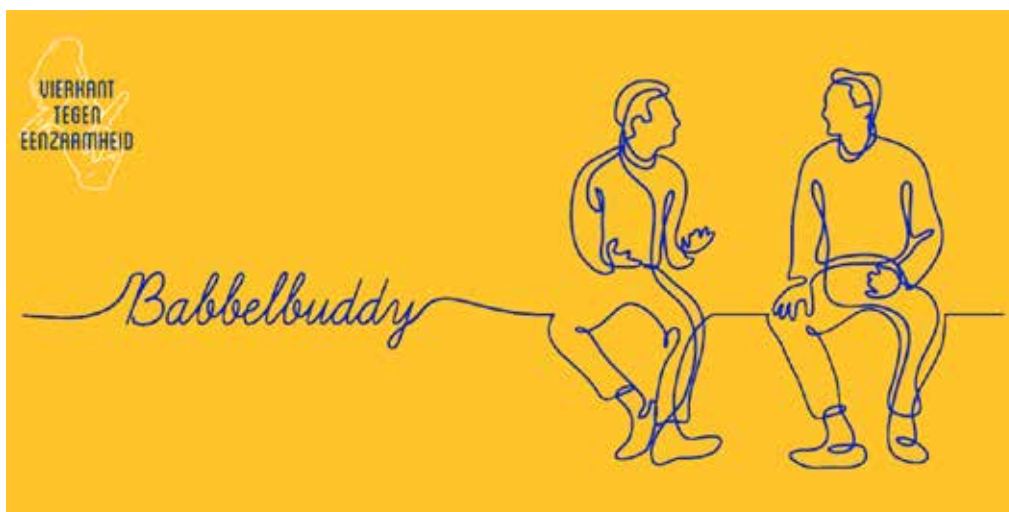
‘Om goed te beseffen wat eenzaamheid is, spraken we met Bruggelingen die zich op een of andere manier eenzaam voelen en legden we een aantal van hun getuigenissen vast in een Youtube-filmpje,’ zegt Joachim Cherlet, projectleider Vierkant tegen Eenzaamheid. ‘Een wat oudere man

getuigde dat zijn levenspartner na meer dan veertig jaar was weggevalen. Dan weet je wat eenzaamheid is, zei hij. Maar ook een alleenstaande moeder van twee dochtertjes voelde zich eenzaam, omdat ze er op heel veel vlakken echt alleen voor stond, zowel financieel als emotioneel, en geen netwerk had om op terug te vallen. Daardoor moest ze vaak thuis blijven en kwam ze altijd op de laatste plaats. Een jong meisje vertelde ons dat ze zich te midden van al haar vrienden heel eenzaam voelde en dat ze iemand miste in haar leven die haar eens vastpakt en knuffelt. Iemand die zegt: het komt allemaal wel goed. Iemand die echt op je vertrouwt. Ze vond dat jongeren erg hard kunnen zijn voor elkaar. Ze miste ook het gevoel erbij te horen.’

Ook mensen met een migratieachtergrond getuigden. Asiz verwoordde het zo: ‘Je groeit op in je geboorteland, omringd door je familie, je

maakt vrienden in de buurt en op school, daarna ga je werken en heb je collega’s. En plotseling moet je daar weg. Naar een ander land. Waar je de taal niet kent. Waar je niemand kent, geen familie hebt, geen vrienden. Waar je met niemand kunt praten. Dan zeg ik: dat is eenzaam.’

Het filmpje gaat dus over jong en oud en de verhalen zijn ook heel divers. Sommige mensen beschikken niet over de nodige sociale vaardigheden waardoor ze geïsoleerd geraaken en vereenzamen, of ze kunnen hun gevoelens niet verwoorden, hebben een negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen. Of ze hebben gezondheidsproblemen waardoor ze niet kunnen meedoen, er zijn ouderen die slechtziend of hardhorend worden, waardoor sociale contacten erg moeilijk worden en mensen zich van hen afkeren. Te weinig geld hebben kan eenzaamheid veroorzaken, maar evengoed ingrijpende levens-

Als babbelbuddy maak je op regelmatige basis tijd vrij om met iemand die zich eenzaam voelt een babbeltje te slaan, fysiek of telefonisch. Babbelbuddy's luisteren vooral hoe het met je gaat. Het zijn betekenisvolle contacten die de basis zijn voor een gesprek dat over alles kan gaan.

Eenzaamheid bestaat al zo lang als er mensen bestaan. Toch is de brede kennis over het thema beperkt, waardoor we vaak foute veronderstellingen maken of onvolledige conclusies trekken. Het stereotiepe beeld van de ouder wordende eenzame man achter het raam is achterhaald.

gebeurtenissen zoals een echtscheiding, je werk verliezen, je levenspartner die overlijdt...

Daarnaast zijn er ook maatschappelijke oorzaken: negatieve beeldvorming over psychisch kwetsbare mensen of mensen met een migratieachtergrond bijvoorbeeld, waardoor sociaal contact moeilijker of niet tot stand komt. De samenleving is ook sterk geïndividualiseerd waardoor mensen sterkere vaardigheden moeten hebben om niet geïsoleerd te geraken en te vereenzamen. Bovendien worden traditionele verbanden zoals het dorp, de kerk, de buurt en verenigingen lossen. Er is minder sociale cohesie. Alles samen dus wel héél veel risicofactoren waardoor mensen kunnen vereenzamen.

Werken aan bewustwording

Vertrekkend vanuit een goed begrip van eenzaamheid en alle vormen die ze kan aannemen, zet de strijd tegen eenzaamheid in Brugge in op vier krachtlijnen: mensen bewust leren worden van eenzaamheid, hen informeren hoe eenzaamheid voorkomen of geredimeerd kan worden, mensen en organisaties inspireren, en tot slot: hen activeren om tegen eenzaamheid in te gaan of ermee om te gaan. Joachim Cherlet: 'Om mensen bewust te maken van eenzaamheid maken we het thema bespreekbaar. We doen dat in het Brugse straatbeeld en online. Zo brengen we eenzaamheid jaarlijks kunstzinnig in beeld met artistieke projecten. Een voorbeeld hiervan is krijstramen. We gaan dan de straat op

en vragen aan de mensen: hoe voelt eenzaamheid voor jou? Een aantal Brugse artiesten maken vervolgens een krijstekening op basis van de antwoorden. We maken ook een aftermovie. Dit initiatief realiseren we in samenwerking met het Brugs Netwerk Vrijtijdsparticipatie. Met een kunstwerk van Leen Sercu maakten we mensen warm voor het project "Alleen of toch niet?" en stimuleerden we hen via een burgerbudget om de problematiek van alleenstaanden zichtbaar te maken en de beeldvorming te verbreden. We deden dat in forumtheaters: een vlakke theateropstelling met het publiek in een cirkel om de acteurs heen. Acteurs konden uit de cirkel stappen en in het publiek gaan zitten, terwijl omgekeerd alleenstaanden uit het publiek met hun getuigenis in de cirkel konden stappen. Zo kon het publiek op basis van eigen ervaringen de scènes anders laten verlopen en zelf de uitkomst bepalen. De uitkomst zijn aanbevelingen voor het beleid, verenigingen en buurten.'

Daarnaast realiseert het team van Vierkant tegen Eenzaamheid podcasts onder de naam 'Planeet eenzaam', onder andere met Xavier Taveirne, die al een vierdelige Canvas-documentaire maakte met portretten van eenzame mensen uit alle generaties, van jongeren tot ouderen. Ook met deze podcasts openen ze in

Brugge het gesprek over eenzaamheid. Tijdens de afleveringen stellen ze gasten vragen over gevoelens van eenzaamheid binnen hun leef- en werkwereld. En zo hebben we nog een hele reeks andere initiatieven die we delen via Instagram en Facebook.'

Stereotypes en misvattingen doorbreken

Eenzaamheid bestaat al zo lang als er mensen bestaan. Toch is de brede kennis over het thema beperkt, waardoor we vaak foute veronderstellingen maken of onvolledige conclusies trekken. Het stereotiepe beeld van de ouder worden-de eenzame man achter het raam is achterhaald. Met objectieve en empirische informatie wil Brugge bestaande stereotyperingen en misvattingen doorbreken. 'Dat doen we bijvoorbeeld met het spel "Verbonden met (n)iemand"', vertelt Joachim Cherlet. 'Het is niet enkel een bewustmakingsmethode waarmee we op basis van een stelling een groepsdiscussie openen, in scholen en in verenigingen bijvoorbeeld, tegelijkertijd worden antwoorden gegeven op basis van empirisch onderzoeksmateriaal.' Meerdere onderzoekers met expertise over eenzaamheid werkten mee aan de ontwikkeling van het spel, onder wie Leen Heylen van de Thomas More Hogeschool en Lieven Annemans van de UGent.

Online trachten de initiatiefnemers de kennis over het thema te verhogen met het concept 'Wist je dat?!'. Hiermee informeren ze mensen door weetjes te delen via de Facebook- en Instagrampagina van Vierkant tegen Eenzaamheid, maar ook in de podcastreeks 'Planeet Eenzaam'. Dat zijn nog maar enkele voorbeelden. 'Andere acties waarmee we mensen informeren: webpagina's met instrumenten om eenzaamheid te herkennen, jezelf te testen op de eenzaamheidsschaal, een vragenlijst die ontwikkeld werd door professor Jenny De Jong-Gierveld, publicatie van verslagen van studiereizen en studiedagen, enzoverder.'

Risico op vereenzaming verminderen

Bewustmaking en informatieverstrekking zijn niet voldoende om de absolute cijfers van vereenzaming te doen dalen. Een strategie die goed werkt om eenzaamheid tegen te gaan is het versterken van de sociale netwerken waar mensen deel van uitmaken. Dat kan bijvoorbeeld

Eenzaamheid op de lokale agenda

Zowel op nationaal als internationaal niveau wordt het thema eenzaamheid steeds belangrijker. In samenwerking met de VVSG onderzocht het Society and Ageing Research Lab (SARLab) van de Vrije Universiteit Brussel in 2021 in welke mate Vlaamse lokale besturen actief zijn om eenzaamheid in hun gemeente tegen te gaan. 233 van de 300 Vlaamse gemeenten vulden de enquête in. Hieronder lichten we enkele resultaten toe.

75% van de lokale besturen vindt zijn strategie tegen eenzaamheid betekenisvol voor de gemeente.

77% van de lokale besturen kadert de eenzaamheidsstrategie in de doelstelling van zorgzame buurten of buurtgerichte zorg.

60% van de lokale besturen geeft aan dat het niet evident is om mensen in eenzaamheid te bereiken. Ze proberen dat op verschillende manieren, onder meer via:

- de sociale dienst van de gemeente
- huisbezoeken
- een signaalfunctie in gemeentelijke of externe kanalen, zoals sleutelfiguren in de buurt
- een meldpunt voor eenzaamheid, bijvoorbeeld telefonisch

Bij jongeren en jongvolwassenen zijn het vooral de scholen, CLB's en jeugdhuizen die helpen om de doelgroep te bereiken.

Lokale besturen zetten in op verschillende interventies om eenzaamheid tegen te gaan, zoals:

- huisbezoeken
- ontmoetingen stimuleren tijdens activiteiten, burenhulp of buddywerkingen
- werken aan sociale en digitale vaardigheden
- psychosociale ondersteuning
- buddy's en de creatie van betekenisvolle rollen
- telefonisch contact en praktische ondersteuning

Bij ouderen wordt er vaak ingezet op telefonisch contact of praktische ondersteuning, met nadruk op zorg en steun.

Eenzaamheid kan in alle levensfasen voorkomen, toch richt 98% van de lokale besturen zich voornamelijk op ouderen (60+), 40% richt zich ook op jongeren, jongvolwassenen of volwassenen.

Benieuwd naar meer? Neem gerust een kijkje op de website van SARLab www.sarlab.be.

Je vindt er ook het rapport terug.

met het buddyproject 'Babbelbuddy'. Joachim Cherlet: 'Niemand kan zonder een babbel, sociaal contact en het gevoel dat iemand zich om ons bekommert. Wie weinig kennissen of familie heeft, valt uit de boot. Het gevaar om elk sociaal contact te verliezen is groot. Maar ook een druk gezinsleven, een job of studies beperken de tijd om sociale contacten te onderhouden.'

Daarom brengt Vierkant tegen Eenzaamheid kandidaat-babbelbuddy's samen. Als babbelbuddy maak je op regelmatige basis tijd vrij om met iemand die zich eenzaam voelt een babbeltje te slaan, fysiek of telefonisch. Babbelbuddy's luisteren vooral hoe het met je gaat. Het zijn betekenisvolle contacten die de basis zijn voor een gesprek dat over alles kan gaan: het weer, de kinderen, familie of hobby's. De buddy's helpen waar nodig om een antwoord te vinden op vragen. Sommigen bieden ook praktische ondersteuning. 'We ondersteunen de buddy's met een draaiboek voor babbelbuddy's

en door hen om de drie tot vier maanden samen te brengen,' licht Joachim Cherlet toe. 'Dat is geen verplichting. Maar zo krijgen ze wel de kans om andere buddy's te ontmoeten, ervaringen en knelpunten te delen en te bespreken wat hen energie geeft en wat hen drijft. Zulke contacten tussen buddy's kunnen de basis zijn voor gesprekstips, vorming of psychologische ondersteuning.'

Ook met 'De Langste stoel' wil Brugge meer verbondenheid creëren. Aan buurtbewoners wordt dan gevraagd om hun stoel buiten te zetten en in contact te treden met hun burens. Elke actie is een samenwerking met geëngageerde Bruggelingen, vrijwilligers, Brugse welzijnsorganisaties en buurtcomités. Zij betrekken hun omgeving bij het evenement en de stad ondersteunt. En ook hier wordt de ziel van de actie vastgelegd in een aftermovie.

Dan zijn er nog de zorgzame buurten die de stad Brugge op haar grondgebied

Bewustmaking en informatieverstrekking zijn niet voldoende om de absolute cijfers van vereenzaming te doen dalen. Een strategie die goed werkt om eenzaamheid tegen te gaan is het versterken van de sociale netwerken waar mensen deel van uitmaken.

ontwikkelt. Een van de doelstellingen daarvan is het vergroten van de sociale cohesie, waardoor mensen in kwetsbaarheid, waaronder ook buurtbewoners met hoog risico op sociaal isolement en vereenzaming, betekenisvolle contacten en taken kunnen opnemen in de buurt. Met formele en informele zorg en ondersteuning indien nodig of wenselijk. Bovendien worden in de zorgzame buurt signalen dat iemand eenzaam is heel snel opgevangen. Want de buurtbewoners en de lokale stakeholders, zoals de plaatselijke apotheker, de huisarts, de gezinszorgdienst en de schoonmaakhulp die aan huis komen, het lokaal dienstencentrum, maar ook de bakker en de slager, zitten er met hun neus bovenop.

Professionele, integrale en transversale aanpak

Maar niet overal is er een zorgzame buurt. Daarom is er in Brugge ook een sociaal meldpunt. Verlang je naar een luisterend oor? Wil je hulp om een brood of andere boodschappen te halen? Heb je de laatste tijd weinig of geen contact? Kun je je huisdier niet genoeg uitlaten? Heb je het moeilijk met zelf koken? Met deze vragen kan elke Bruggeling terecht in het meldpunt. De vraag kan voor je-

zelf zijn of voor je ouders, een buurman, een vriend of een kennis. Het meldpunt is volledig anoniem. Na de aanmelding pikt een team van professionele hulpverleners de melding of de vraag op. Want als iemand eenmaal echt sociaal geïsoleerd en vereenzaamd is, moet dit op de juiste manier worden opgelost door zorgprofessionals met de juiste kennis en ervaring.

Eenzaamheid is vaak het gevolg van een onderliggende sociale problematiek zoals armoede, schulden, psychische of een andere vorm van kwetsbaarheid, beperkte mobiliteit, een ongeschikte woning, overbelasting van de mantelzorg, werkloosheid, sociaal en structureel uitgesloten worden... Meestal komen er meerdere factoren tegelijk voor. Joachim Cherlet: 'Daarom werken we samen met onze partnerorganisaties op al deze domeinen en vormen we een lokaal netwerk waarin wij de regie voeren. Daarnaast staat de strijd tegen eenzaamheid in meerdere beleidsplannen van de stad ingeschreven. Zo is "Brugge draait om mensen" bezig met een solidaire, rechtvaardige en zorgzame stad. Het thema komt ook aan bod in "Age'in": buurtgericht werken rond sociaal geïsoleerde ou-

deren, langer thuis wonen en levenskwaliteit verhogen. We maken de link met "Compassionate Brugge", Bruggelingen over beleidsdomeinen en sectoren heen, zodat niemand alleen hoeft te staan met verlieservaring, verdriet en rouw.'

Al deze acties illustreren hoe het lokale bestuur van Brugge, samen met de inwoners en partnerorganisaties, sociaal isolement en eenzaamheid op alle niveaus en op alle domeinen tegelijk tegengaat.

Als ik 's avonds rond acht uur de bijeenkomst van de babbelbuddy's verlaat, waar Joachim Cherlet mij mee naartoe genomen heeft, ben ik dankbaar voor de warme contacten en diepgaande gesprekken met de babbelbuddy's. Maar ook de gesprekken met Pablo Anys, schepen bevoegd voor sociale zaken, en Pieter Marechal, schepen bevoegd voor welzijn, blijven plakken. Het raakte mijn ziel, te zien en te beleven hoe lokale beleidsmakers zich midden tussen hun inwoners begeven omdat ze met hen begaan zijn en ook voeling hebben met het thema eenzaamheid. Zo kunnen ze juist lokaal beleid ontwikkelen dat helemaal aansluit bij de leefwereld van de Bruggelingen. —

DANY DEWULF

VVSG-stafmedewerker Inclusie en Vermaatschappelijking van zorg

www.brugge.be/vierkanttegeneenzaamheid
De filmpjes, aftermovies en podcasts van Vierkant tegen Eenzaamheid zijn te bekijken en beluisteren via www.youtube.com/@vierkanttegeneenzaamheid
Vierkant tegen eenzaamheid is ook te vinden op Instagram en Facebook.

VVSG-website

deel je ervaring en help onze website verbeteren

SCAN

Aan het loket van uw gemeente of zwembad, op school of online... Betalingen ontvangen was nog nooit zo makkelijk!

Maak kennis met onze betaaloplossingen voor uw inwoners en bezoekers.

Noden veranderen, en ook u wil vast iedereen de mogelijkheid geven om veilig en op een hedendaagse manier te betalen. Of het nu aan het loket bij uw gemeentehuis of buurtzwembad is, voor het reserveren van theatertickets, het bestellen van warme maaltijden op school, of voor het factureren van bewoners van uw woonzorgcentrum...

Dankzij de expertise van onze partners, kan u gebruikmaken van:

- Mollie, voor alle internetbetalingen
- Payconiq, voor betalingen via smartphone
- Payworld en Worldline voor betaalterminals
- Twikey om terugkerende betalingen en facturen te digitaliseren

Stuk voor stuk oplossingen op maat, volledig afgestemd op uw specifieke situatie en betaalprotocollen én in alle eenvoud te integreren in uw reportingsysteem. Bovendien kan u rekenen op de expertise van ons team van e-consultants.

Betalingen ontvangen was nog nooit zo simpel. In alle veiligheid, rechtstreeks op uw rekening en zonder de risico's van cashbetalingen.

Meer weten? Neem contact op met uw relatiebeheerder, die helpt u met plezier verder.

Belfius

ONTDEK ONZE TWEE ABONNEMENTEN OVERHEIDSOPDRACHTEN

De wetgeving over overheidsopdrachten is de laatste jaren ingrijpend gewijzigd. Met deze twee abonnementen blijft u geïnformeerd over deze materie.

1. Het **abonnement Reeks Overheidsopdrachten** bestaat uit basiswerken om mee aan de slag te gaan in uw bestuur. Dankzij het handboek Wegwijs Overheidsopdrachten, de Codex met alle wetgeving, thematische werken rond specifieke onderwerpen én binnenkort een digitaal magazine wordt u op de hoogte gehouden van alle nieuwigheden.
2. Het **abonnement Artikelsgewijze commentaar op de wetgeving overheidsopdrachten** bestaat uit 7 boekdelen die voortdurend worden bijgewerkt en u duiding geven. De toelichtingen zijn telkens opgebouwd aan de hand van rechtspraak en zorgen ervoor dat u de juridische grondslagen begrijpt. Als u vragen hebt over de toepassing van een specifiek artikel, kunt u steeds terecht in deze concrete boekdelen.

Alle publicaties staan onder het **editorschap van Steven Van Garse**. Hij doceert als hoogleraar onder meer het vak bestuursrecht, het overheidsopdrachtenrecht en het publiekrecht. Hij is vennoot bij Equator Advocaten. Dankzij een team van specialisten worden alle publicaties continu bijgewerkt en aangevuld.

Onderzoek naar digitaal statiegeld

Vanaf 2025 komt er statiegeld op blikjes en flessen, zo besliste de Vlaamse regering. De verpakkingindustrie wil een digitaal systeem en onderzoekt er de haalbaarheid van. Daarnaast lopen er op vraag van Vlaams minister van Omgeving Zuhail Demir in 2023 proefprojecten om het digitale systeem te testen.

Op basis van een conceptnota van de Vlaamse regering gaat Vlaams minister van Omgeving Zuhail Demir onderhandelen over de invoering van een statiegeldsysteem in Vlaanderen. Het streefdoel is om in 2025 zo'n systeem in te voeren. Volgens de conceptnota mag de keuze voor een digitaal systeem geen reden tot vertraging zijn. Daarom moet in de loop van 2023 op het terrein worden aangetoond dat het digitale systeem aan de gestelde voorwaarden kan voldoen. Als er zich onoplosbare problemen zouden voordoen, dan zal een ander systeem worden opgelegd om in 2025 toch operationeel te zijn.

Onderzoek haalbaarheid

De verpakkingindustrie werkte een roadmap uit om de haalbaarheid van een digitaal statiegeldsysteem te onderzoeken. Er is aandacht voor verschillende thema's zoals technische en techno-

logische haalbaarheid, wettelijk kader en financiële impact. Het gaat bijvoorbeeld om de unieke codes, de applicatie en identificatie van vuilnisbakken. In het kader van deze haalbaarheidsstudie raadpleegt het bedrijfsleven ook lokale besturen over onder andere hun ervaringen met openbare vuilnisbakken. In verband daarmee organiseerde het bedrijfsleven op 25 en 26 april al een online webinar.

Ook testen op het terrein

De Vlaamse regering heeft beslist om het digitale systeem uitvoerig te testen. De OVAM lanceerde begin februari een open oproep voor proefprojecten. De uitgekozen bedrijven dienden eind april een voorstel in voor een proefproject in een gecontroleerde omgeving. Vanaf eind juni zouden de eerste projecten opgezet moeten worden. Om alles op te volgen zijn een stuurgroep en een

klankbordgroep met een adviserende rol opgezet. Aangezien het digitale statiegeldsysteem uitgaat van een inzameling van statiegeldverpakkingen via openbare vuilnisbakken, zijn de lokale besturen een belangrijke betrokkene en maakt de VVSG deel uit van de stuurgroep en klankbordgroep.

Kritieke punten

De raad van bestuur van de VVSG besprak een aantal voorwaarden waaraan een statiegeldsysteem volgens de lokale besturen moet voldoen. Als er een statiegeldsysteem komt, moet het in eerste instantie tot doel hebben tegen te gaan dat sommige producten massaal in het zwerfvuil terecht komen. Het digitale statiegeldsysteem heeft tot nu toe nergens zijn deugdelijkheid en effectiviteit bewezen. Binnen de stuurgroep en de klankbordgroep dringt de VVSG er dan ook op aan de impact van het digitale statiegeldsysteem op zwerfvuil in kaart te brengen. Daarnaast houdt een digitaal systeem het risico in dat er verborgen kosten bij de lokale besturen terecht komen zoals bij de inzameling via openbare vuilnisbakken of verdeling van thuis-scanners. Dat wil de VVSG vermijden. —

LOES WEEMAELS

VVSG-projectmedewerker
verpakkingsafval

Via vvs.be/statiegeld blijf je op de hoogte van ons laatste nieuws over digitaal statiegeld

Statiegeld klassiek en digitaal

Het basisprincipe van een statiegeldsysteem voor drankverpakkingen is dat men een waarborg vraagt bij aankoop van de drankverpakking. De consument kan de verpakking achteraf weer inruilen voor de waarborg. Bij een klassiek statiegeldsysteem gebeurt dit aan de hand van terugnamemachines of manuele terugname in de winkels.

Bij een digitaal statiegeldsysteem krijgt elke verpakking een unieke code die de consument achteraf kan scannen, bijvoorbeeld met de smartphone, zodat hij de waarborg zelf kan recupereren. De consument kan de verpakking dan thuis afdanken in de pmd-zak, of op het openbaar domein in nog te plaatsen 'slimme vuilnisbakken'.

Bedrijfsafval: een verantwoordelijkheid, ook voor gemeenten

Gemeenten en steden produceren bij de uitvoering van hun diverse werkzaamheden afval. Er is afval uit kantoorgebouwen, afval van groen- en technische diensten, en niet te vergeten het afval van evenementen die ze zelf organiseren. Al het afval dat ontstaat uit de eigen werking, is het eigen gemeentelijk bedrijfsafval. Bedrijfsafval moet net als huishoudelijk afval gesorteerd aangeboden en ingezameld worden. De laatste jaren zijn de regels voor het sorteren van het bedrijfsafval stelselmatig verstrengd.

Tegenwoordig zijn inzamelaars ook verplicht om visuele controles uit te voeren op bedrijfsrestafval om na te gaan of er voldoende selectief wordt ingezameld. Is dat niet het geval, dan wordt dat gemeld in een register. Daardoor brengen nogal wat steden en gemeenten momenteel hun eigen bedrijfsafvalinzameling op orde. Het grootste voordeel voor gemeenten is immers dat correct afgevoerd gemeentelijk bedrijfsafval niet meer wordt meegeteld in hun huishoudelijk afvalcijfer.

Het gaat hier om heel vertrouwde stromen, zoals papier en karton, maar ook om meer bedrijfsmatige stromen zoals landbouw- en secundaire kunststoffolies of afval van evenementen. Zwerfvuil, veegvuil, sluikstortafval en afval van vuilnisbakjes zijn dan weer geen bedrijfsafval en vallen dus niet onder deze regelgeving.

Locaties en stromen

Om duidelijk te maken waaraan een gemeente moet voldoen hebben we alles opgesomd op de website van de VVSG. Je vindt er onder andere terug welke locaties onder de regelgeving vallen. Dat geldt niet alleen voor de administratieve gebouwen en de loodsen van technische diensten, ook voor het OCMW, culturele centra, autonome gemeentelijke bedrijven enzovoort is dat het geval.

Welke stromen moet het lokale bestuur selectief inzamelen? Er zijn 22 à 24 stromen die een gemeente als bedrijf selectief moet inzamelen. Het gaat hier om heel vertrouwde stromen, zoals papier en karton, KGA en PMD, maar ook om meer bedrijfsmatige stromen zoals landbouw- en secundaire kunststoffolies of afval van evenementen. De meest vastgestelde sorteerfouten komen voor bij fracties zoals papier en karton of folies. Zwerfvuil, veegvuil, sluikstorten en afval van vuilnisbakjes zijn dan weer geen bedrijfsafval en vallen dus niet onder deze regelgeving.

Inzameling organiseren

Op de website vind je een stappenplan om al je bedrijfsmatige stromen in kaart te brengen en correct in te zamelen. Ook veel intercommunales bieden ondersteuning voor hun vennoot-gemeentes. Voor specifieke situaties verstrekken we bijkomende uitleg: wat bijvoorbeeld met

afval van uithuiszettingen, kerkhoven en begraafplaatsen, of strandafval? Gemeenten hebben, naast de verplichting om hun afval gesorteerd aan te bieden, ook een preventieverplichting. Ze mogen namelijk geen wegwerpdrank- en -eetmateriaal in hun eigen werking en op evenementen gebruiken. Daarnaast is het soms ook mogelijk andere afvalstromen te voorkomen of te beperken, denk bijvoorbeeld aan groenafval. Bedrijfsrestafval dat in containers wordt aangeboden, moet ofwel los in de container worden gegooid ofwel in transparante zakken. Dit moet de visuele controle op het bedrijfsrestafval mogelijk maken.

Stemmen uit de praktijk

Hoe organiseren gemeentes en steden dit nu? En hoe springt de afvalintercommunale ze bij voor deze taak? De gemeente Pelt legt bijvoorbeeld de klemtoon op het voorkomen van afval in de eigen werking. 'Bij de verhuizing naar het nieuwe gemeentehuis werd veel aandacht besteed aan herbruikbare verpakkingen en eet- en drinkgerei,' legt duurzaamheidsambtenaar Anja Snoekx uit. 'Maar ook bij andere diensten zoals bibliotheken, culturele centra en buitendiensten wordt wegwerpmateriaal zoveel mogelijk gebannen. Ook onze eigen evenementen maken gebruik van herbruikbare bekertjes en dergelijke. De banners en vlaggen met het oude logo van de gemeenten Neer- en Overpelt werden herwerkt tot herbruikbare draagtassen die aan de inwoners werden uitgedeeld tijdens een markt. Herbruikbare bekertjes en andere dingen die voor bepaalde diensten afval waren, hergebruikt de buitenschoolse kinderopvang vaak als knutselmateriaal.' Daarnaast zamelt Pelt afval zoveel mogelijk selectief in. Duidelijke sorteer-instructies op praktische en centraal geplaatste sorteereilanden ondersteunen dit proces. Ook de technische diensten passen op steeds meer stromen selectieve inzameling toe. 'Er zijn zeker nog aandachtspunten, zoals alle collega's meekrijgen,' zegt Anja Snoekx. 'Maar het is een proces dat in gang is gezet en dat duidelijk ook positieve kantjes heeft. Zo gaat het opruimen en afval inzamelen veel gemakkelijker.'

De stad Leuven beschikt nog over eigen afvalinzameling door de stadsreiniging. Bruno Vanaenrooye is er diensthoofd Afvalbeheer en Openbare Netheid. 'Het is deze dienst die het voortouw nam om het eigen stedelijke bedrijfsafval correct in te zamelen,' vertelt hij. 'Preventie van afval vormt de eerste stap:

door het gebruik van herbruikbaar cateringmateriaal wordt er minder afval opgehaald. Groenafval wordt maximaal verwerkt. Bouwmaterialen zoals hout worden gerecupereerd via de materialenbank.' Voor fracties zoals papier en karton en bedrijfsrestafval organiseert de stadsreiniging aparte inzamelrondes. Daarvoor wordt de werkvloer ook zo ingericht dat alles makkelijk te sorteren is. Zo zijn individuele afvalmanden aan de bureaus weggenomen en wordt er gewerkt met sorteereilanden. 'Voor een aantal kleinere fracties zoals KGA en AEEA zijn er brengpunten georganiseerd op centrale locaties,' merkt hij nog op. 'Andere grotere stromen, zoals sloophout, steenpuin of asbest haalt de stadsreiniging op afroep op; ze brengt die ofwel naar haar intercommunale EcoWerf, ofwel naar een andere verwerker.' In sommige gevallen, zoals bij grote hoeveelheden asbest, worden de ophalingen door gespecialiseerde firma's georganiseerd.

Afvalintercommunale Limburg.net biedt aan haar venoot-gemeentes de mogelijkheid hun gemeentelijk bedrijfsafval op een gemakkelijke manier af te voeren via het recyclagepark of private inzamelaars. Manager Recyclageparken en Inzameling Katrien Bogaerts: 'Kleinere hoeveelheden bedrijfsmatig afval kunnen op het recyclagepark aangeleverd worden. Ook hun sluikestortafval, zwerfpuil en afval van de straatvuilnisbakjes kunnen ze daar afleveren. Daarvoor hebben we een aparte manier van registreren ontwikkeld, zodat het afval steeds gewogen en toegewezen wordt aan de juiste afvalsoort. Bovendien hebben we een aparte container geïnstalleerd om deze zakken uit de grofpuilcontainers te houden, zodat de sorteerplicht voor de burger duidelijk blijft. De categorieën grofpuil en afval van sluikestorten-zwerfpuil worden strikt gescheiden.' Voor grotere hoeveelheden kunnen de gemeentes gebruikmaken van de contracten van Limburg.net waartoe ze via een eenvoudige administratieve procedure toegang hebben. Op die manier moeten gemeentes voor fracties die niet vergelijkbaar zijn met het huishoudelijk afval, niet zelf allemaal aparte contracten afsluiten. —

EVA GIJSEGOM

VVSG-projectmedewerker

Lerende Netwerken Afvalbeleid

vvsb.be/eigen-gemeentelijk-bedrijfsafval

Thomas Pluymers Er is zoveel te doen!

Al zeven jaar zet duurzaamheidsambtenaar Thomas Pluymers in Bonheiden de toon voor deelmobiliteit en het samen opwekken van elektriciteit. Voor hem is participatie het sleutelwoord om de klimaatuitdagingen aan te gaan en daarom betreft hij altijd zoveel mogelijk inwoners bij de invoering van nieuwe maatregelen.

‘Met passie en engagement kun je als duurzaamheidsambtenaar in een kleine gemeente als Bonheiden veel realiseren,’ zegt Thomas Pluymers. Hij is alleen als duurzaamheidsambtenaar. ‘Hierdoor heb je niet de tijd om alles even goed te doorgronden, maar je kunt als het ware uit een hele portfolio datgene kiezen waarvan je weet dat je collega’s, het bestuur en het managementteam erin meegaan. Als je op het ene geen respons krijgt, neem je de volgende fiche uit je portfolio. Er is zoveel te doen, elk jaar kan dat iets nieuws zijn, je hebt het maar te pakken, en dan zijn bereidheid en goede contacten een voordeel.’

‘Ik ben begonnen in 2016, omdat Bonheiden wilde intekenen op het burgemeestersconvenant en de milieuableidende dat er niet bij kon nemen. Mijn eerste taak was dan ook dat convenant in goede banen leiden. Hier kwam veel participatie aan te pas en zo leerde ik de organisatie goed kennen. Mijn vroegere netwerk kon ik ook gebruiken. Daarna begonnen we met autodelen. Bij mijn start in Bonheiden

- Thomas Pluymers studeerde maatschappelijke advisering.
- Werkte zeven jaar in een tiental gemeenten met energiesnoeiërs en ontmoette veel duurzaamheidsambtenaren.
- Sinds 2016 zelf duurzaamheidsambtenaar in Bonheiden.
- Engageert zich in zijn vrije tijd om inwoners van Mechelen, waar hij woont, te verleiden tot een duurzamer en sociaal leven in de vereniging Deelbaar Mechelen.

waren er drie oude dienstwagens die bijna niemand gebruikte. Ik heb toen een bestek opgemaakt om via Partago twee deelwagens voor dienstverplaatsingen te gebruiken waarmee ook de bevolking kan rijden. Dat is tof, want het is een burgercoöperatie. Ik geloof in burgerparticipatie en toen ik de gemeentebouwen wilde leggen met fotovoltaïsche panelen, moest ik natuurlijk de collega's en het college meekrijgen. Al op het eerste college van deze beleidsperiode werd het leggen van deze zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis en bibliotheek goedgekeurd. Voor de coöperatie Klimaan werd dit trouwens het eerste investeringsproject, waarvoor ze de steun van ZuidrAnt kregen. Al gauw zag het college er de voordelen van in.'

'Omdat ZuidrAnt meedeed aan het Europese project *Deel de Zon* waarbij je in ruil voor het volleggen van daken een laadpaal en een bijkomend Partago-voertuig kreeg, hebben we in Bonheiden de eerste V2G-paal in het land, ofwel *Vehicle to Grid*

waarbij je een elektrische auto overdag als het ware als een batterij kunt opladen om 's nachts die elektriciteit te verbruiken.'

'Dankzij Vlaamse subsidie voor laadpalen aan publieke gebouwen hebben we nu vijf laadpunten. Eerst was er wat verzet, omdat die plaatsen voor elektrische auto's werden voorbehouden en dus voor een groot deel van de dag leeg stonden, maar nu, twee jaar later, zijn ze continu bezet en is er vraag naar meer laadpalen.'

'Er is een versnelling bezig. Na de daken van de bibliotheek en het gemeentehuis werd een bestek gegund om op tien bijkomende gebouwen in de gemeente fotovoltaïsche panelen te leggen, eerst afgestemd op het elektriciteitsgebruik in de gebouwen zelf, maar ondertussen onderzoeken we om alles via delen op te gebruiken.'

'De burgerparticipatie is zo sterk dat we nu al drie deelauto's hebben, binnenkort komen er nog twee van Klimaan bij, die je met dezelfde app kunt gebruiken. Bonheiden is een gemeente met een oudere bevolking, er bestaat twijfel of veel oudere mensen die overstap willen maken. Daarom nemen we nu promofilmpjes op over deelmobiliteit. Onze communicatie mag meer zijn dan artikelen in het gemeentelijke informatieblad *Rijmheide*. Boodschappen moet je continu herhalen. We kijken nu ook naar grote projectontwikkelingen en hopen in de vergunningen een last op te leggen, zoals mee investeren in deelmobiliteit. Zolang deze auto's niet worden gebruikt, kosten ze veel voor de gemeente.'

'Het is een valkuil om je aandacht op de gemeentelijke werking te houden door altijd de eigen factuur te bekijken. Je kunt eindeloos discussiëren over twee lampen die blijven branden of over de noodzaak van een koelkast. Misschien was de energiecrisis wat opgeblazen, de klimaatcrisis is dat vast en zeker niet. De gemeentelijke gebouwen zorgen maar voor twee tot drie procent van de CO₂-uitstoot, de woningen voor vijftig procent, de mobiliteit voor dertig procent en een groot deel van de rest is ten laste van het Imelda-ziekenhuis.'

'Je moet de huishoudens dus mee hebben om de switch te maken. Iedereen kan veel in zijn eigen woning doen en dat is nodig om resultaten te boeken.'

'Al vóór de energiecrisis doofden we in Bonheiden de straatverlichting. Vooral in de tijd van de dure energie leverde dat enorme besparingen op. Maar ook zonder energiecrisis is dit een goede maatregel. Na een tijd zagen de inwoners ook de voordelen in van minder licht tijdens de nacht.'

'Uiteraard zijn we in Bonheiden ook met adaptie bezig, denk aan groendaken en groengevels.

Ik had subsidie aangevraagd en vreesde al dat het niet was gelukt, maar ineens bleek die er toch aan te komen. We dachten eerst het hele gemeentehuis een groendak te geven en daarop de zonnepanelen, maar grotendeels lag het dak al vol panelen voor de groendaksubsidies waren goedgekeurd. We zijn dan op zoek gegaan naar andere daken, zoals die van het gemeenschapscentrum *Blikveld*, maar ook de hellende daken van de gemeentelijke kleuterschool, en het stukje van het dak van het gemeentehuis waarop nog geen zonnepanelen stonden. Nu zie je die ontharding en groendaken nog niet op Google, maar over een paar jaar wel. Dat geeft veel voldoening.'

'Daarnaast ben ik ook verantwoordelijk voor het mondiale beleid. De SDG's vormen trouwens een doodevidente link met duurzaamheid. Met klimaatbeleid moet je verder durven kijken dan de grenzen van de eigen gemeente of regio. Zo vormt ons grondstoffengebruik een grote belasting voor de landen in het Zuiden. Elke keuze die we hierin maken, heeft invloed op de kansen van mensen verder weg. We zouden er als bestuur en inwoner meer bij mogen stilstaan. Daarom leidt de combinatie van duurzaamheid en mondiale beleid tot een sterke kruisbestuiving.'

MARLIES VAN BOUWEL
redacteur Lokaal

agenda

ontdek meer
opleidingen op
www.vvsg.be/opleidingen

juni - november

Go-Express Regelgeving groepsopvang schoolgaande kinderen

Online 5 juni en 5 oktober

De Go-Express is een korte digitale opleiding voor startende verantwoordelijken (en pedagogisch coaches) in de opvang van schoolgaande kinderen. Je krijgt een korte introductie in de basisregelgeving van een kleuteropvang met kwaliteitslabel. Er is ook tijd om vragen te stellen.
www.vvsg.be/opleidingen

Financiering van het woonzorgcentrum: mee met de laatste wijzigingen

Brussel 5 juni
Leuven 13 juni

Bereid je wzc voor op de toekomst met deze vorming over recente financieringsaanpassingen. De referentieperiode 2022-2023 eindigt op 30 juni en voorzieningen hebben tot 16 oktober de tijd om rapporten te bevestigen. We bespreken bijstellingen aan de voorwaarden en berekening van de basistegemoetkoming voor zorg.
www.vvsg.be/opleidingen

Webinar: In alle (cyber-) veiligheid melden van en werken aan lokale IT-kwetsbaarheden

Online 12 juni

Overweegt je bestuur de hulp van ethische hackers in te roepen? Dan is de opmaak van beleid voor de gecoördineerde bekendmaking van kwetsbaarheden en een beloningsprogramma voor het opsporen ervan belangrijk. Maar hoe begin je daaraan?
www.vvsg.be/opleidingen

Intervisie BelRAI Screener en het sociaal supplement

Leuven 13 juni *

Als begeleidend medewerker bij de dienst gezinszorg moet je jaarlijks minstens één intervisiemoment bijwonen om je attest als indicatiesteller te behouden. Onze opleiding biedt de ideale gelegenheid om je kennis en

vaardigheden bij te schaven en je attest up-to-date te houden.
www.vvsg.be/opleidingen

Opleidingen voor OCMW's en partnerorganisaties die instaan voor de begeleiding van vluchtelingen

Online 14 juni *

Via ons opleidingsaanbod reiken we kennis en tools aan om trauma's en andere psychische problemen te herkennen en er op een gepaste manier mee om te gaan. Zo willen we OCMW-medewerkers ondersteunen om een goede werkrelatie met deze doelgroep op te bouwen en tegelijk de kans op een geslaagde integratie van mensen met een vluchtelingenachtergrond te bevorderen.
www.vvsg.be/opleidingen

Webinar: Juridische instrumenten in functie van grondgebruik voor warmtenetten

Online 16 juni

De aanleg en exploitatie van warmtenetten is vanuit juridisch oogpunt geen sinecure. In dit webinar gaan we in op enkele juridische instrumenten die het grondgebruik voor de aanleg en exploitatie van warmtenetten vorm kunnen geven. Daarnaast komt er ook een praktijkcase aan bod.
www.vvsg.be/opleidingen

Go-Express Kwaliteit groepsopvang schoolgaande kinderen

Online 16 juni en 13 oktober

De Go-Express is een korte digitale opleiding voor startende verantwoordelijken en pedagogisch coaches in de opvang van de schoolgaande kinderen. De Go-Express informeert over hoe je aan de slag kunt gaan met kwaliteit en kwaliteitszorg als kleuteropvang met kwaliteitslabel. De belangrijkste werkinstrumenten worden toegelicht en we maken tijd voor vragen.
www.vvsg.be/opleidingen

Webinar: De SDG's in de omgevingsanalyse: hoe begin je eraan?

Online 22 juni

De nieuwe BBC-cyclus staat voor de deur. Een belangrijk onderdeel is de omgevingsanalyse waaraan eventueel administratieve beleidsvoorstellen gekoppeld zijn. De Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling, die 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling omvat, biedt een ideaal kader om het proces en de structuur van de omgevingsanalyse vorm te geven door zijn gedeelde focus op maatschappelijke trends en uitdagingen.
www.vvsg.be/opleidingen

Summerschool voor mandatarissen

Zoersel 24 en 25 augustus

De VVSG brengt een mix van sprekers en deskundigen, zowel van binnen als van buiten de VVSG, bij elkaar om met startende en ervaren gemeenteraadsleden kennis en ervaring uit te wisselen. Aanwezig zijn onze eigen VVSG-specialisten, experts uit de mediawereld, auteurs... én hopelijk ook jullie! Want behalve van experts kan er ook erg veel van elkaar geleerd worden!
www.vvsg.be/opleidingen

Mentoropleiding gemeenschapsdienst

Hasselt 14 en 21 september *

Deze tweedaagse opleiding biedt je inzicht in de coachende rol die jij als mentor hebt ten aanzien van lerenden. De opleiding versterkt je in belangrijke competenties: communiceren, instructies geven, duidelijke feedback geven, evalueren...
www.vvsg.be/opleidingen

Opleiding voor beginnende directeurs van woonzorgcentra

Brugge 18 & 19 september

(met overnachting)

Ben je net gestart als directeur van een openbaar wzc en voel je je nog wat verloren? Geen zorgen,

onze tweedaagse in Brugge biedt je een grondige kennismaking met de belangrijkste thema's zoals financiering, wetgeving en kwaliteit in de zorg. Je ontmoet ook deskundige VVSG-medewerkers en provinciale verantwoordelijken van Dotzorg, én je leert andere directeurs kennen. Inschrijven is mogelijk tot en met vrijdag 7 juli.
www.vvsg.be/opleidingen

Dilemmatraining: training in morele oordeelsvorming

Leuven 21 september

Word je als zorgprofessional soms geconfronteerd met lastige situaties waarin je moet beslissen wat de juiste reactie is? Deze opleiding is specifiek ontwikkeld voor zorgprofessionals en biedt een antwoord op de complexe uitdagingen die gepaard gaan met werken in de zorg. Met de praktische tips en adviezen uit deze opleiding kun je daarna met meer zelfvertrouwen aan de slag.
www.vvsg.be/opleidingen

Procesmanagement Gent vanaf 3 oktober

Procesdenken is burgergericht of cliëntgericht denken en levert grote voordelen op: meer klantgerichtheid, betere resultaten, hogere efficiëntie, minder verspilling en betere risicobeheersing. Deze pragmatische en laagdrempelige vorming garandeert concrete resultaten op het vlak van organisatiebeheersing, interne controle en integraal kwaliteitsmanagement. Tijdens de sessies is er voldoende ruimte voor interactie en oefeningen.
www.vvsg.be/opleidingen

Inspiratiedag Zorg Leuven 3 oktober

Zorg en gezondheid de rode draad door je buurt? Ontdek hoe op Inspiratiedag Zorg! Op 3 oktober nodigt de VVSG je uit voor een inspirerende dag in de bruisende Hal 5 in Leuven. Verzamel ideeën om je eigen werking, zorg- en dienstverlening en beleid

op een buurtgerichte manier vorm te geven.

vvsg.be/opleidingen

Noteer nu al:

Conferentie 'Jong in de Buurt' Sint-Niklaas 10 oktober

Wil je graag dat je beleid meer impact heeft op kinderen, jongeren en gezinnen van je gemeente? Kom dan naar de conferentie Jong in de buurt in Odisee - Sint-Niklaas met inspirerende praktijken uit heel Vlaanderen. Laat je onderdempelen in de samenwerkingsverbanden die ze op poten zetten met een positieve impact op het leven van gezinnen, kinderen en jongeren in hun buurt.

vvsg.be/opleidingen

Storytelling voor lokale besturen Brussel start 7 november

De boeiende verhalen in je gemeente ontdekken, zelf een verhaal maken dat je doelgroepen tot actie aanzet, en dat verhaal op een goede manier vertellen, live of voor de camera: je leert het allemaal in de opleiding Storytelling voor lokale politici van de VVSG en Verhalenmakers.

vvsg.be/opleidingen

Projectmanagement

Gent 20 november

Projectmatig werken is een belangrijk element in het instrumentarium van organisatieontwikkeling. Deze pragmatische en laagdrempelige vorming garandeert concrete resultaten op het vlak van project- en programma-management. Er is ruimte voor uitwisseling en oefeningen.

vvsg.be/opleidingen

* Meer datums, thema's en/of locaties online via vvsg.be/opleidingen

Op zoek naar nieuwe collega's?

De VVSG biedt verschillende tariefformules aan voor de plaatsing van vacatures, zoals een gezamenlijke formule met Poolstok.

02 juni 2023

IVAGO
Preventieadviseur

03 juni 2023

POM LIMBURG
Juridisch adviseur

04 juni 2023

OFF PROLOCUS
- Jurist aanvullende pensioenen
- Administratief medewerker aanvullende pensioenen

STAD EN OCMW LIER
- Zorgcoördinator
- Deskundige facilitair beheer WZC
- Teamleider BKO
- Dienstencentrumleider

LOKAAL BESTUUR RONSE
Evenementencoördinator

STAD ROESELARE
Straathoekwerker

LOKAAL BESTUUR OVERIJSE
Deskundige burgerzaken

05 juni 2023

STAD EEKLO
Diensthoofd vrije tijd
WELZIJNSKOEPEL WEST-BRABANT
Projectcoördinator

07 juni 2023

IOK
People manager ophaaldienst - stafmedewerker

09 juni 2023

STAD EN OCMW GEEL
Technisch assistent HVAC en sanitair

10 juni 2023

IVAGO
Teamleader (diensthoofd) klantenonthaal

11 juni 2023

STAD ROESELARE
- Gemeenschapswacht-vaststeller 2 ploegen
- Gemeenschapswacht-vaststeller weekendploeg
STAD WAREGEM
Preventieadviseur niveau 2

13 juni 2023

STAD EN OCMW GENK
HR-directeur

14 juni 2023

LOKAAL BESTUUR KRAAINEM
Deskundige secretariaat
GEMEENTE STABROEK
Directeur personeel en organisatie
GEMEENTE BOECHOUT
- Deskundige openbare werken en mobiliteit
- Coördinator burger en welzijn
- Deskundige patrimoniumbeheer

15 juni 2023

GEMEENTE ZOERSEL
Hoofdanimator

16 juni 2023

IVAGO
- Medewerker backoffice
- Medewerker frontoffice en onthaal

18 juni 2023

VGC
Jurist

30 juni 2023

WVI
- Financieel manager
- Assistenten Mijn Verbouwen
- Intergemeentelijk omgevingsambtenaar

www.vvsg.be/vacatures en/of

www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/jouw-vacature-in-de-vvsg-media

INLEVERING VACATURES

Lokaal 7/8 (juli-augustus) - 9 juni
Lokaal 9 (september) - 11 augustus
Lokaal 10 (oktober) - 8 september

Uw vacatures in Lokaal en onze online media:

INFORMATIE
vacatures@vvsg.be

In haar maandelijkse column vertelt Nora Van Meeuwen over lokale thema's over de grens.

Welk Scandinavisch model?

Precies op de dag dat ik mijn bijdrage over de kinderopvang in Noorwegen naar de redactie van Lokaal opstuurde, verscheen er op de website van de nationale omroep NRK een groot artikel over het beroep van kleuterleider, kindertuinleerkracht, zoals ze hier zeggen, maar dan in het Noors.

En toen het nummer al in productie was, las ik op de VRT-site dat er in Vlaanderen ook experimenten lopen om opvang en kleuterklas in elkaar te laten overvloeien. Ze vermeldden het inspirerende voorbeeld van Zweden. Als u het meinummer van Lokaal hebt gelezen, weet u dat dat systeem ook hier in Noorwegen algemeen is. Daar was het dus weer, het Scandinavische Model. Als ik de interviews in Lokaal lees, en niet alleen in Lokaal, dan kom ik voortdurend het Scandinavische model tegen. En dan denk ik wel eens: dat Scandinavische model is alleen nog een uitloper van wat het vroeger, vóór de eeuwwisseling, was. Als ze hier nu olie zouden ontdekken, of iets wat meer in de tijdsgeest past en ook sloten geld kan opleveren, dan ging het bedrijfsleven met de winst aan de haal in plaats van de hele maatschappij mee te laten genieten. En de moderne Noorse miljardairs trekken ook naar Zwitserland, of sturen hun dochter er naartoe, echt of schijnbaar, om niets te hoeven bijdragen aan het Scandinavische model. Ik schreef hier al spontaan 'Schandinavisch!' Maar ik had het niet over miljardairs die zich te goed voelen om bij te dragen aan het Scandinavische model, maar over de opvang van kinderen tot het jaar waarin ze zes worden.

Omdat ik in het meinummer maar voor één zinnetje over het personeel plaats had, omdat de zaak belangrijk is en er ook bij jullie veel aandacht voor is, vond ik dat ik er nog wel even over door kon gaan.

Volgens de statistieken gingen er in 2022 een kleine 220.000 kinderen naar de opvang. Ze konden terecht in 5419 opvanginitiatieven in het hele land, 106 minder dan in 2021. Dat is al enkele jaren een tendens: de kindertuinen worden almaar groter en er zijn er almaar minder.

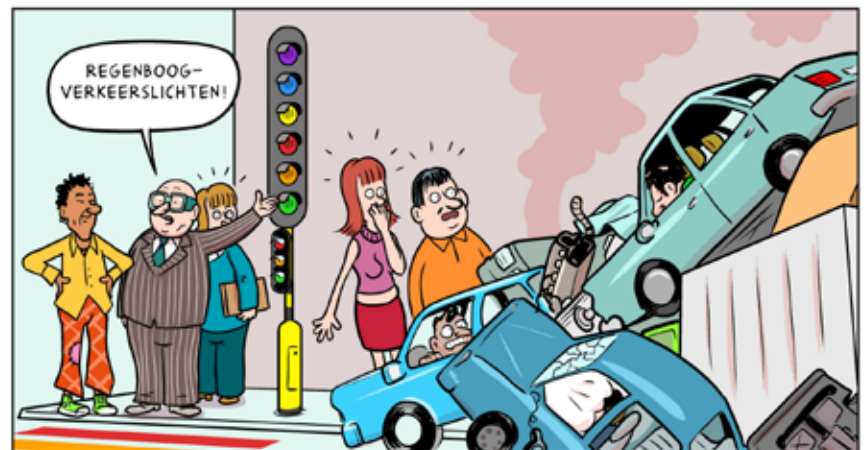
Er werken mensen met verschillende opleidingen, maar vooral pedagogen, kleuter- en andere leerkrachten, kinderbegeleiders en assistenten. Voor de opleiding tot wat ik hier gemakshalve kinderbegeleider noem, moet je naar de *videregående skole*, zeg maar het voortgezet onderwijs, waar jongeren vanaf hun zestiende naartoe gaan. Je kunt er een getuigschrift (een *fagbrev*, 'vakbrief') behalen of je voorbereiden op hoger onderwijs. De kleuterleerkrachten hebben een bacheloropleiding en eventueel een master. Assistenten hebben geen formele opleiding, maar ze krijgen wel alle mogelijkheden om bijscholing en vorming te volgen, terwijl ze werken. Zij moeten net als iedereen die

in de kinderopvang begint te werken, een bewijs van goed zedelijk gedrag voorleggen. Wie geen school gelopen heeft in het Noors of Sami (de taal van de Sami of 'Lappen'), moet een getuigschrift Noors van minimaal niveau B1 hebben. Voor Zweeds- of Deenstaligen is dat niet nodig.

Vorige keer vertelde ik al wat kinderen in de opvang doen. Echt activiteiten ter voorbereiding van schoolse vaardigheden horen daar niet bij, maar de gemeente, die ook het lager onderwijs organiseert, mag wel overleg tussen beide niveaus opleggen om een veilige en prettige overgang voor de kinderen te garanderen. In de kindertuin krijgen de kinderen de basiswaarden voor een gezonde, creatieve, solidaire en democratische toekomst mee, met respect voor de verschillen tussen mensen en ieders vrije meningsuiting.

Mij lijkt werken in een Noorse kindertuin wel aantrekkelijk. Ik schrok dus toch wel wat van dat artikel op de website van NRK, waarin twee jonge vrouwen die dit semester afstuderen, vertellen dat ze zich zorgen maken over de slechte reputatie van hun beroep. Daarom willen ze hun enthousiasme delen en op de vele positieve kanten van het vak wijzen. Hopelijk werkt het bij de jongeren die het komende jaar over hun studiekeuze moeten beslissen. Want er zijn meer professionele handen nodig in de kinderopvang: in het programma van de regering voor de kindertuin van de toekomst staat dat het aantal bachelors moet toenemen tot zestig procent van de werknemers (nu 44 procent), en het aantal kinderbegeleiders tot minstens 25 procent. Maar het aantal nieuwe kandidaten voor de opleiding daalt nu al voor het vierde jaar, voor de hele onderwijssector, maar vooral voor de bachelor kleuterleeraar. Daar zijn er minder kandidaten dan open plaatsen in de opleiding. Waarom? Het is zwaar en verantwoordelijk werk, en goed betaald is het ook al niet: een bachelor verdient zo'n tien procent minder dan het gemiddelde loon in Noorwegen. En het is erg moeilijk vervanging voor afwezigheid te vinden. Dat merkt uiteraard ook het vakverbond voor werknemers in de kinderopvang op. 'Voldoende personeel is een belangrijk element,' schrijven ze op hun website. 'Beroepstrots en een goed arbeidsmilieu maken het makkelijker stress en onveiligheid aan te kunnen.' Onveiligheid? Eén zinnetje valt me daarover op in hun verklaring: Het vakverbond wil het goede werk ter preventie van gehoorschade onder personeel van de kinderopvang voortzetten. Logisch, al die kinderen die oefenen in vrije meningsuiting, dat loopt zonder goede akoestiek in de opvang slecht af.—

NORA VAN MEEUWEN
columnist van Lokaal

Ze groeien als paddenstoelen uit de grond. Zijn er al laadpalen in uw gemeente?

TotalEnergies installeert en opereert publieke laadpalen.

Ontdek onze realisaties

TotalEnergies

